

FAMILIA

REVISTĂ LUNARĂ DE CULTURĂ

Fondată în 1865 de
IOSIF VULCAN

DIRECTOR:
IOAN MOLDOVAN

Nr. 4 • aprilie 2013
Oradea

Responsabilitatea opiniilor, ideilor și atitudinilor exprimate în articolele publicate în revista *Familia* revine exclusiv autorilor lor.

Acest număr al revistei conține reproduceri după lucrările artistului plastic **Vasile Tolan**

**Seria a V-a
martie 2013
anul 49 (149)
Nr. 4 (569)**

FAMILIA

**REVISTĂ DE CULTURĂ
Apare la Oradea**

Seriile Revistei *Familia*

- Seria Iosif Vulcan: 1865 - 1906
- Seria a doua: 1926 - 1929
M. G. Samarineanu
- Seria a treia: 1936 - 1940
M. G. Samarineanu
- Seria a patra: 1941 - 1944
M. G. Samarineanu
- Seria a cincea:
1965-1989
Alexandru Andrițoiu
din 1990
Ioan Moldovan

Responsabil de
număr:
Mircea Pricăjan

REDACȚIA:

**Traian ȘTEF - redactor șef
Miron BETEG, Mircea PRICĂJAN,
Alexandru SERES, Ion SIMUȚ**

Redactori asociați:

Mircea MORARIU, Marius MIHEȚ, Aurel CHIRIAC

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Oradea, Piața 1 Decembrie, nr. 12
Telefon: 40-259-41.41.29; 40-770-850068

E-mail:

revistafamilia1865@gmail.com

(Print) I.S.S.N 1220-3149

(Online) I.S.S.N 1841-0278

www.revistafamilia.ro

TIPAR: Imprimeria de Vest, Oradea

Revista figurează în catalogul publicațiilor la poziția 4213

Idee grafică, tehnoredactare și copertă: Miron Beteg

Revista este instituție a
Consiliului Județean Bihor

ABONAMENTE LA FAMILIA

Revista Familia anunță abonații și cititorii că la abonamentele efectuate direct la redacție se acordă o reducere semnificativă. Astfel, un abonament pe un an costă 60 de lei. Plata se face la sediul instituției.

De asemenea, se pot face abonamente prin plată în contul:

RO80TREZO765010XXX000205, deschis la Trezoreria Oradea. Abonamentul pe un an costă 72 de lei. Redacția va expedia revista pe adresa indicată de către abonat.

CUPRINS

Editorial	
Mircea Pricăjan - <i>Calitatea prezentului virtual</i>	5
Asterisc	
Gheorghe Grigurcu - „ <i>Prietenul care suferă singur</i> ”	7
Magistr(u)ale	
Luca Pițu - <i>La chanson de gest(uell)e paillarde (XII)</i>	11
Fusion jazz & blues de Daniel Vighi	17
Solilocviul lui Odiseu de Traian Ștef	21
Investigații de istorie literară	
Ion Simuț - <i>Gustul manolescian al paradoxului</i>	23
Cronica literară	
Viorel Mureșan - <i>Poezia - expresie a miracolelor revelate</i>	30
Criterion	
Ion Pop - <i>Un „oficiant”: Radu Cârnelci</i>	34
Explorări de Mircea Morariu	52
Pseudo-ancheta „Familiei”	
PRIMĂVARA POETILOR (2)	45
Privilegii în Purgatoriu	
5 poeți româno-americani	67
Claudia Serea	
Șerban Chelariu	
Theodor Damian	
Valery Oisteanu	
Liviu Georgescu	
Cronica teatrală de Mircea Morariu	119
Cartea de teatru de Mircea Morariu	130
Revista revistelor	133
Parodia fără frontiere de Lucian Peța	136

Editorial

Mircea Pricăjan

Calitatea prezentului virtual

Îmi amintesc cu nostalgie de o vreme când cumpăram sau eram abonat la o sumedenie de reviste culturale. Cumpăram sau eram abonat, în același timp, și la vreo trei-patru ziare naționale. Cele mai multe publicații încă nu aveau site-uri pe internet, ba chiar se fereau de forma asta de propagare, o priveau cu sprânceana ridicată, străbătute parcă de-un fior premonitoriu. Televiziuni erau destule. Nu apăruseră cele de știri, sigur, cum nu fusese înființat nici canalul cultural al TVR. Dar nu acest lucru cred că ne îndemna pe mine și pe mulți alții să ne informăm din surse tipărite pe hârtie. Era ceva ce depășea simpla nevoie de informare. Un lucru care astăzi se pierde încetul cu încetul. - Ținând în mână ediția fizică a unei publicații aveai certitudinea (uneori înșelătoare, e drept) că atingeai produsul muncii responsabile a unei echipe redacționale. Paginile acelea, implicând costuri de producție, presupuneau o anumită doză de profesionalism, de cumpănire în fața textului în curs de scriere. Persista, undeva în adâncul gândirii noastre, vorba aceea veche cu scrisul care rămâne.

N-au trecut de atunci foarte mulți ani. Nostalgia mea nu e cu mult mai veche de un deceniu și ceva. Aproape insesizabil la scara istoriei. Și totuși, ritmul cu care lucrurile s-au schimbat este de-a dreptul năucitor. În secolele trecute, nimeni n-ar fi putut spera să asiste la o asemenea revoluție în timpul vieții sale. Nu vreau să înfierez aici, bătrânicos, direcția pe care au luat-o lucrurile și pe care este previzibil că o vor lua și mai mult (și mai repede!) în viitorul imediat. În calea evoluției nu te poți pune decât ca sinuigaș aspirant.

Ce spun eu - și nu doar acum, ci am spus-o de multe ori, în multe locuri, majoritatea, culmea!, chiar virtuale - este că anularea conștiinței ireversibilității cuvântului scris (și tipărit!) a dus și va duce mai abitar la degra-

darea formei, mesajului, sensului textului. Nostalgia mea nu este, aşadar, neapărat una pentru „mediul de stocare”, ci pentru calitatea celor care erau „stocate” ...

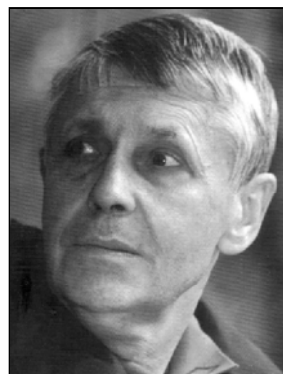
Asta observă deja oricine deschide paginile virtuale – căci doar acestea au mai rămas, în bună parte – ale majorităţii cotidienele noastre, la fel se cum observă un anumit autism în cazul publicaţiilor culturale. Excepţiile, de ambele părţi, sunt puţine. Totuşi, revistele culturale par să o ducă mai bine din acest punct de vedere. Dacă digitalizarea a îndreptat ziarul spre un public frugal, periodicelor culturale le-a lărgit, cel puţin teoretic, audienţa. Practic, însă, aceasta a rămas cam aceeaşi, dacă nu chiar a scăzut. În orice caz, paradoxal, în afara unor ritmice polemici, paginile acestora – fie ele de hârtie, fie virtuale – nu mai reuşesc să atragă interesul celor care până deunăzi le consumau cu consecvenţă. Din nou, cred că vinovată pentru aceasta este sentimentul de futilitate într-o lume care pune accentul pe ceea ce nu poate fi atins (virtualul), ba mai mult – poate dispărea fără nicio urmă cât ai clipi.

Fără-ndoială, lucrurile sunt mult mai complicate decât atât, nivelurile de la care discuţia poate fi purtată sunt nenumărate. Teamă mi-e însă că, cel puţin până nu ne aşezăm cu toţii în noile coordonate, *dacă* vom apuca să ne aşezăm vreodată într-o schemă în continuă schimbare, discuţia n-o va purta nimeni. La ce bun? Reflexia contravine definiţiei prezentului perpetuu virtual.

Consideraţi că n-am spus nimic.

Asterisc

Gheorghe Grigurcu

„Prietenul care suferă singur”

Fărîmele în care se preface adevărul pentru a deveni comestibil.

*

Succesul nu se împărtășește, se comunică.

*

În artă nu cauți decît formele care te pot confirma aidoma unor martori. Tendențiozitatea sublimă a consumatorului de artă.

*

La urma urmei, orice manifestare a vieții e o depășire a neputinței de-a fi.

*

Nu ne frămîntăm decît pentru ceea ce e deja corupt, fie și prin împrejurarea că se supune riscului.

*

„Țin să adaug că niciodată literatura lui (a lui Augustin Buzura) nu m-a atras; totul mi se părea fals, încîlcit, o literatură poate «de dezbateri», dar fără viață (ceea ce în trecut fie spus este și ultimul cuvînt al lui M. Zăciu, la ultima lor întrevvedere [...]). Iar ultima lui carte, pe care și-o admiră singur, o fi rezultatul unei mari trude, dar păcătuiește prin aceleași clișee și contrafaceri ca și celelalte, acțiunea pare un simplu pretext pentru a pune personajele să vorbească despre lucruri care or fi avut vreo relevanță în comunism, fiind tot atîtea «dezvăluiri» curajoase, dar acum pot fi citite în orice gazetă cumpărată întîmplător. (...) Or, eu cred că, dacă autoritățile comuniste au îngăduit apariția literaturii «curajoase» a lui Buzura, asta s-a datorat atmosferei ei ambigue și echivoce, cu soluții lăsate în suspensie și mici ade-

văruri încurcate în complicații artificiale, eroii săi devenind mai mult niște cazuri particulare cu «necazurile» sau «problemele» lor, niște bizari, atipici. El era, însă, și atunci un privilegiat sub supraveghere, spre deosebire de adevărații persecutați, era un «tovarăș ridicat», de la care se aștepta ceva, nu un paria marginalizat de regim, sau care să se fi pus în situația de disident prin vreo acțiune răspicată” (Alexandru George, în *Luceafărul*, nr. 37/2003).

*

„Era întrucîtva firesc să-l vedem și pe Buzura dîndu-se-n stambă. El nu vorbește despre critică decît pentru a o blama și a o opune muncii și creației și nu pomenește doar de sine (avînd însă grijă să-și enumere pe larg succesele... de cînd e directorul Fundației), ci și de imaginea României, de haosul de acum, de nerușinarea unor impostori sau nulități, ținuți în umbră de vechiul regim, dar care îndrăznesc acum să conteste «realizările», «fără probe, fără argumente». Și citează din Camus: «Este mai ușor să scandalizezi decît să convingi» (...) El reduce marea problemă pe care eu am enunțat-o la o rivalitate meschină, ajutată de blestemata de politică: «Iepurii de odinioară au îmbrăcat blănuri de tigri», titrează el o filipică împotriva celor care au prins curaj, totul cu aerul unui director de lagăr care, văzîndu-i pe cîtiva foști deținuți bucurîndu-se și îmbrățișîndu-și zgomotos familiile, comentează consternat «Ia te uită la ticăloșii ăștia, cînd erau dincoace de sîrma ghimpată nu crîcnea unul și acuma uită-te la ei!». Desigur că într-un regim de libertate recîstigată se produc și excese, nedreptăți, acte reprobabile; dreptul de a înjura este presupus, dar numai printre multe altele. Buzura și ceilalți au aparținut unui anume nivel al nomenclaturii; eliberarea i-a împins mai sus, dar numai pe baza unor merite dobîndite în comunism și pe care ei le-au crezut în absolut. Nu aș nega bucuria care i-a cuprins și pe ei, care așteptau și rîvneau poziții mai înalte. Numai că, deodată, s-au trezit într-o atmosferă permisivă, nu mai au rîvnita imunitate de care au beneficiat în fericitele vremuri de altădată, M. Beniuc, Eugen Barbu, Marin Preda, Titus Popovici etc. Acuma, te poate critica oricine, te poate contesta, te poate «înjura». Și astfel se dezvăluie adevăratele sentimente ale acestor paraponisiți: ei nu au dorit eliberarea noastră și schimbarea regimului, ci doar o perestroikă; cel puțin Buzura nu a dorit schimbarea radicală plină de neprevăzut pentru scaunul ce i s-a oferit cu promptitudine, ci... pe Gogu Rădulescu, admirat și laudat fără rușine în cartea sa, singurul personaj care beneficiază de un asemenea tratament. În rest, omul nostru e un admirator supus al Stăpînirii, indiferent care ar fi ea și cum ar fi ea. Aceasta are totdeauna dreptate, sau măcar trebuie să rămînă intangibilă; de vină sînt birocrații, cei care nu înțeleg că Buzura «construieste», transpiră și geme pe atîtea pagini” (Alexandru George, în *Luceafărul*, nr. 35/2003).

„Prietenul care suferă singur”

*

Există nu numai pictori ori șoferi de duminică, ci și prieteni de duminică.

*

Pe indivizii mediocri prietenia îi împovărează, ca de altminteri orice sentiment.

*

Prietenul care suferă singur îl jighește pe celălalt, spunea cineva. Dar poți să nu suferi cu precădere singur?

*

„Prietenii refăcute cer mai multă grijă decât cele ce nu au fost rupte niciodată” (La Rochefoucauld). Dar oare pot fi refăcute cu adevărat prietenii rupte?

*

„Prieten este acela care ghicește întotdeauna când ai nevoie de el” (Jules Renard). În solitudinea ta, te-ai mulțumi și cu un prieten care să „ghicească” atari momente din când în când...

*

Moment negru: prietenia e necesară doar pentru a fi trădată.

*

Ipocrizia prieteniei se ascunde adesea sub masca mai onorabilă a uitării.

*

Precum oamenii în genere, la Judecata de Apoi, spre a-l parafraza pe un mistic, prietenii vor fi condamnați mai mult pentru ce n-au făcut decât pentru ce-au făcut.

*

Uzura prieteniei e câteodată un proces lent, precum cea a zugrăvelii unui zid. Alteori e bruscă, precum surprerea provocată de un cutremur sau de-o explozie a zidului.

*

„Nu trebuie să-ți cunoști prietenii înainte de a deveni glorioși” (Jules Renard). Variantă personală: nu trebuie să-i mai cauți pe prietenii care devin glorioși.

Gheorghe Grigurcu

---

*

„Oricine poate compătimi cu suferințele unui prieten, dar îți trebuie un suflet foarte ales ca să poți împărtăși succesul unui prieten” (Oscar Wilde).

*

„Cînd ai făcut avere datorită unui bun prieten, sfatul cel mai bun e să te descotorosești de el” (Henry Fielding). Variantă personală: ori măcar cînd ai dobîndit de la el cîteva cronici literare favorabile...

*

„E mai bine să te înșeli asupra prietenilor decît să-ți înșeli prietenii” (Goethe).

*

Cînd are de ales între doi prieteni, lui Ipolit îi vine greu să nu-l aleagă pe cel mai influent ori măcar pe cel de-a cărui gură rea se teme mai mult.

*

Prietenia ca o capacitate a apropierii de Celălalt, dar și ca o incapacitate a unei asemenea apropieri. În interes reciproc, ultima porțiune e acoperită de iluzie.

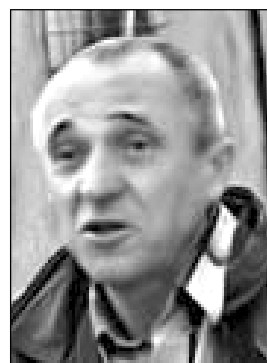
Magistr(u)ale

Luca Pițu

La chanson de gest(uell)e paillarde

XII

Cantecul splinei

Ad majorem gloriam
philologicam collegae
amicique Michaelis Cadars

Un copilărem cajvanean mă țîștuie uneori la moagă, o amintire de pe toloacele satului bucovinean încă necolectivizat ori din valea pîrăului Botoșanei, unde ne trimiteau genitorii cu vitele la pascut și unde cei mai mici și prea puțin școlarizați, în loc de a se tologi pe iarbă sau de a filosofa despre Războiul de Șapte zile din Orientul Apropiat¹, săreau într-un picior și, manustuprându-și mărul lui Adam cu frenezie, cântau, ci nu neaparat la adresa odraslelor de neoprotestanți ca mine, strigături sau stihulețe de genul: *Ă, ită, ită, ită, M-o bătut o pocăită/C-o botă de răsărită!*² Sigur, interveneam și eu, deseori ca mediator sau împăciutor în diversele lor gâlcevi, nu toate interconfesionale, dar tot stihial, cu versiculețe ouate *ad hoc*. Precum: *Stați în loc, nu vă băteți, /Că vă dau tri biscuieți!*³ De multe ori, travaliul meu de împăciuire nedînd rezultate, o luam și eu pe cocoasă din toate părțile, conflictuanții reconciliindu-se pă chelea mea, sărind într-un picior și cântând: *Lucă, bucă, /Ia și-mbucă/Măcar o coajă de nucă!*

Trecând la liceul, numit școală medie, din Gura Humorului, de altele învățam, pendinți de folclorul târgovețesc și legendele urbane⁴. Cu totul alte cânticele știa colegul Vasile Mereuță: despre Africa neagră, unde, dacă vrei să faci baie, șarpele boia te mușcă de coriola, coriola, despre Stefan cel Mare, care în luptă la Soci, între Falticeni și Roman, prindea o turcoaică și o smulgea de floriola, floriola, ori isprăvile lui Nea Nae, scufundător de submarine la Vidin *con sus dos cojones* din care, mai apoi, își pierde unul în confunțările din Băcoi.

În Iașiul bahluvian, la Facultatea de Filologie și la căminele din Tîr-gușor Copou, altele se fredonau când făceam cîte-o escală în Parcul Expo-ziției, pe postamentul ostașului sovietic eliberator ori la crășma, o scurtă vre-me cu mandatari, din același cartier. Între ele, indimenticabila: *Marina, Ma-rina,/ Rău mă doare splina,/ Splina și ficatul/ Cînd te văd cu altul!*⁵ Cum se ține de mandea ca marca de scrisoare sau căpușa de oaie (și nu numai: aviz picnicarzilor!), am s-o recreez, și încă pe francezăște, în proemul curgător mai la vale, anunțat cu surle și tobe mihai-beniuce, încă din subtitlu.

Poemul subsecvent, deloc îndatorat lui Ponge ori lui Dorin Popa, ace-s-ta:

..*

Marine, Marine,
J'ai mal à la spline⁶,
A la rate et au foie,
Quand baiser avec un autre je te vois,
Un autre
Autre que moi.

Marine, Marine,
J'ai mal à la spline,
A la rate et au foie,
A la rate et au foie
A la fois,
Quand niquer avec un ogre⁷ je te conçois,
Un ogre autre que moi,
Ma foi...

Marine, ma chatte,
Marine Le Pen,
Chatte de lichen,
J'ai mal à la rate,
A la rate et au duoden
Quand je te vois sortir avec un traîne-savate
Qui préfère le pinard à ta petite chatte
Ou avaler goulûment des patates
En compagnie d'un vaurien
Au faciès norvégien.

La chanson de gest(ue)lle paillarde (XII)

Marine, Marine,
Dite Ionesco,
Lâche Mouréchanoux,
Ce coculicot
Avaleur de choux,
Et épouse Iulică,
Le Jules Popesco,
Vieux gonze étique,
Ame de Staline,
Fort en *Souliko*⁸.

Marine, Marine,
Marine Monroe,
Ecoute mon rot
Qui accourt au trot
Vers ta noble échine
Ployant sous des tiques,
Tiques spleenétiques⁹,
Goulûment sanguines,
Terreur des pique-niques¹⁰
Ou de Soeur Sourire
Qui chante «*Nique, nique*»¹¹
En pouffant de rire.

* **

1. Când frățiorii mei mai mici, George și Toader, aproape absolvenți de școală generală, tari la istorie și geografie, înțelegători ai emisiunilor radiofonice de la Vocea Americii sau Europa Libera, vorbeau cu coetaneii lor – păscători și ei de cai, de vaci, de oi sau de vițele – despre superioritatea în tancuri sau aviație a israelienilor, despre atacurile cu meșteșug și sprijinul americanilor, mezinul Iacob, elev doar de clasa a IV-a și, avînd frați mai mari, creditați cu statutul de *sujets supposés savoir*, perora, foarte ascultat și semănînd groaza prin discursul său, în mijlocul unor colegi de păscut găștele, cam așa: «Măi băițăle, dacă-ți pică o bombă de așea atomică în cap, te doare capu-o lună!»

2. Basarabeni și alți moldoveni de ispravă m-or înțelege: căci și ei, popular, tot răsărită spun la floarea soarelui, tot botă la tulpina cesteia.

3. Ni se păreau o grozăvie biscuții p-atunci, nouă, elevilor elementari, de unde faptul că, deși cu părinți afiliați neoprotestantismului exigent, mai sustrageam din când în când, înainte de a pleca la școală, cite un ou de găină din cuiabar și, pe traseu, mă opream la cooperativa de con-

sum a comunei ca să-l schimb pe un pachetel de *petits beurres*. Azi, aş schimba chiar două, fie şi pentru o singură *Beurrette*, chiar şi pentru o *collabeurrette* de calibrul celei ministerizate, pentru farmecul ei magrebin, pe vremea lui Sarkozy. S-au schimbat vremurile, eheu, eheu...

4. Una dintre ele, la internat o auzisem, pretindea că există un grup de profi liceali şi de eleve, alese pe sprânceană, ce se întâlnesc noaptea, într-un loc tainic, pentru a juca un joc erotic numit «chiloţica». În sat, auzisem ceva asemănător, de la un frate al bunicii paterne, Maria Ştirbu pe numele ei de fată mare, dar nu de ordinul sexualului; ceva ce l-ar fi interesat pe sociologul Edgar Morin, cel cu *La Rumeur d'Orleans*. Il văd şi acum stând în pragul uşii, gata de plecare şi narînd o istorie, întâmplată, chipurile, la Suceava, cu un măcelar evreu ce ademenea peizani la el acasă, unde cădeau într-o trapă, buni de tăiat şi preschimbat în cârnaţi delicioşi. Mai târziu, pe tren, aveam să aud o versiune similară, în locul ovreiului îţindu-se un grec bucureştean, artist al simigieriei.

5. Mult mai târziu, în Anii Optzeci, pe plajele de la Doi Mai şi Vama Veche, regretatul poet Virgil Mazilescu obişnuia să ne delecteze cu, cel puţin, două cântece: unul mahalagesco-bucureştios despre Magdalena care pretextează că a fost muşcată de o găză, nu de un mascul feroce, dar, vai, prinsă e cu mâţa-n sac, albinele neavînd dinţi; altul, imnul anarhistului Nestor Mahno, auzit (mă asigură Şerban Foarţă) de la mai ştiutorul, oniricul, traducătorul Leonid Dimov: *Ia ne za Lenina, ia ne za Troţkovo, ia tolîko ptiţkii ghegeneral...*

6. Aici, îl evoc abundant pe Michel Cadars, fostul meu coleg de la Universitatea Marc-Bloch din Strasbourg, doctisim filolog, scandinavolog, germanist şi indo-europenist, auteur d'études ursines et splénologue à ses heures, riguros cercetător al termenilor desemnatori ai organului splinos în diverse idiomuri ori traduceri ale Bibliei. Despre splină ca sediu în – medicinele tradiţionale sau poporane – al unor felurite emoţii, simţăminte, voliţiuni, puşini sunt capacitaţi să vorbească atât de competent ca domnia sa, *je vous le jure sur mon rouston gauche, les amis*. Tot de la dînsul am aflat că termenul hexagonal, *rate*, provine, prin analogie de formă, dintr-un cuvânt neerlandez cu înţeles de «fagure de miere», nu din neogrecescul modern *splena* precum cel valah, o, nu. *Et pour cause*.

7. Ogrul, căpcăunul napoleonic, devoratorul Contesei Walewska, e purecat de Jules Michelet în cărţile sale de interpretare a istoriei franceze, o dată, şi, a doua oară, de Roland Barthes, în *Michelet par lui-même*. S-ar merita, aici, o digresiune despre rolul lui RB la Bucureşti, între 1947-1950, în istoria Institutului Francez de Inalte studii din România, studiat de André Godin ştiinţificeşte ori ficţionat în *Roman Roi/Romanul rege*, opera lui Renaud Camus. Trimit însă, grăbit, la *Buchetul cajvanastratineriilor frecvente* (Opera Magna, Iaşi, 2013, pp.313-

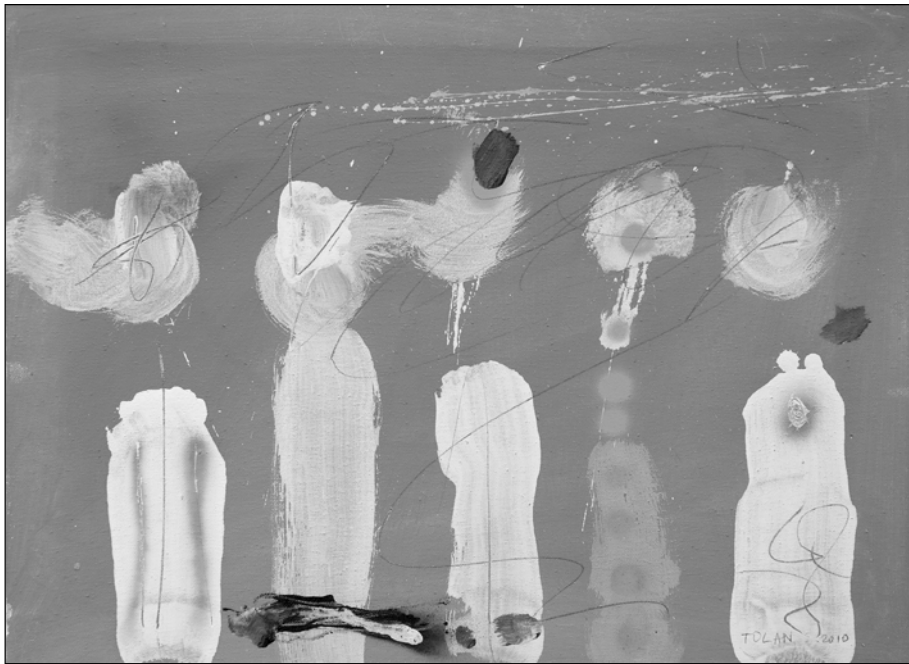
324), opusculul nostru onto-teo-logo-falo-centrifug, dar fac promisiunea solemnă că voi înromâniza sau comenta cândva, pentru *Familia*, pasagiile poponautice din *La Guerre de Transylvanie*, de același Renaud Camus, contrapunându-le celor similare din *Rapsodia română*, frumosul uvraj a lui Dominique Fernandez. NB. Etimologiștii care derivau, în Evul de Mijloc, *ogre* de la *Hongrois*, «ungur», ori de la *hongre*, «armăsar jugănit», o luau amarnic pe arătură. El are provenire din latinescul *Orcus*, numele unei divinăți htoniene, pedepsitoare a sperjurilor, din care derivă și *orco*, numele talienesc al căpcăunului.

8. *Suliko*: melodia georgiană dragă gruzinului Iosif Visarionovici Stalin. Numele propriu din titlu, masculin sau feminin, are înțelesul de «suflet», ca și, de altfel, *Dușa* ori *Dușenka* în rusă și alte limbi slave ori *Psyche* în greaca veche (nu doar în ceea, din *Ciocoii vechi și noi*, a conului Andronache Tuzluc).

9. Vocabul meșterit de Baudelaire himself, cunoscător al limbii engleze, traducator al lui Edgar Allan Poe, anglofil pe alocuri, familiarizat, dară, cu *spleen*-ul, cu *cant*-ul și, ceva mai puțin, cu *cunt*-ul albionic.

10. Tot mai puține foci existînd, tot mi mulți eschimoși se calcă pe bombeuri. Tot mai puține oi valahe ai, tot mai multe căpușe se autoreciclează, de la o vreme, pe sîngele nevinovat al bieților picnicari moldavi, amatori inocenți de ieșiri la iarba verde din spatele blocotețelor, rudă prin alianță, ea, cu faimoasa *green grass of home* din songul cui știm.

11. Titlul complet al melodiei cântate odinioară de Sora Surîs, în Belgia și prin împrejurimi, era *Dominique, nique, nique*. Atenție mare însă: *niquer* nu se originează în *forniquer* – deși însemnează cam același lucru.

Fusion jazz & blues

Daniel Vighi

În birt cântau jazz, și saudade, și samba cu „agö-agö”, compus din două tălângi gemene

Ce fain le învârte la pian Chick Corea, am auzit de el în vara anului 1969 la emisiunile Metronom ale lui Cornel, mă plectiseam, era vară și cald pe târnațul casei noastre din văiușă groasă, e adevărat că în odaia din spate unde dormeam era răcoare: Mureșul, tot acolo, printre trestii, sălcii și pipirig prin țărinuță, înainte către Hadarachi, apoi la Alimanul Popilor unde moș Beltechi prindea somni uriași cu pui de rață, și Chick Corea cânta cu Dizzie Gillepsie, ce ne mai plăcea la Radna de Corea și de Dizzie Gillepsie, ne sufocam de plectiseală ritmată și toți se minunau că de unde, chiar la Radna, pe Valea Mureșului, nu departe de Cladova, pe dealurile Lipovei, la Groapa Moșului, de unde zmeii noștri, se întrebau, ascultați voi muzica din anul 1968 în care Herbie Hancock s-a sfădit cu Miles Davis și l-a băgat în haia mămicii lui. „Dă-te dreacu, mă Miles”, i-a zis, și a plecat cu Chick Corea care suna fain de tot, las departe că mie unuia mi se părea că ar avea ceva de-a face cu ăia de prin Coreea, nu știu de ce îmi stârnea fiorituri asiatice cu miros de mâl uscat de la Alimanul Popilor unde tândăleam cu moș Beltechi, și în urechi îmi suna Chick, și mai apoi Santana, domnule, cu frumoasa lui leșinătură la ghitară, și toți se minunau că de unde avem noi cei din Radna, de la Hadarachi și de la poalele munților Zarandului, știință de ei, se minuna și baciul Todor Andrica, americanul octogenar jurnalist la New York Times, fost coleg cu bună-mea la sapă prin țărinuță, în pruncia lui, înainte de a merge la facultăți austro-ungurești, și de acolo a trecut oceanul cu alt moș nonagenar, moșul Tonăs despre care am scris o povestire cândva demult. Mă, ce le mai zicea Chick, zău așa, le potrivea mișto din clapele pianului și noi pescuiam, îl ascultam pe baciul Todor jurnalistu' despre cum îi la New York și el se holba la noi când îi spuneam de Dizzie Gillepsie și mă întreaba „de unde știi tu, mă Todorele, (mă numesc

vighi daniel teodor în acte, și acasă, pe ulița Zarandului, colț cu strada Economilor, mi se spunea Todor cu varianta îmbunătățită Todorel), ”de unde, mă Todorele, ai auzit tu de Blue Mitchell și de Dizzie Gillespie că doar nu v-au spus la ceape la moșu Giugea?”, și râdea octogenarul Andrica, râdea ardeleneste, ca un rădnan din vremea de dinainte de cel dintâi război, așa râdea moșu căștia de la vecinii lui octogenari cum ne-au prins Giugea cu Ioani-bacsi că am furat lubenițe de la colectiva agricolă de producție și ne-au spus la liceu și am fost prelucrați la UTC. Așa că râdea moș Andrica, jurnalistu’ cu mașina lui lată Ford, în ficare an alta că ne-au luat fiorii când ne gândeam noi cum că așa o fi de bogat moșu că ”tăt anu’ le schimbă”, până am aflat că nu-i deloc așa, că le închiriază de la Ambasadă și vine cu ele pe ulița Economilor. Nu știam noi, în prostia noastră de pescari șagârți ai lui Beltechi-bacsi, că mai târziu vor cânta Keith Jarret cu același Chick zis Corea din numitul Mozart cu multă aplicație, uite așa de-a dracu ce-i pielea pe ei, și ca să ne mai spele urechile de atâta rock și alte cele pe care le băga pe unde Cornel Chiriac, în așa fel că-l lăsam cu gura căscată pe jurnalistul Todor Andrica. Bă, da’ nouă nu ne plăcea când băgau ăștia pe Mozart, e prea de tot, ziceam, e prea mult, parcă am fi la școală la liceu la oră la Kecske care se spune pe ungurește la capră și era numele lui moș Merișca, zis Kommunistă bacsi, acesta împreună cu fratele predicator Dubășteanu băteau mătâniile către troița din lemn, unde Valea Cladovei se unește cu drumul național, chiar sub buza dealului pietros și abrupt, acoperit cu fagi, nu departe de cariera de piatră din Rădnuța. Zice baci Merișca: ”iacătă troița pușcată de ruși”. Își saltă amândoi trăiștile pe umeri și se apropie de Troița Pușcată de akaemurile soldaților sovietici în drum spre Berlin. Letopisețul locului spune că erau beți și o apucaseră pe drumul către Barațca și Păuliș, și strigau la nana Savita lui Pălărie Verde din capul văii din Rădnuța, dacă acolo îi Berlinul, și baba le-o spus repede că ”istina-i, acolo, mereți acolo că-i Berlinul, cum să nu, vai d’o mine, baș acolo îi”, le-a spus baba și a început să hășâie iute lilicuțele în ocol. (Aici departamentul de Decriptare nu a avut mari greutate de traducere, chiar dacă parte importantă din experți erau, cum am mai spus deja, lingviști ruși de la Universitatea Lomonosov. Așadar au tradus sintagma ”lilicuțe în ocol” cu aceea mai la îndemână: ”boboci de găscă îndemnați în curtea casei”).

Și pe când băteau mătâniile, celor doi li se arată Al. Duilă Zamfirescu, fiul lui Duilă Al Mare (masonu’!) la braț cu niște sud-americani într-un birt. Se holbează la ei Kecske-moș-Merișca, zis Kommunistă bacsi. Doriti să vedeți ce vede? Vreți într-adevăr asta? Dacă aveți această dorință vie, atunci vă prezentăm cu citat cum intră Al. Duilă Zamfirescu cu cei doi în birt, și cum se holbează Kecske-moș-Merișca la intrarea lor acolo, și Duilă constată

că ”dansul se încinsese în toate sălile. Orchestra de mulatri cânta fără de oprire, după obiceiul pământului, rumba după samba și maxixe după marcia. Ce ființe ciudate, acești muzicanți brazilieni mergând dela oacheș închis sau preto până la cafeniu deschis sau pardo: cu cât se înfierbântă cu atât, de pe treptele suprapuse, depe care cântă, îi vezi schimonosindu-se mai spasmodic și dând din arcuș, acu săltați pe vârful picioarelor, acu plecați pe vine. Toată noaptea ei nu gustă pahar de vin; în schimb, sorb cafea ceașcă după ceașcă.” (Al. Duiliu Zamfirescu, *Pe căi de miazăzi*, Editura Lu-teția, p. 79).

Între timp, pe Valea Cladovei, se apropie de Troița Pușcată, și kommunista bacși se apleacă printre ierburile înalte de pe duleul drumului, ocolește rugul de mure, împinge bozul și socul, trage după el un capăt cu floare galbenă de sulfină pe care o răsuțește în podul palmei, ridică în lumina amiezii frunzele groase de pizda țigăncii, adună în poală floricelele-mov ale buruienii, se strâmbă în timp ce mestecă o frunză acrișoară de știr, se freacă pe frunte cu lobodă, ”pune-ți pe cap flori de boz și o să ne meargă bine la drum”, bolborosește moș Merișca, și el asta face, se apleacă și caută florica măruntică de rostopască, apoi îl aude pe Kommunistă bacși cum se închină nu departe de lemnul Troiței Pușcate și strigă către cerul Dom-nului: ”Doamne, ai pus și aici la troița Ta otrava asta din laptele câinelui, să fie ăsta semn de mare năcaz pe capul bieților oameni”, zice moșul.

Dincolo, mult mai încolo, peste dealul din Rădnuța, peste Cioaca Chiciorii unde a făcut armata prozatorul Sandu Vlad, dincolo e muzică sud-americană. Ni-s beți acolo! Securitatea vremii decripta acolo sensurile vieții și ale faptelor acesteia la diferite niveluri de existență, muzica merge și ea înainte acolo. Tot acolo Duilă-junior ascultă în birt, cu amicii lui sud-ameri-cani, MUZICA, doar EA ne bântuie. Ni-s beți! Ascultați ce spune Duilă Al Mic despre muzica din birtul interbelic. El, Al Mic, spune, nu ascultă:

”Muzica lor folkloristă sau muzică de samba, este mai totdeauna în opt optimi cu ritm extern hotărîtor, pe care se altoiesc o seamă de ritmuri contrapunctale interne. Ritmul exterior de bază, este monoton, repetat, duios și trist. Toată vitalitatea provine din ritmele intercalate cu variații nes-fârșite. Pe lângă armonie, și melodia este originală, căci nu se exprimă nici cu claritatea temelor noastre clasice, nici nu se supune deformațiilor vio-lente ale muzicii de jazz.” (Al. Duiliu Zamfirescu, *ibidem*, p. 79).

Cât despre instrumente, iacătă-le și pe acestea:

”O orchestră de muzicanți de «batucada» se compune, în afară de instrumentele cunoscute în Europa, din doi cântăreți de «cuica», un

Daniel Vighi

---

butoiaș cu un singur fund, din mijlocul căruia pornește o coardă groasă pe care muzicantul o freacă cu cârpa udă, având menirea contrabasului și amintind sunetul buhaiului nostru, trei alții bat din tamburine, adică tobe de diferite mărimi din piele cu păr. Alt muzicant mănuește «agö-agö», compus din două tălângi gemene, care, lovite cu o vergea de fier produc un interesant efect de terță mărită. În fine, se mai află cântărețul de «aguë», un soi de troacă denumit și piano de cuia.” (autorul e tot același, pagina la fel, cartea nu mai spun, e aceeași: *idem, ibidem!*).

Solilocviul lui Odiseu

Traian Ștef

Fiziologii ale provincialului

Băiatul-bun-la-toate

Scriind despre oportunistul perfect pentru numărul pe martie nu m-am gândit la C. Negruzzi cu a lui *Fiziologie a provincialului* pentru că nu eram decis a repeta acest joc portretistic. Dar pentru că în jurul nostru se înghesuie diverse figuri și ne ating cu coatele lor ascuțite, nu putem trece nesimțitori. Iar altceva decât să-i „pictăm” nu putem face. Negruzzi îl distinge în viermuiala capitalei pe provincialul în încercarea ridicolă de a arăta ca boierii din prima stare a înaltei societăți, de a se arăta și el adică un *evghenis* din *protipendas*. Dar pentru că astăzi societatea noastră este vulgar-democrată, adică nu avem aristocrați înăscuți, provincialul merge la capitală pentru ceva profit pe care să-l împartă politic. Acasă vrea el să arate, de data asta, față de ai lui, căci la capitală ți se cam pune talpă, iar iaurtul, gugoșelele și curcanul sînt destul de scumpe.

Eram, cu mai mulți ani în urmă, într-un grup unde se decidea candidatura pentru primăria orașului. Candidat care, pe valul politic, avea toate șansele să ajungă în scaun. Oamenii luau chiar în serios lucrul acesta, cu destul simț al răspunderii, se vehiculau multe nume, se analizau persoanele. Spre mirarea mea, care nu era și a celorlalți, unul dintre cei prezenți voia să fie chiar el acela. Știam ce meserie, ce calități, ce talente are și nu-l prea recomandau. El se credea însă potrivit pentru funcție. Potrivit de statură, nici slab, nici gras, nici blond, nici brunet, căprui, vorbea tare, fixa privirea pe cîte unul din adunare, nu făcea gesturi inutile, dizgrațios cînd își lingea buzele, scurt la tunsoare. A fost ultima astfel de întîlnire la care am participat, dar de atunci începe tot observ cum impostura a devenit definitorie pentru funcțiile publice și începem să-i regretăm pe unii pe care i-am criticat. Tot mai mulți ocupă acele scaune nu pentru că ar avea o idee,

vocație, calitate, profesie, ci pentru sinecură, pentru situația socială, pentru putere, turciți. Să nu se creadă că fac vreo trimitere la turcii de acum, aș vrea să fim ca ei, ci la aceia cu haraciul, ciubucul etc.

Mă întreb ce e în capul lor și al celor care-i instalează. Unde vor ei să ducă țărișoara?

Mi se pare că s-a ajuns ca unii să se creadă chiar prezidențiabili. O fi o boală a lor, sau a democrației noastre? De fapt, dacă s-a ajuns să se aleagă între ei înseamnă că nu mai e democrație, ci oligarhie. Sau mai multe oligarhii, începînd cu asociațiile de locatari sau proprietari pînă la vârful piramidei. Și oligarhiile s-au vulgarizat.

În capul lor știu sigur că nu există nici un dram de înțelepciune. Au însă păreri bune despre ei înșiși, au chiar o spoială doctă mult divizabilă, iar pentru că n-au idei, instaurează disciplina dusului de acasă pentru opt ore. Pentru ceilalți. Îi place cuvîndul „subaltern”, după cum îi place să i se spună „șef”. Sună bine „șeful culturii”, de exemplu. El poate fi șef oriunde, acolo unde îl pune șeful lui e bine. Nu e nici măcar un veleitar, e băiatul-bun-la-toate care profită cu aerul de supușenie. E și un băiat mai șmecher, care știe să profite, care face uz de cîte un șantaj, un neam sus-pus cunoscut șefului, care se face util cu îndoită spinare. Primul nu prea rîde, e serios pînă la prostie, al doilea surîde cu înțeles, dar mai e unul care cumpără și acela e în stare să-ți rîdă în nas.

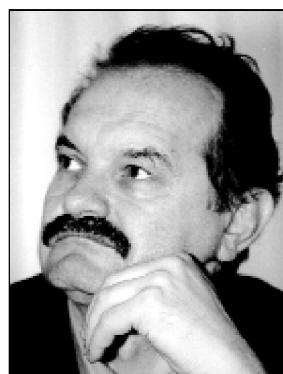
Băiatul-bun-la-toate are cîte ceva și din veleitar, și din oportunist, și din impostor. Dar e mai moale decît fiecare în parte dintre ceilalți. Și dependent în mai mare grad. După ce mai crește poate deveni și el canalie, își poate omorî tatăl mai ales dacă va fi încredințat că Dumnezeu a cioplit un scaun mai mare tocmai pentru el. Acuma e la gradul de sinecură mai do-sită.

Nu găsesc răspuns însă pentru raționamentul punerii lui în funcție. Să fie o slăbiciune umană la mijloc, să fie nepotismul, să fie un interes nobil al creșterii lui... El e o figură senin-confuză, el nu face nimic, el nu are exigențe. Dar tot mai mulți sînt dintr-ăștia și ne vom pomeni cu instituțiile sufocate de dînșii și atunci să vezi cum va prospera țărișoara.

Investigații de istorie literară

Ion Simuț

Gustul manolescian al paradoxului

Anul 2012 a fost bogat în debuturi promițătoare și convingătoare în critică, de n-ar fi să amintim decât de Mihai Iovănel, cu cartea despre Mihail Sebastian, și de Claudiu Turcuș, cu cartea despre Norman Manea. Lor li se adugă și alții, dintre care e de remarcat debutul matur al lui Tibor Hergýán, asimilabil optzeciștilor (dacă nu prin vârstă, atunci prin afinități), cu o carte demnă de tot interesul despre *Confesiunea în romanul românesc interbelic*, apărută la Editura Tracus Arte. Cartea, fostă teză de doctorat susținută în 2008 la Universitatea clujeană, este dedicată „profesorului Ion Pop, cu admirație”. Autorul nu s-a grăbit să o publice, deși avea motive: argumentația e bine articulată, limbajul criticii e bine stăpânit conceptual și aplicativ, iar elaborarea e fluentă. Se observă cu oarecare transparență că modelul mai tânărului confrate e Nicolae Manolescu, atât prin modul de focalizare a analizei în sfera ionicului, cât și prin gustul paradoxului critic ca o cale sigură de a face mai pregnantă ideea. Numele debutantului nu este, probabil, cunoscut prea multora, întrucât Tibor Hergýán, absolvent al filologiei clujene puțin înainte de 1989, activează la departamentul de limba și literatura română la Universitatea ELTE din Budapesta și este un cercetător serios, alături de colegii săi, din generații diferite, buni specialiști cu care se poate dialoga la cel mai înalt nivel: Miskoltzy Ambrus, Farkas Jenő, Nagy Levente.

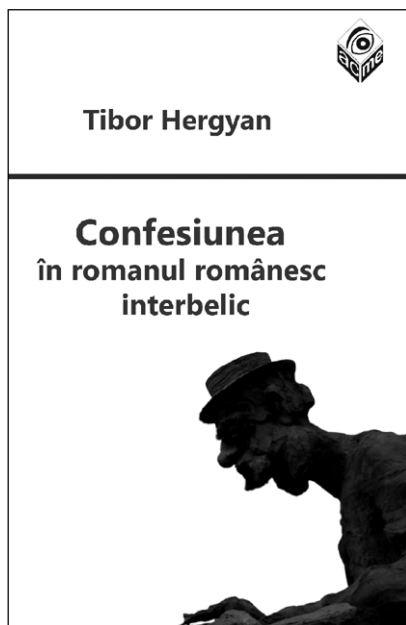
Orientarea unei noi cercetări critice spre implicațiile confesiunii în romanul românesc interbelic este justificată din două direcții și din cel puțin două puncte de vedere: pe de o parte, romanul nostru interbelic se conectează la sursele subiectivității, alimentate îndeosebi de experiența narativă proustiană, într-un proces de modernizare spectaculoasă; pe de altă parte, în perioada postdecembristă critica literară a insistat din ce în ce mai mult din 1990 înapoi asupra beneficiilor morale și estetice ale unei

predispoziții confesive a literaturii, amplificată semnificativ și aprofundată în zona subiectivului. Cele două presiuni exercitate asupra cercetării critice nu sunt de același fel, nu au aceleași cauze, fapt ce îl determină pe Tibor Hergýán să țină mai puțin cont de una dintre ele și anume de cea de-a doua. Autorul tezei nu este conjuncturalist sau contextualist în sensul noi istorii literare. Își caută argumentele analizei în interiorul prozei analizate (cum e și firesc) și nu în afara ei. Cu această observație am definit, în mare, tipul de abordare critică adoptat de autor: o interpretare de critică literară, sprijinită discret pe naratologie, mai puțin tentată de perspectiva istoricului literar.

Aria de aplicație este circumscrisă inteligent în limitele destul de extinse a șapte cazuri, descrise teoretic și analitic: Hortensia Papadat-Bengescu, G. Ibrăileanu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Anton Holban, Mihail Sebastian și M. Blecher. Selecția ar comporta ea însăși o discuție separată. Poate că în argument ar fi trebuit mai bine motivată această selecție. Deși destul de extinsă, cum am spus, ea putea lua în seamă și alte cazuri extrem de interesante, reprezentate, de pildă, de proza lui H. Bonciu sau Ury Benador, pentru a da numai două exemple. Adaug pe al treilea: cel mai consecvent susținător al modernizării romanului românesc, E. Lovinescu însuși, ca prozator, a experimentat opțiunea confesivă. Dar criticul a procedat bine alegând după un criteriu estetic vârfurile indubitabile ale prozei confesive. De aceea, remarc de la început capacitatea de cuprindere a fenomenului, adică autorii, personajele, formele și temele majore ale romanului avut în vedere, capacitate bine susținută de selecția operelor și a motivelor, aplicația adecvată a mijloacelor – toate acestea însemnând orientarea inteligentă a cercetării înspre un scop clar precizat. Cercetătorul își fixează limpede obiectivele în argument: „Interesul pentru subiect ni l-a stârnit felul spectaculos în care noua convenție romanescă s-a afirmat și, desigur, curiozitatea de a privi mai de aproape și în ansamblu un fenomen literar reprezentat de câteva capodopere certe. Ceea ce ne-a preocupat cel mai mult a fost să surprindem motivația autorului pentru opțiunea formulei confesive și felul cum naratorul își asumă noul său mandat, «cum se descurcă singur» adică, și care sunt motivațiile lui” (p. 9). Realizările cercetării trebuie judecate în funcție de aceste obiective, fără îndoială bine cumpănite, judicioase și de importanță majoră.

Analiza separată a fiecărui caz din cele reprezentate de cei șapte prozatori selectați pentru a ilustra fenomenul subiectivizării romanului este precedată de un capitol mai mult de istorie literară decât de teorie literară. Autorul tezei confruntă pregătitor punctele de vedere exprimate de cei șapte despre poetica romanului în articole de critică literară, interviuri, corespondență, jurnal, mărturisiri de orice fel, ca să ateste organicitatea

Tibor Hergyan,
*Confesiunea în romanul
 românesc interbelic*,
 Editura Tracus Arte, București, 2012

unei opțiuni estetice în operă. Nu aș zice că acest capitol pregătitor ne rezervă surprize. G. Ibrăileanu, cel din eseu *Creație și analiză*, ne este prea bine cunoscut. De asemenea Camil Petrescu din numeroasele sale pagini teoretice. Cu toate acestea, actualizarea ideilor vehiculate de Mircea Eliade, Anton Holban sau Mihail Sebastian se dovedește utilă, mai ales pentru că autorul știe să pună accentele necesare, capabile să asigure un ecleraj eficient al particularităților. Interesantă mi s-a părut situarea Hortensiei Papadat-Bengescu în raport cu G. Ibrăileanu prin lectura corespondenței, cu atât mai mult cu cât prozatoarea a evoluat dinspre o subiectivitate tatonantă și ezitantă în proza de început spre o obiectivare recomandată oarecum împotriva curentului modernizării în proza de maturitate. Acest capitol introductiv este singurul construit după principiile istoriei literare,

iar premisele lui vor constitui puncte certe de sprijin pentru analizele de critică literară aplicată din capitolele următoare. Autorul tezei identifică documentat factorii determinanți ai extinderii confesiunii în romanul interbelic: influența proustiană, dezvoltarea consecințelor autenticismului, presiunea criticii literare receptive la nou și prietenia stimulatorie dintre prozatorii confesivi (p. 12). Rămân valabile câteva adevăruri dezvăluite în preambul, premise fertile. Hortensia Papadat-Bengescu depășește cu greu dilema dintre subiectivism și obiectivism, încorporată în ezitarea trecerii de la nuvela subiectivă la romanul subiectiv, acesta din urmă fiind înlocuit în conștiința și practica scriitoarei de romanul obiectiv, considerat superior în critica timpului (p. 13). *Creație și analiză* este „un fel de atelier al *Adelei*” (p. 19), unde G. Ibrăileanu distinge între narator și autor și subliniază „caracterul fictiv al romanului de tip confesiv” (p. 18), înlăturând confuzia (sau pregătind înlăturarea confuziei) dintre confesiv și autobiografic. Nici Ibrăileanu nu creditează mai mult decât Hortensia romanul confesiv: criticul nu vede independentă analiza de creație (adică de epic), prin urmare, cum bine observă exegetul, analiza „nu se autonomizează în măsura

în care să lanseze conceptul romanului confesiv” (p. 21). Pentru Camil Petrescu, confesiunea este o condiție prealabilă a autenticismului, care exprimă direct și onest eul suveran, realizând o suprapunere între literatură și existență; obiectul confesiunii camilpetresciene ar trebui să fie experiența intelectuală, „orice gândire concretă” (p. 24). Mircea Eliade „denunță funcția experimentală a imaginarului” (p. 26), refuză psihologia și analiza, militând pentru „o cunoaștere esențială, reală, directă, care nu are nevoie de psihologie”, situându-se polemic față de congenerii săi. Anti-psihologismul lui Eliade este interpretat de N. Manolescu ca „o critică implicită a ionicului și o disponibilitate spre romanul corintic” (p. 28). Anton Holban considera că literatura trebuie să fie o transcriere de sine (p. 29), dar analiza, prin excelență statică, are nevoie de o infuzie de epic, cu efect dinamizator (p. 30). Situat printre „autenticiștii confesivi”, Anton Holban înțelege literatura ca o „prelungire a existenței” nu ca pe o documentare strictă și directă a ei (p. 30). Mihail Sebastian evită, după părerea autorului tezei, să se pronunțe clar în opțiunea dintre creație și analiză, obiectiv și subiectiv (p. 31). Sebastian caută adevărul ascuns, necunoscutul, misterul, literatura însăși devenind pentru el experiență de viață (p. 32-33). Izvorâtă din trăirea bolii și neputințelor, din izolare, proza lui M. Blecher caută cu înfrigurare comunicarea, solidaritatea, depășirea singurătății – rațiunile profunde de existență ale confesiunii (p. 35).

Fiecare dintre aceste distincții și adevăruri particularizatoare va fi reluată de exeget în capitolul dedicat fiecăruia dintre cei șapte scriitori analizați din perspectiva confesiunii. Tehnica analizei își urmează, în fiecare dintre cele șapte capitole mari (opt cu cel introductiv), o logică internă perfect justificată, diferită de la o secvență la alta, o logică internă focalizată succesiv pe Hortensia Papadat-Bengescu, G. Ibrăileanu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Anton Holban, Mihail Sebastian și M. Blecher. Urmează, în organizarea fiecărui capitol, prezentarea narațiunilor și a personajelor, descrierea structurilor specifice și a conflictelor, a funcțiilor confesiunii, investigarea metamorfozelor, pentru a insista profitabil, cum și cât se cuvine, asupra ipostazelor umane, în diversitatea aspectelor narrative, sociale și individuale. O atenție particulară pentru întreaga perspectivă o reprezintă filierele, raportările, comparațiile, pentru a distinge similitudinile și contrastele, metamorfozele de la o etapă la alta a confesiunii în roman și de un grup de texte la altul, de la un scriitor la altul – substituit al concluziilor sau pregătire a ideii finale despre „dreptul la individual” susținut de romanul confesiv.

Dacă ar fi să evidențiez o particularitate a criticii practicate de Hergýán Tibor în această cercetare aș remarca preferința pentru paradox.

Nu mă îndoiesc că acest reflex își are originea în admirația pentru critica lui Nicolae Manolescu, marcată mai ales în tinerețe de un gust accentuat al paradoxului. E o formă de manifestare a inteligenței critice și, în același timp, a dorinței de epatare. Evidențiind un paradox, criticul vrea să surprindă, să contrarieze percepția comună, banală, căci paradoxul mizează pe asocierea neașteptată a două idei ce, în mod aparent și într-o procedură obișnuită, nu ar putea fi puse în relație. Demonstrația critică a lui Hergýán Tibor înaintează din paradox în paradox. Primul se află la pagina 20, în capitolul introductiv, înlocuind paradoxalul cu sinonimul său: „Surprinzător, în *Adela* vor fi ascunse nu atât mobilurile femeii, ci ale bărbatului, tocmai printr-o abundență de «incertitudini»”. Paradoxurile critice se înmulțesc pe măsura apropierea de final. Mi-am notat câteva zeci de situații despre fiecare dintre prozatorii analizați. Citez câteva pentru frumusețea lor, relevând în același timp modul de a gândi al exegetului manolescian. Despre Emil Codrescu din *Adela* afirmă încă o dată paradoxul descoperit anterior, reformulându-l, de astă dată fără a-și ascunde uimirea: „Ce contradicție ibărăleană: teama de ființa iubită se transformă în cultul ei dus până la fetișizare” (p. 74). Despre Camil Petrescu va glosa numai în paradoxuri. Iată începutul: „Apologetul de mai târziu al experiențelor reale apelează de la bun început la abstracțiuni (iată primul paradox), chiar pornește de la ele!” (p. 78). Pe Mircea Eliade îl dezvăluie ca „apologet al paradoxurilor” (p. 104) și din această pricină rezonază cu multe din reflecțiile lui. Considerațiile despre Anton Holban debutează cu aceeași constatare promițătoare de paradoxuri: „Tot scrisul holbanian, inclusiv cel neliterar, este impregnat de febra vieții, și atunci când interogațiile sale produc, paradoxal, construcții sau părți nu lipsite de impresia artificialului. Este unul [adică una!, *n. n.*] dintre nenumăratele contradicții [aici fuseseră anterior „paradoxuri”, *n. n.*] ale scriitorului” (p. 120) – înlocuind iarăși paradoxul cu sinonimul său, revelator de contradicții fertile. Demonstrația urmează în același spirit paradoxist. (Față de versiunea din teză, în carte criticul a mai tăiat din paradoxuri, substituindu-le prin contradicții și surprize, sfiindu-se să evidențieze apropierea de modelul său). Și naratorul lui Mihail Sebastian e atras de paradoxuri, dar nici cel al lui M. Blecher nu scapă de această boală – pare să se scuze exegetul că nu are încotro, tot despre paradoxuri sau contradicții trebuie să vorbească – adică veritabile surprize de interpretare. Uneori acestea se succed obositor în cascadă, dar capacitatea criticului de se mira și de a ne uimi și pe noi cu ceea ce descoperă nu încetează.

Meritele eseului critic al lui Hergýán Tibor nu sunt deloc puține și nici tocmai obișnuite, fie și pentru un debut matur. Cu o rigoare a studiu-

lui aplicat, autorul își circumscrie cu exactitate domeniul de cercetare (confesiunea în romanul românesc interbelic), i se subordonează cu luciditate și spirit critic, își duce gândurile până la capăt, atât la modul descriptiv, cât și interpretativ, stăpânește și etalează argumentația critică. Practică un comparatism intern pentru a identifica similitudinile și coincidențele de structuri și funcții ale confesiunii. Uneori mi-a făcut impresia că citează prea puțin din proza cu care își exemplifică ideile critice. Analizele sunt meticuloase, ingenioase, adecvate, metodice – urmând un sistem perfecționat al lecturii criticii profesionale. Sistemul lecturii critice, bine pus la punct, se organizează adecvat și întotdeauna la obiect. Speculația critică exploatează când situații de poetică a romanului, când probleme de conținut legate de personaje. Confesiunea este pusă în relație cu o problematică diversă: subiectivitatea, persoana întâi, psihologicul, autenticismul. Sunt explorate alternativele posibile ale confesiunii pendulând între viață și literatură, autobiografic (adică non-fictiv) și fictiv (adică non-autobiografic), analitic și epic, static și dinamic, ionic și corintic.

Critic paradoxist, manolescian în reflexe, bun analist al prozei românești interbelice, Hergýán Tibor își etalează cu prisosință virtuțile mai mult de critic literar decât de istoric literar, originalitatea interpretării, capacitatea de a combina argumentele tematice și de sociologie a receptării cu cele de critică literară și de naratologie. Confesiunea în romanul românesc interbelic are un nou expert, pe lângă criticii și istoricii literari deja consacrați. Tibor Hergýán se integrează firesc în școala clujeană a criticii estetice, mediul cultural în care s-a format, în bună relație cu echinoxistii.

Cronica literară

Viorel Mureșan

Poezia – expresie a miracolelor revelate

Vasile Dan,
*Întâmplări crepusculare
și alte poeme*,
Ed. Tipografia Moldova, Iași, 2011

Antologia lui Vasile Dan, *Întâmplări crepusculare și alte poeme*, s-a născut nu doar sub semnul lui „*multum în parvo*”, principiu călăuzitor al oricărei crestomații, dar înseși piesele ce o compun s-au ivit în zodia unei „*multa paucis verbis*”. Titlul e împrumutat de la o carte anterioară a poetului, apărută în 1984 la Ed. *Eminescu*, fiind acesta un indiciu că „întâmplarea” este un topos având, cel puțin, anvergura unui „personaj”. Vocabula se încarcă, la Vasile Dan, cu un sens diegetic, dobândind conotația de aventură, peripeție în spațiul imaginarului poetic.

O dimensiune livrescă, substanțială, ni se dezvăluie de la început, și ea își are sursele nu numai în mari scriitori frecvențați asiduu de poet și recunoscutibili în palimpsest, dar și în perimetrul artelor vizuale. Cu alte cuvinte, livrescul acestei poezii nu vine numai dinspre bibliotecă, ci și dinspre ...pinacotecă: „*Un element de prim plan în interiorul personajului/ manierist:/ însuși pictorul bătrân în fața centaurului,/ încurcându-și mâinile într-un efort pantomimic/ cum stă aproape acoperit de mlădițe lungi, flexibile ale/ arborelui flamand/ smuls de furtună la marginea unei câmpii/ magnetice fiindcă e toamnă târzie,/ lucrurile cad în reavene gropi,/ pe haine se așează o spumă subțire, subțire,/ în mâna pictorului se aprinde ascunsă/ o lumină.*” (*Tablou manierist*, p.28). Vasile Dan e un poet foarte tehnic: el cunoaște și mănuiește o mulțime dintre strategiile cele mai absconse ale poeziei moderne, din care smulge remarcabil profit estetic: „*Poetul/ în mână cu o hârtie ce se aprinde singură,/ îndată ce o atingi, -/ pură Posesiune.*” (*Ars poetica*, p. 17). Unii critici îl acuză de calofilie, de prea multă grijă acordată felului în care își regizează glăsuirea lirică: „un exces de ritualitate în rostirea poetică nu-i este străină nici lui Vasile Dan,

ca și supralicitarea gestului ceremonialic” (Al. Cistelecan, *Calofilia iluminării* în vol. *Poezie și livresc*, p. 128). Vom remarca un rafinament al imaginării artistice debordant, în măsură să impună realității prime variante noi, concurente, fiecare din ele veridice. Poemele se plimbă cu lejeritate pe frontiera, subțire, dintre textul plat și capodoperă, greu de definit în ambiguitatea ei modernă. „*închis în el în aceeași cușcă,/ să crezi în stările lor aproape sufletești/ la auzul unei nepământene muzici,/ să-i încânți cu propriile lui propoziții/ trupești auzul./ Sărăcia trupului tău, în ochiul său galben/ să se scalde./ Negru, înconjurat de un cearcăn de lumină./ Să crezi în stările aproape sufletești/ la auzul cuvintelor tale/ caninul său invincibil să se clatine/ sub respirația ta./ sub fluxul și refluxul/ nopților; zilelor tale.*” (*Adorarea leului*, p.18). Către finele primei secțiuni a volumului, „*Întâmplări crepusculare*”, întâlnim poeme precum *Spleen* sau *Jocul cu cercul*, în care autorul atinge o maximă economie de mijloace sintactice, ajungând la enunțuri eliptice încărcate de sugestie, cu mult mai valoroasă în context decât lucrurile clar exprimate.

Întâmplări. Reverii, al doilea grupaj din antologie, conține și un poem de un dramatism intens, mai ales în a sa a doua jumătate, unde se însinuează obsesia oglinzii sparte, în fața căreia ființa își pierde conturul și dinspre care invadează neantul „*cauți înfrigurat, bucuos oglinda atârnată deasupra,/ tocmai pe peretele din față, la care privești decum te/ trezești,/ te cauți înfrigurat în oglindă/ dar vai, n-a mai rămas din ea numai rama./ nu mai reflectă nimic,/ pare un ochi, dar nu adormit, ci gol-gol și rece-rece/ în spatele căruia cine oare mai poate pătrunde?*” (*Vizită: acasă*, pp. 46-47). În aceeași zonă, un portret feminin realizat într-o tehnică mișcând mai mult pe surpriză decât pe realitatea modelului se numește *Căderea îngerului*: „*Trecând pe lângă grupul acela de muncitori solitari/ ce-și luau micul dejun nepăsători/ exact sub fereastra largă, deschisă, expirând a Bibliotecii/ de medicină - / buna lor voie, replicile mustind abundent a acizi,/ fermentând a acrișor deasupra grămezii de pietre/ roșcate, proaspăt râșnite,/ replicile lor scurt retezate de apariția ei îngerească/ din senin în mijlocul lor/ cu rochia liliachie, ușor decoltată, ușor transparentă,/ cu vocea în care s-au strecurat accente, penumbre, din/ noaptea trecută/ cu mâinile ei atingându-le în gesturi stângace/ pielea crăpată, mușchii luxuriantți - :/ caut strada cutare și nu o găsesc deși trebuie să fie pe-aici,/ o, da, o, da, săriră cu toții în cor înconjurând-o cu/ vorbele/ lor mai mult monosilabice,/ chiar aici, chiar acum o pavăm.*” (p. 52). Câteva dintre stilemele lui Vasile Dan ne aduc aminte de poezia lui Elytis.

Cu o formă învechită, „misteriu”, numește Vasile Dan, în a treia fasciculă a cărții sale, ritualul secret, taina, la care iau parte numai cei demni a

fi inițiați în enigme „nеспlicate”. Dacă acceptăm „misteriile” și cu sensul lor teologal, de dogmă religioasă creștină, care se crede a fi inaccesibilă rațiunii omenești și care trebuie primită așa cum e dată, recunoaștem, implicit, „țesătura religioasă subterană” a acestei poezii, despre care vorbește Andrei Bodiș în cartea sa *Evadarea din vid*. Finalul poemului *Misterii* lasă impresia vizuală a unui film în cuvinte, pare o secvență de roman cinematografic, formă literară impusă pe la mijlocul secolului trecut. „*Un vânt ca un suflu primar, ca o trâmbiță spartă/ în urechea unui surd./ Un tremur al degetelor/ pipăindu-ți noaptea ochiul./ Un spasm al gurii/ înainte de a vorbi./ Iată vorbesc/ (dinții ca perlele scufundătorului strălucesc/ înfiți încă bine în carne):/ Am cunoscut un copil, eram poate eu însumi./ Am cunoscut un bătrân, erai poate chiar tu/ luptătorule./ Am cunoscut un luptător, zise copilul bătrân Morții,/ trăgând-o de mână*” (pp. 78-79).

Cel mai vast ciclu, „Pielea poetului”, impune un nou pattern. Prin recurență, acest țesut vital al corpului uman capătă puterea unui simbol. Are chiar sensul de ființă, făptură, iar prin extinderea sa în expresii și locuțiuni, ajunge a însemna viață, existență. Ciclul cuprinde și câteva poeme remarcabile, în care noi fațete ale poeziei lui Vasile Dan se luminează. Când se mișcă pe spații mici, poetul poate avea revelații picturale ce prind chip sub penelul unui maestru: „*Și tu mi-ai dăruit o dragoste./ Ce vreau să spun / e că întind mâna/ ca într-o altă substanță/ cum ar fi noaptea./ Cinci degete/ umede mici/ picură roșii*” (*Floare albastră*, p.85). În alt loc, textul își asumă caracteristicile unei narațiuni pe tema misterelor divine. Înclinația diegetică țâșnește într-o splendidă revelație: „*Într-o grotă a aerului am văzut stârvul luminii./ Apoi o cruce cât o pasăre oprea vântul./ Era duminică./ Eram singur la marginea lină a apei./ Deasupra ei sus pe stâncă negru/ agățat ca un leș. Jos lacul, în adânc miriade/ de focuri clișind. Liturghia luminii./ De departe nu striga nimeni la mine./ De aproape nu mă trăgea nimeni de mânecă./ Nici din stânga nu aluneca/ din dreapta nimic nu țâșnea./ Pe chipul meu subțire lumina ca apa/ în nisip.*” (*Poemul de la Colibița*, p.86). Tot aici, un portret în versuri, în care trăsăturile reținute sunt ale unui sfânt dintr-o palidă și veche icoană pe sticlă, iar personajul capătă viață de la obiectul pe care îl ține în mână. Poemul e dedicat „*D-lui Petre Țuțea*”: „*Nu vă bate pe voi Dumnezeu?// în timp ce vorbea își arăta/ gingiile goale/ ca ale unui sugar./ Obrajii supti./ Fruntea netedă/ scăldată de broboane infime./ Nu vă bate pe voi Dumnezeu?/ repetă în mână cu Biblia/ pe care o arăta tuturor/ ca pe o Lege/ de Autor.*” (*Legea de Autor*, p.91). În alt loc, un detaliu derizoriu poate căpăta amprenta unei metafore: „*Ignobil mod de a te aminti./ cum pierzi un nas-ture/ și locul acela devine vizibil/ mai mult/ decât ai vrea.*” (*Chipuri, chipuri, imagini ale amintirilor*, p.99).

Cartea vie, un grupaj de treizeci și cinci de poeme, adunând într-o sinteză unitară temele de până aici, încheie antologia lui Vasile Dan. Un poem intitulat *Seară* e o dovadă palpabilă că un poet care crede în revelație are și capacitatea de a crea lucrul revelat: „*orbul nimerise o groapă,/ copilul plângea temător/ în întunericul care se lasă dintr-o dată/ în cameră./ prin crăpătura ușii se strecoară singură/ pisica cu ochii aprinși, fosforescenți/ cineva totuși cântă deși nu-i prezentă/ decât vocea lui liniștită.// precum s-ar aprinde lumina.*” (p.136). În *Sat scufundat*, poetul are puterea de a vedea „altceva”, contemplând un tragic tablou al unui sat de munte scufundat sub ape la construirea unui baraj. Asemenea tragedii, întâmplate pe firul mai multora dintre râuri au căpătat, până acum, expresie artistică, mai cu seamă în poezie, una demnă de orice severă antologie fiind cea a lui Vasile Dan: „*eu am văzut însă altceva aici. nu lacul albastriu/ din mijlocul pădurii/ ci tot muntele verde scufundat în apă/ înecat,/ torentul umfla apa spre alte și alte maluri./ câte un vârf mai înalt de brad/ străpungea luciul tremurat/ precum ai împunge de jos în sus/ cu o prăjină cerul/ iar ea ar ieși puțin și dincolo/ <<ca un semn>>./ un sat întreg de munte din care nu se vedeau/ decât acoperișurile caselor vechi, din șindrila neagră,/ mărunță,// putrezită,/ apa la streșini, la uluci ori înecate cu totul/ ce puteai oare să vezi acum prin geamlăcurile lor?/ de pe ele câte o pasăre nesățioasă țâșnea/ scufundându-se cu totul./ doar unul mai trăia solitar pe uscat/ între atâtea și atâtea vietăți mărunte/ în timp ce citea apa.*” (pp. 141-142). Unele poeme, precum *Cap de înger de ghiș* căzând chiar în fața mea sunt veritabile „opere deschise”, căci tocmai când ai crede că textul prinde a căpăta „desfășurare”, poetul îl suspendă, lăsându-te cu ochii în soare în fața a o mie de drumuri care de-abia acum pot începe. Una din armele poetice de-a dreptul teribile în mâna lui Vasile Dan e sugestia. Mobilitatea imaginarului său poetic ne amintește o propoziție a lui Paul Klee: „lumea în forma ei actuală nu este singura posibilă.”

Criterion

Ion Pop

Un „oficiant”: Radu Cârnelci

După debutul, târziu, cu *Noi și soarele*, din 1963, cu versuri inegale estetic și marcate de clișeele tematice ale momentului, ca ale multor alți confrăți de epocă, Radu Cârnelci (n. 1930) și-a găsit repede o formulă lirică „puristă”: poezia sa nu va coborî niciodată de pe treapta mereu elevată a transfigurării datului existențial, poate impropriu numit astfel, căci poemele sale se raportează aproape fără excepție la un univers și la un subiect generice, în și la care faptul de viață imediată, cadrul de „epocă”, sunt ca și absente, lăsând loc reperelor cosmice mari și stărilor de spirit constant elevate, în tradiția unui romantism deschis spre comunicarea extatică cu Totul. Iar retorica acestei poezii va rămâne foarte legată de tehnicile și convențiile discursive „clasice”. Mai subliniat vitalist la începuturi (lumini, stele, „seve suind spre lumină” - o „sevă ce suie” era și Partidul! - , „dans în ploaie”, „orașele suind pe verticală”, imnuri, flamuri, coruri, dănțuiri), discursul liric devine cu timpul tot mai decantat și și găsește tema central-generatoare în eros, cântat pe toate corzile „citerei”. În *Orgă și iarba* (1966), apoi în *Umbra femeii și Iarba verde, acasă* (1968), poezia continuă să fie prin excelență „invocație”, întâmpinare festivă a lumii cuprinse de o frenezie solară; o *Îndatorire de primăvară*, devenită apoi *Facerea*, dezvoltă, cu trimitere biblică, o viziune exaltat-luminoasă a unui univers în construcție, cu participarea eului dezlănțuit, cuprins de energii hiperbolizate: „lumină din lumină, durere din durere, / miresme la tâmpile iveam, țipăt în genunchii / de fugă - o tristețe eram împrejur cu imn”, „Șiroiam, înfloream, înfrunzeam, mă-ndumnezeiam”, „nuntă nebună, / de jur-împrejur miresme de dragoste”...

Se afla, *in muce*, în asemenea imagini mai tot ce va dezvolta, ramificat și pletoric, întregul operei lui Radu Cârnelci, întins în peste douăzeci de volume. Chiar și anotimpurile, în succesiunea lor, capătă aerul de „tainice

oficieri”, extinse semnificativ și spre universul verbal, - „cădelnițarea de tămâie și vorbele” stau și se vor menține alături pentru totdeauna. Poetul împrumută și costumul de „fiu al lui Zamolxe” (nu vor lipsi, pe parcurs nici alte zeități din panteonul local, nici muntele sacru Kogaion), instalat pe înălțimi montane și sub ceruri înalte („superb, în vârf, cădelnițam arome”, „înalt de ceruri cobora în creștet, / prin frunte veșnicii efluviind”, „sublim, în pisc, oficiam de soare”). Apar înscenate mari cutremure sufletești, arderi, zboruri, cu „păsări de taină”, „îngeri (care) vin cu îngeréle / pe doruri lunecând în jos”, cu „praf de stele în jur, „însemn de legendă”, timpul ca „ceas sfânt” etc., care fac parte din această suită de imagini convenționale, prin excelență „poetice”, vizând „preafrumosul” și trădând involuntar un frapant exces estetizant.

Cultivarea insistentă a sonetului ca structură formală predilectă apare firească în consecința acestor avânturi lirice vizând exclusiv puritatea, șlefuirea și, până la urmă, trecerea în emblemă a gesticulației accentuat ritualice și solemne, odată cu nota sapiențială caracteristică, aproape obligatorie în acest tip de rostire concentrată. Tematic, amplul ciclu de sonete se fixează, încă în *Grădina în formă de vis* (1970), pe eros („Iubirea-i axul cerurilor toate” – se zice, ca în Dante, undeva), evidențiind o mare dexteritate artizanală în construcția unor texte fin armonizate muzical. Sunt mai apăsate acum și liniile „autoportretului” celui ce se exprimă liric, se definește și desenul gesticii, în direcția deja schițată în poemele precedente. Poetul simte chiar plăcerea etalării atributelor de „oficiant”, acum în timpul iubirii, cu o narcisistă alintare atunci când își exprimă „durerea” provocată de... greutatea în exces a vestimentației sărbătorești (!): „În rândul celor mai bogați m-adun, / abia mișcându-mi trupul de odoare: / pe fruntea-mi aștrii aurul și-l pun, / mă dor la-ncheieturi mărgăritare”! Așa cum, în cartea de dinainte, niște arhangheli „ucideau frumos”, aici chinul e deviat către un soi de voluptate estetizantă, care ar putea trimite la stilizările preraphaelite, de n-ar lipsi aproape cu desăvârșire ambiguitatea specifică sensibilității ușor morbide, de „fin de siècle”, ca – pentru a da un alt exemplu - în somptuos împodobitele Salomei din tablourile unui Gustave Moreau. La Radu Cârnel, senzualitatea, câtă e, apare abia sugerată, transferată în reprezentări mai curând aeriene, eterice, chiar atunci când femeia e evocată sub chipul zeiței telurice Demetra: „Demetro, vino tu, acum, / din ierburi dinspre mări egee, / întruchipează-te din fum, / e timpul nostru, blândă zee, / să binecuvântăm un drum, / să dăm bărbatului femeie!...” Cât despre bărbatul care iubește, sub grelele podoabe se ascunde un ins datat mai degrabă cu treburile spiritului și ale contemplației înalte. El e „mirele”, „neprihănit”, pășind nu pe pământul material prozaic, ci „în duhul ierbii”, făcând „în taină

Radu Cârneli

pasul spre Marele-Absolut”, ă n „vasta cathedrală”, printre „mici candelă cu untdelemn de soartă”. Iubita arhetipală, model cu prestigii mitice ideale, e reperul major al imaginației îndrăgostitului. Poartă și ea „odăjdii triumfale, / împărătești odăjdii”, și i se cere, înge-nunchiat-trubaduresc, să rămână ”statuie-îmn mereu”... Și rămâne. În alt loc, declarase franc: „De când mă știu, de slavă îmi este arhetipul”... O „propensiune spre clasicism” remarca și Radu Enescu în prefața la antologia *Clipa eternă* din 1988, citându-l și pe Petru Poantă, care văzuse în cultivarea versului clasic o „modalitate inerentă sensibilității sale artistice, de rostire solemnă, somptuoasă, rituală” (v. Radu Enescu, *Poezia erosului cosmogonic*, introducere la antologia citată, Ed. Eminescu, București, 1988, p. V).

Sonetele, deocamdată în tipar metric shakespearean, vor uza, ca atare, de un belșug de „podoabe” retorice, convocate să servească construcției unui spațiu pe măsura sărbătorii erotice, unul bogat în culori și muzici, apropi-mând un nou paradis: „Rodind culori și muzici din trupul meu pierit, / voi re-crea Edenul pe-o-nchipuită zare”. Regimul afectiv al „mirelui” e unul al incandescenței (“De-același foc să ardem, aceeași vâlvătaie”), femeia e îndemnată să devină „părtașă pe acest nobil rug”. „Harpii” mai curând decorative pândesc ritualul, de unde chemarea la refugiul „spre munții cu ploii”, și nu lipsește nici starea de pace sufletească a eroului melancolic, evocat în versuri din nou muzicale, mai domoale acum, cu păstrarea gesticii emblematice: „Parcă-i o stare de rege stăpân / pe câmpia de suflet și ninsă - / m-afund în omături, sub lună rămân, / spre tine, tristețe, cu mâna întin-să: // o, vino, e timpul de veghe, să vezi / o flacăra aspră din aspre zăpezi”.

Nu e de așteptat, așadar, de la o asemenea poezie cu mărturisite și a-sumate ipostaze solemne vreo dezertare de pe scena reprezentației sărbă-

toarești a ceremonialului erotic. Și nu există, practic, niciun semn, nicio dovadă că poetul ar simți nevoia să se distanțeze „critic” de acest tip de limbaj ornat, ca de o convenție cu care s-ar putea juca liber, coborând din efigii spre mai concreta glie. Modul său de a trăi rămâne confiscat de ceremonialul rostirii, de montarea luxoasă a decorurilor, de gestică „oficiantului” grav la un altar ce nu îngăduie vreo profanare. Ba chiar, furat de mirajul Absolutului și al Purității neprihănite, dă liberă trecere unor metafore convenționalizate deja pe vremea când erau reciclate în aceste cărți, iar astăzi cu atât mai marcate de trecerea timpului: „rătăcind pe apa neantului de dor”, „tainele de duh”, „taină de argint”, „punctul meu de dor” și alte asemenea clișee solemne dăunează, la rândul lor, unui discurs și așa excesiv poetizant. *Oracol deschis* și *Cântând dintr-un arbore* (ambele din 1971) nu fac excepție de regulă, pentru ca în *Cântarea Cântărilor* (1973) să se extindă pe spații largi ritualul refăcut în chip de oratoriu (cu mire, mireasă, rege, cor de bărbați și de femei) al momentului biblic cunoscut, în același stil ceremonios, în versuri strunite și cizelate, în care protagonistul se simte „din nou chematul la oficiere”, mireasa e invocată să se arate „sub muzici și roind”, Regele Solomon e purtat în „lectică de aur cu safire”, iar două dintre cânturi de intitulează grandilocvent *Pe culmi de dor și Împlinirea de taină...* De altfel, *Drumul spre taină* e sintagma ce stă și deasupra selecției din *Nobila stirpe* (1976) și *Temerile lui Orfeu* (1978), de unde poate fi reținută, alături de câteva poeme modelate în metru „antic” și un moment de grațioasă fandare de album trubaduresc: „Eu am fost Celmainebun: / în genunchi rugam o piatră / inima-mi murea curată / și-astăzi iată cum apun - / Eu am fost Celmainebun”, asociindu-l pe poet unor confrăți precum Cezar Ivănescu sau Horia Zilieru.

Formula cea mai aptă să-l exprime pe Radu Cârnelci rămâne, totuși, poezia cu forme fixe, iar *Sonetele* din 1983 o vor ilustra în chip remarcabil, căci exigențele concentrării expresiei mai temperează ceva din ardoarea pasională afișată până acum printr-o gesticulație din registrul galanteriei barochizante și pun oarecari limite expansiunilor retorice ale versului, silit să caute formularea grav-sentențioasă și, uneori, bine-venite tonalități elegiace: „Ce ploi, ce frig, ce muzică sumară, / iar gândul înspre tine steag inert / încărunțind, și ceas de ceas îl cert / că-i palid acest miez de primăvară. /.../ Vai, Soare blând și Lună maiestuoasă, / cum vă ascundeți ochiului bolnav / (cum glezna ei mi-a înflorit frumoasă // (Atunci de mult!) acum ce sunet grav / au frunzele și cu privire joasă / îmi scutură privirile jilav”. Printre aceste sonete, unul dedicat maestrului Petrarca, evidențiază încă un model celebru care poate certifica, motivând cumva conservarea tiparului în încremenire admirativă, sub un „cer cu-nalturi pure”, cu „îngenunchere” la

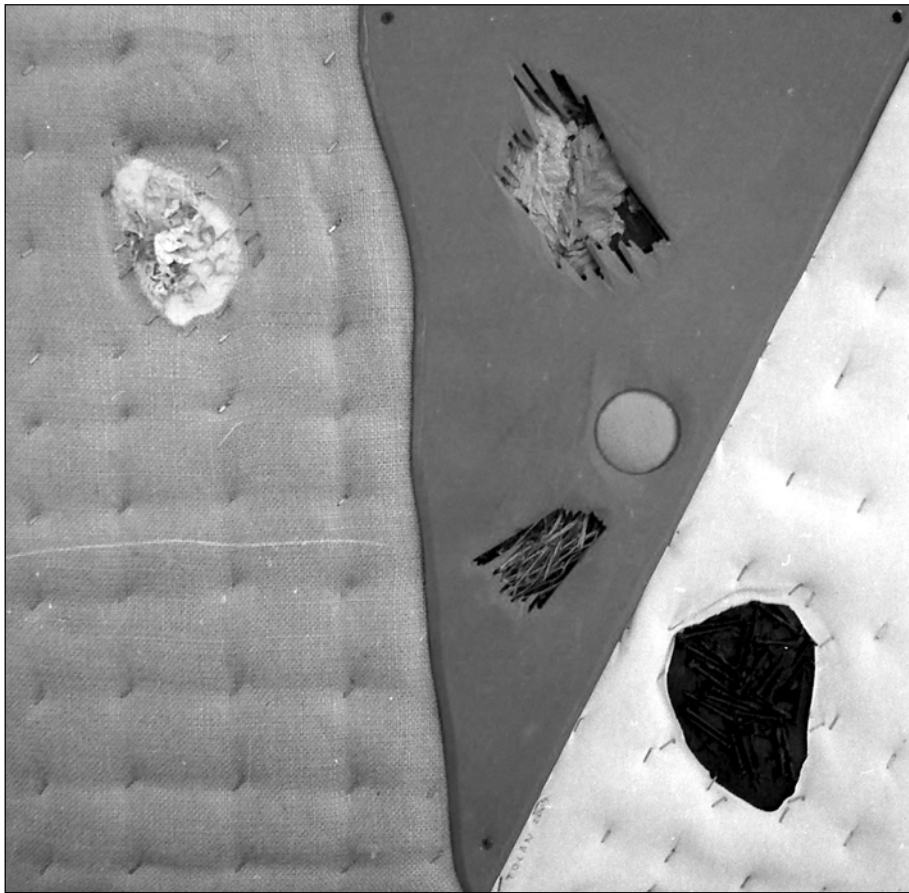
„plânsul Doamnei” și năzuințe de clasice „armonii prea sfinte” pentru ucenicul sosit „din cețurile toamnei”... Ca și ipostazele eului poetic, sonetul capătă înfățișări princiare și e definit sugestiv sub semnul perfecțiunii prozodice și al concentrării reflecției: „O, prinț ivit sub zodia minunii / Sonet încins cu legi dăinuitoare / din care armonii se nasc odoare / dând străluciri adânci înțelepciunii”. Convins și acum că „Poezia este suflarea aurie a zeilor” și „ochiul prin care ne inundă minunile nebănuite”, după ce mai cere o dată primenirea Cuvântului „cu tonuri largi și simplă elocvență / și rămânându-i starea chintesentă / ca pisc sublim să se arate cântul” (îi mai prevedea, în alt sonet, „Cuvântului un frâu de-oțel și aur / spre-a fi frumos”), poetul se poate desfășura și în forme mai libere, compunând reușite sonete fără rimă și făcând ecou, prin accentuarea atitudinii contemplativ-ceremonioase a eului instalat în peisaj romantic montan, „imnului de întristare” holderlinian. Ciclul *Triumful iubirii*, pus iarăși sub emblemă petrarchistă, desfășoară o „coroană de sonete” ce pornește de la un text-model, dezvoltând fiecare vers component, reluat în final în ordine inversă: nou exercițiu de virtuozitate, care probează calitățile de *poeta faber* ce stăpânește deplin „mașinăria” verbală. Sonetul va cunoaște și o variantă hibridă, prin combinarea cu altă formă fixă, în „rondosonetele” din *Pasărea de cenușă* (1988). (Ne reamintim că și mai tânărul Horia Bădescu, a apelat la altoiuri de acest tip în ale sale „ronsete”, publicate în 1995). Unul dintre rondosonete poartă titlul semnificativ *Împotriva materiei* și invocă, desigur, „visuri caste și patimi grele”, ale unui îndrăgostit devenit „mireasmă” și ardoare”. Evocând „oul etern” al lui Brâncuși, el asociază aici și ochiul transfigurator „al tăriei fără de ființă / materiei rodind cu prisosință / sublim de vis esențelor primare”... Tot acum, subiectul se vede „suferind cu Othello”, e „obosit de frumos” împreună cu Pygmalion și, când propune „o definiție a poeziei”, vorbește, ca întotdeauna, despre „esențe sublimându-se-n esențe... spre-a-nvrednici materia informă”. În apropiere, vede „cuvintele ca pietre prețioase”, măiestrire de „carate”, actul creației fiind un „chin sublim să te înalți statuie / cuvintelor și sângerând în cuie / spre înțeleșuri veșnice”... Într-un *Poem pentru mine*, oferă câteva formulări foarte caracteristice pentru acest mod de a compune, cu exces barochizant de festivități în jurul unui Poet cu majusculă: „ce fast ce imnuri nebunii banchete / și-n adorații despletite fete”, care își teatralizează până și suferința, - una estetică, din sfera durerii provocate, ceva mai devreme, de apăsarea prea multelor podoabe și odăjdii -, acum a unui urcuș pe un alt Calvar, cu „Muntele sever... cu-naltul său de dor el însuși dorul”... O *Mărturisire* plasată în fruntea volumului avertiza, cam în același limbaj, de altfel, că discursul liric va fi menținut în spațiul exclusiv (și exclamativ) al ideilor generale („dragostea ca putere,

suferința ca necesitate, înțelepciunea ca ideal”, „acea stare de netrecere a trecerii noastre”, iubirea fiind „principiul primordial și permanent al devenirii întru frumos și adevăr”, iar „omul... un sublim al creației”.

Asemenea propoziții de „program” liric erau susținute chiar de primul ciclu, intitulat semnificativ și cu grăitoare sublinieri, *Turnul de fildeş sau deținerea ideală a Frumosului și a CREATORULUI DE FRUMOS gândită de POET și de prietenul său CRITICUL*, într-o alternanță de voci în care cel dintâi se exprimă - zice didascalica - „cu voce calmă, interiorizată” („nicicând n-am fost mai pur și mai esență” etc.), iar al doilea dă o replică doar calmă și deloc analitică: „mereu spre sine, limpezit de jale, cu tot ce-i sfânt în chinurile sale, / Poetul e lumină din lumină”... E drept că regia indică o intensificare dinspre „vocea caldă, interiorizată” către una „caldă, susținut patetică”... Nu e de așteptat, așadar, din partea acestei poezii, vreo notă de (auto)critică de tipul celei cu care lirica modernă - și cu atât mai mult cea din imediata noastră apropiere - ne-au obișnuit. O concepție clasicizantă, convenționalizată la extrem, împrumutând adesea, cum observam, din retorica gesticulației romantice, reinstalează poezia în perspectiva unui frumos imuabil, admitând doar registrele „nobile” și „pure” ale expresiei. Figura subiectului gravitează în jurul aceluiași nucleu de idealitate, rămâne „oficiantul” unui ritual desfășurat cu tot aparatul, un perpetuu inspirat și dăruit cu haruri, „mai mult ca omul” sau „om într-un imn și respirând minune”, mistuit de „foc sublim”, meditând uneori și în fața unui „abis de ceață”. Aproape nimic din recuzita poetizantă nu rămâne în depozitul Tradiției. Un fel de fervoare abstractă e servită de un temperament altminteri înflăcărat, servit artizanal, nu o dată cu un talent de netăgăduit. Mai expresiv și mai echilibrat apare acest raport în amintita *Cântare a cântărilor* (antologată aici) unde convenția livrescă îi oferă poetului deopotrivă prilejul de a-și satisface înclinația spre spectacularul somptuos și de a-și sublima în derivate ale tiparelor moștenite o senzualitate abia reprimată de corsetul prozodic, ca în acest *Monolog al Mirelui*: „Căci e minune ea, cea mai frumoasă: / sosind din văi de taină, dulci văpăi / sunt cântecele-i orgă de mătăasă, / alese porumbițe ochii săi, / iar părul lung coboară-i-se-n valuri / peste obraz, în diafan alint, / precum din Munții Galaad spre maluri, / vin caprele la râul de argint”... În schimb, deficitul de spirit critic îngăduie în pagini texte ca *Isis*, subintitulat „poem între Pământ și Cer”, cu sintagme de o grozavă artificialitate emfatică, precum: „tu ai rămas cu vârful în idee”, „misterizând la marile-ți mistere”, „îmnificând puterii prin putere”, - și mai ales ca „dialogul posibil” *Poetul orb pe Vârful cu dor*, pandant nefericit al celuilalt „dialog”, dintre Poet și Critic.

Cum se vede, ne învârtim în cercul acelorași teme, obsesii, formule, în poeme-variațiuni manierizate, în care reciclarea unor convenții poetice are loc cu dezinvoltură, în absența oricărei neliniști care ar putea privi de valorizarea lor prin repetare. Consecvent cu sine, Radu Cârnelci nu scrie altel, în fond, nici în ciclul de cincizeci de sonete (fără rimă) *Scrisorile către Dorador*, publicate în 2006, cu adaosul unui amplu poem, *Jurământul*. Dimpotrivă, poetul-artizan se simte în largul său până la capăt, fără să-și dea seama că, de la o carte la alta, „poezia moare de prea poezie” – cum constata, încă prin anii '30, un manifest avangardist, antiestetizant. Cu o jumătate de gură, fenomenul era observat și la poetul nostru foarte devreme, de Dumitru Micu, care scria: „În tot, o știință a versului demnă de invidiat, perfecțiune care nu e a veacului nostru agitat, ars pe dinăuntru, posedat de mișcarea *qui déplace les lignes* și, mai ales, o sensibilitate în autenticitatea căreia aproape nu ne vine să credem, în care ne regăsim, în cazul cel mai fericit, cu intermitențe. Sensibilitate pe care o credem rămasă departe, în alt veac. (v. D. Micu, *Radu Cârnelci*, „*Umbra femeii*”, în *Gazeta literară*, XV, nr. 39, 1968).

5 ani de la moartea Monicăi Lovinescu

În luna decembrie a anului 2003 se pregătea închiderea Biroului din București al postului de radio *Europa liberă*. Era, de fapt, vorba despre o decizie în urma căreia dispărea, practic, *Departamentul pentru România și Republica Moldova* al legendarului post de radio, emisiunile de la Praga urmând să se adreseze, de atunci încolo, doar românilor de dincolo de Prut. Asta cu toate că unii dintre redactorii și colaboratorii postului au făcut și fac astfel încât în puținele ore de program în limba română ale *Europei libere* să poată fi regăsite subiecte specifice actualității românești.

Au putut fi reascultate atunci, în decembrie 2003, o parte, o mică parte dintre emisiunile aflate în arhiva Radioului, emisiuni ce au trecut pe unde din anul 1950, când au început operațiunile către România ale postului cu sediul mulți ani la München, mai apoi la Praga. Reamintesc că aceste emisiuni au putut să fie auzite la puține zile de la inaugurarea *Europei libere*, viitorul Serviciu românesc fiind al doilea ce și-a început activitatea, îndată după cel în limba cehă.

Din când în când, în zilele acelu sfârșit de decembrie, programele încă obișnuite, încă familiare ascultătorilor de decenii ai Radioului și asta în pofida faptului că după iunie 1995, când postul s-a mutat la Praga, emisiunile au fost drastic restructurate- erau întrerupte de un gingle promoțional în care interferau legendarele voci ale lui Noel Bernard și Vlad Georgescu, ale lui Emil Georgescu, N. C.

Munteanu, Gelu Ionescu și Terban Orăscu, ale lui Mircea Carp și Victor Cernescu, ale Ioanei Măgură și Ioanei Crișan. Și, da, desigur, vocea Monicăi Lovinescu și cea a lui Virgil Ierunca. *Radio Europa liberă înseamnă oameni care au ceva de spus*, glăsuia anunțul în cauză. Oameni care au consemnat, dacă nu chiar au făcut istoria.

Din zecile, din sutele de ore de înregistrări cu emisiuni întocmite de Monica Lovinescu, a fost ales pentru acel gingle un crâmpei dintr-un comentariu despre ce ar fi fost dacă imediat după aprilie 1990 ar fi fost pus în aplicare *Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara*. Dacă îmi amintesc bine, din respectivul comentariu răzbătea o cruntă, o cumplită dezamăgire. Dar cum oare puteai să nu fii dezamăgit când după o revoluție anticomunistă sângeroasă, dar și când la mai bine de zece ani de la înregistrarea lui, personaje grotești ale regimului cu care s-a războit o viață Monica Lovinescu, culturnici asemenea lui Paul Everac, Adrian Păunescu ori Dinu Săraru, se aflau încă prim-planul vieții bucureștene? Ba ca falși lideri de opinie, ba în calitate de parlamentari, ba ocupând fotoliul de director general al Naționalului bucureștean.

Monica Lovinescu s-a angajat la *Europa liberă* în 1962. Era deja un opozant recunoscut al regimului comunist, figura demult în contabilitatea urmăriților îndepărate de Securitatea română. Ne-o dovedește cartea Iuliei Vladimirov, *Monica Lovinescu în documentele Securității - 1949-1989* (Editura Humanitas, București, 2012).

În primăvara anului 1966, în fruntea Radioului de la München avea să revină Noel Bernard căruia, așa după cum mărturisea Monica Lovinescu însăși într-o evocare scrisă pentru cartea Ioanei Măgură-Bernard, *Directorul postului nostru de radio* (Editura Curtea veche, București, 2007), i-a venit ideea de a concentra într-o singură emisiune contribuțiile zilnice ale jurnalistei de la Paris. Bernard a făcut un memoriu adresat managementului american al postului, a dus cu acesta ceea ce se chema în limbajul comunist al epocii “muncă de lămurire” și astfel a luat ființă emisiunea *Teze și antiteze la Paris*. Când eu am început să ascult postul cu sediul în capitala Bavariei, *Tezele...* aveau prima difuzare sâmbăta seara, ceva mai încolo, în timpul directoratului lui Vlad Georgescu, ele treceau pe unde prima oară la 21,10, ora României. În 1973 apărea în oferta de emisiuni a Radioului *Actualitatea românească*. Ediția de vineri seara, mai apoi de sâmbătă, era în întregime consacrată actualității culturale românești. Contribuțiile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca erau substanțiale.

O voce a destinului

De fapt, Monica Lovinescu devenise pentru românii de pretutindeni, săturați de comunism, pentru cei ce au rămas în țară, dar și pentru cei ce au luat calea exilului, ceea ce poeta Ileana Mălăncioiu numește în cartea ei *Recursul la memorie* (Editura Polirom, Iași, 2003) *o voce a destinului*. Monica Lovinescu a fost, așa după cum notează mai departe poeta, “un spirit pătrunzător și echilibrat, interesat de tot ceea ce se petrecea atât în Est cât și în Vest, pentru a putea să țină dreapta măsură”. O dreaptă măsură de care a Monica Lovinescu a făcut uz în lupta ei împotriva comu-

nismului, luptă în care, așa după cum mărturisea în filmul lui Alexandru Solomon *Război pe calea undelor*, a avut drept armă doar un microfon.

A fost resimțită ca o luptătoare până în primăvara lui 1992, atunci când, din cauza unei decizii deloc inspirate a directorilor americani dar și din pricina inabilităților și lașităților directorului Departamentului românesc, Nicolae Stroescu-Stănișoară, Monica Lovinescu, ca și Virgil Ierunca, de altfel, a fost silită să părăsească microfonul *Europei libere*. Fără să-și poată lua “la revedere” de la ascultători. Nicolae Stroescu ne-a furnizat atunci o explicație penibilă, venită cu întârziere, doar către sfârșitul verii. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca și-au folosit timpul pentru a-și pregăti pentru tipar cărțile, apărute rând pe rând la Humanitas. Tot răul spre bine? Poate. Cu siguranță, cei doi au rămas pe mai departe prezenți în conștiința lor de zi cu zi, în viața lor cotidiană.

O viață cotidiană românească din care Monica Lovinescu nu a lipsit în fapt nici o zi. În pofida faptului că în toamna lui 1949 a părăsit România, silită fiind să-și lase aici ostatecă mama (cf. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu- *Scrisori către Monica*, Editura Humanitas, București, 2012). Când în 1998, Mircea Iorgulescu a izbutit să obțină din partea Monicăi Lovinescu o revenire la microfonul *Europei libere* pentru un interviu difuzat în spațiul emisiunii *Oameni, destine, istorie*, interviu antologat în cartea *Convorbiri la sfârșit de secol* (Editura Fundației Culturale Române, București, 2006), scriitoarea a declarat că a stat la Paris “ca într-un cartier bucureștean”. I-a avut ca vecini apropiați pe Eugène Ionesco, pe Emil Cioran și pe Mircea Eliade, dar și pe Rodica și Marie-France Ionesco, pe George Banu și pe Paul Goma, pe Paul Barbăneagră și pe Theodor Cazaban, pe Alain Paruit și pe Oana Orlea, pe Sanda Stolojan și pe Oana Orlea, pe alți și alți intelectuali români de mare prestigiu.

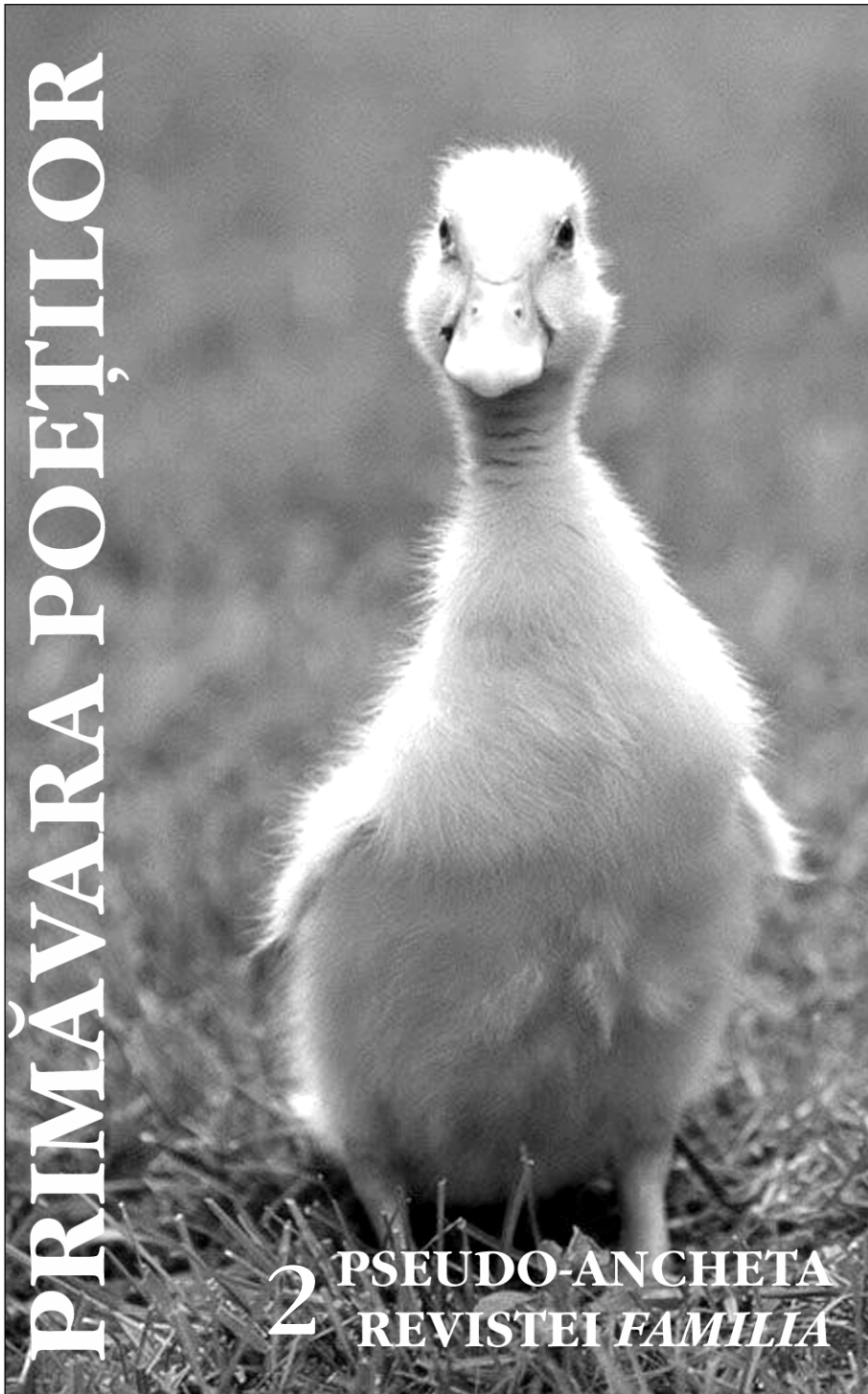
De acolo, din acel cartier bucureștean al Parisului, Monica Lovinescu s-a interesat îndeaproape de destinele literaturii române. “Într-o lume în care literatura a fost tulpina de trestie prin care un întreg popor a respirat, criticul literar a jucat rolul salvatorului de la înec. De n-ar fi fost decât atât, și tot am avea motive să vedem în Monica Lovinescu unul dintre factorii esențiali ai renașterii literaturii române, pe fondul destalinizării Răsăritului, cum spune ea însăși”, scria Nicolae Manolescu în *Istoria critică a literaturii române* (Editura Paralela 45, Pitești, 2008).

Aș extinde observația aceasta, spunând că Monica Lovinescu a fost un factor fundamental al renașterii românești, al salvării gândirii libere, prin lupta ei pentru dezmeticire, pentru *dezvrăjire*. Stă mărturie în acest sens selecția de comentarii dedicată scrierilor și acțiunilor celor ce au denunțat totalitarismul comunist, selecție reunită sub titlul *Etica neuitării* (Editura Humanitas, București, 2008).

Sau împlinit la 20 aprilie 5 ani de la moartea Monicăi Lovinescu. Comemorarea a trecut, cu câteva notabile excepții, cvasi-neobservată. Indiciu limpede că încă ne mai sunt necesari salvatorii de la înec. Că avem un deficit de *oameni care au ceva de spus*.

PRIMĂVARA POEȚILOR

2 PSEUDO-ANCHETA
REVISTEI *FAMILIA*

Ce vers/ versuri vă vin spontan în minte când vedeți în preajmă și, poate, în suflet (inimă?) că a venit, vorba poetului, „o nouă primăvară pe vechile dureri”?

Transcrieți-le și trimiteți-ni-le nouă să „rezolvăm” secvența „belalie” despre primăvara poezilor din numărul pe martie al „Familiei”. Deconspirați-l și pe autor.

Cu mulțumiri, Ioan Moldovan

Așa a sunat invitația (trimisă exclusiv prin internet, la adrese memorate de P.C.-ul redacțional). Ce-i drept, nici noi n-am fost destul de limpezi în întrebare. Adică, versuri-versuri, dar ale cui? Ale unor altora, clasici-moderni-postmoderni, ori ale celui ce răspunde? Spontan? Ce mai înseamnă astăzi spontan? Etc., etc.

Dăm mai jos cele primite, în ordinea sosirii – „ca clipele scuturând aripele” – prin aerul internetic. Păstrăm comentariile respondenților și mai facem ici-acolo mici explicații.(I.M.)

Au răspuns:

Magda Grigore	Alexandru Sfârlea
Simona-Grazia Dima	Adriana Barna
Elisabeta Pop	Alina Ledeanu
Rodica Dragomir	Octavian Doclin
Mihai Vieru	Liviu Nanu
Liviu Ioan Stoiciu	Orlando Balaș
Vasile Dan	v. leac
Ion Maria	Viorel Mureșan
Nicolae Coande	Toma Grigorie
Mircea Stâncel	Lucian Scurtu
Daniel D. Marin	Ioan F. Pop
Irina Nechit	Lucia Negoită
Olimpiu Nușfelean	Angela Furtună

● MAGDA GRIGORE:

Domnule Ioan Moldovan,

(...) Mi-a plăcut în primul rând ideea, poate o aplicați și celorlalte anotimpuri, merită și ele, nu?

În privința „anchetării primăverii” vă atașez câteva flash-uri..., ciudat, iese la suprafață, din memorie, mai degrabă toamna !!! Să fie o înclinație poetică datorată cromaticii sau o spaimă din *memoria ancestrală*?
Dumneavoastră trebuie să știți mai bine...

(nu, nu știu, I.M.)

Când văd că vine o nouă primăvară pe vechile dureri... îmi amintesc automat, cum altfel, certa concluzie bacoviană:

„... Vor fi acum de toate cum este orișicând
Dar iar rămâne totul o lungă teorie.”
(se probează, nu?)

...după care mai apar, fulgurant:

- neliniștea lui Ștefan Augustin Doinaș:

„Ah! cine știe prețul splendorilor din mai:
atâtea reci otrăvuri pierite-n zări ca vântul
și buzele speranței cu care mă chemai
când înghețate încă, abia-ndrăzneau cuvântul..
Înfiorată, firea se crede încă-n vis
Și nencetat recade din azi în amintire.
Poienile în zmalțuri cu mugurul deschis
sînt pline, printre lacrimi, de-o panică subțire.”

- subtilitatea chinezească a lui Kang Baiqing care observa regenerarea speranței, în sufletele celor săraci:

„La nord de fluviu totul a-nverzit.
Răchita a-nverzit
Și grâul.
Și iarba a-nverzit.”

*Și râul.
Și coada rațelor a înverzit.
Și-acoperișul pe colibe-a înverzit
Și ochii celor oropsiți și-nfomețați s-au înverzit
În primăvara liniștită-n care
Câteva focuri ard în depărtare.”*

- De ce nu, Adrian Păunescu, tranșant ?....:

*„Ce dacă vine primăvara
Atâta iarnă e în noi
Că martie se poate duce
Cu toți cocorii înapoi.
... Primăvară, care-ai fost
nu veni n-ai nici un rost
poți să pleci, suntem reci
iarnă ni-i pe veci...”*

- Cu o presimțire a tristeții ce va să vie.... Nichita Stănescu:

*„Ploua infernal,
și noi ne iubeam prin mansarde.
Prin cerul ferestrei, oval,
Norii curgeau în luna lui Marte.[...]
O să te plouă pe aripi, spuneai,
Plouă cu globuri pe glob și prin vreme.
Nu-i nimic, îți spuneam, Lorelai,
Mie-mi plouă zborul, cu pene”.*

- subtila înfiorare din Georg Trakl:

*„Lângă ziduri căzute-n ruină
Curând înfloresc viorelele.
Sfios înverzește și tâmpla solitarului.”*

- și primăvara din gândul eminescian:

*„ – Codrule cu râuri line
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tînăr precum ești*

Tot mereu întinerești. (Numai omu-i schimbător/Pe pământ rătăcitor....)

Poate și Blaga, *antinomicul*:

*„... A cunoaște. A iubi.
Înc-o dată, iar și iar,
a cunoaște-nseamnă iarnă,
a iubi e primăvară.”*

● ALEXANDRU SFÂRLEA:

*Mi se propuse un răspuns la o anchetă Familistă
întrebat fiind de blând-Benul Moldovan Ioan
ce versuri se-aciuiesc prin mintea-mi hedonistă
când iar se naște primăvara cu țipătu-i cezarian*

*ci verdele bacoviniu cum altfel este decât crud
în martie chiar zvâcnesc și mi se-agită neuronii
încât plânsul materiei înseși refuz să-l mai aud
și mi se șterg din memorie insanități și dihonii*

*am în curte în forma unei mari inimi un rond
din reavânul pământ și mușchi suav-mătășos
astfel aproape-mi vine să nu mă mir în fond*

*dacă-mi reazim urechea jos și-ncerc să ascult
bătăile ce rimează lin și vîi cu tot ce-i de prisos
și parcă se-mprimăvărează al veșniciei tumult*

● SIMONA-GRAZIA DIMA:

Draga Ioan Moldovan, spre rușinea mea, îmi vine în minte un poem al meu, despre primăvara văzută ca un agent al distrugerii – pozitivă totuși:

Din foile verzi

*Priviți-l. Vine din foile verzi,
tăind ca un șfredel
carnea clasică, manualele prudenței.
O, să vă fie teamă, alunecă
deasupra, când mulți își instalează
pe inimi, pe creier, contoare.
El varsă din sine fiara dintâi,
țesută-n steag, ca și în preșul
de pe praguri. Vine. Inocent.
Și ucide. Străzile putrede vor sublima,
casele au cozi de balaur. Atenție
cum calci: zidul e-n spume, pavajul
răscolit de semnul prolific al peștelui.
Vezi deja prin otravă. Ia loc liniștit
în gara de sulf, pe scaunul ventrilocului,
între lăzile de gunoi care murmură-n limbi,
lângă culoarul incipient spre Lethe,
deschide cartea: la noapte va-mprimăvăra,
în partea unde nu se mai vorbește.*

● ADRIANA BARNA:

o nouă primăvară, pe vechile dureri"
hm...

„balta cea veche –
sunetul unei broaște
sărind în apă”

...nici un alt vers care să cuprindă primavara și să o pună așa pe tavă nu
îmi amintesc, în schimb brusc am revăzut ca o străfulgerare imaginea
unui bonzai-cireș înflorit, în loc de haiku-ul lui Basho...

...am avut grijă două săptămâni de un bonzai și îl udam cu pipeta...m-am gândit la cei care au semănat sâmburele și au așteptat să iasă un copăcel, apoi l-au tuns , nu l-au lăsat sa se înalțe, apoi din alt sâmbure al acestui copăcel au încercat să-l micșoreze pe următorul și tot așa câteva generații până a devenit o plantă fragilă care reproducea imaginea inițială a cireșului, dar care putea fi ținută în căușul palmei. Au și japonezii cruzimile lor induse de rațiuni estetice. La fel de chinuite sunt și plantele retezate care formează labirintul verde din gradina castelului Gandolfo unde s-a autoexilat Papa Benedict.

Încercând să înțeleg de ce mi s-a închis sinapsa pe imaginea cu acel bonzai mi-am adus aminte ca de multă vreme cineva tot încearcă să micșoreze România până la dimensiuni care să o facă vulnerabilă, bună de ținut pe un raft în fata cărților din bibliotecă, să își adauge anual o nouă primăvară pe următoarea ei strângere în sine.

● ELISABETA POP:

Draga Ioane,
am fost 2 zile la Cluj, sa văd *Buzunarul cu pâine* a lui Vișniec, la TOMPA
Simpatic chestionarul tău!!! Ia uite ce-mi veni in minte, ca tot venii
dinspre DOTY:

*Ce multe versuri, ah, ce multe versuri
Si totuși, ce puțină poezie!
Unde te uiți podoabe, panglici, dresuri
Nici o revoltă, nici o bucurie.*

*Poeți! prea multe versuri, da, prea multe versuri,
Zvârliți-le în foc, plini de mânie,
Și-n locu-atâtor panglici, pene, dresuri
De-acuma cât mai multa poezie...*

Radu Stanca

„De-acuma”, la el e „de-acuma”, dar mie îmi place mai mult ADUCEȚI sau
Scrieți...

Cu drag, Vetutza

Pseudo-ancheta *Familiei*

● RODICA DRAGOMIR:

*Firul ierbii țipă ascuțit,
însetat de stropul de lumină,
sulița devine prin pământ,
verde crud, o rană ce s-alină.*

*În acest elan pulsând de viață,
simt că trupul meu nu mă încap
și aș vrea, ca sub puterea vrajei,
să devin o Vestă peste ape.*

O primăvară mai frumoasă să vă bată între pleoape!

● ALINA LEDEANU:

Stimate Domnule Ioan Moldovan,
vă mulțumesc pentru invitație. Vă transmit două strofe din poemul lui
Ștefan Aug. Doinaș
Cântecul visătorului (volumul *Hesperia*, 1979):

*(...) Numai cu visul în inimă, numai
uitând primăvara plugarilor, ies
clipele-n cale. Atunci întâmplarea
respiră, suveica urzește.(...)*

*Fii credincioasă, deci, sfintei vacanțe-a
realului! Tălpile noastre prin vis,
nu peste pietrele Appiei, suie
spre marea cu tunete albe.*

● OCTAVIAN DOCLIN

„rezolvă” matematic secvența „belalie”, cu versurile lui Gheorghe
Grigurcu:

Un trandafir învață matematica

*Un trandafir învață matematica
în zona-n care codrul își explică umbrele*

iar noi privim spectacolul uimiți.

*Un trandafir se-adună și se scade
doar cu sine însuși
necunoscându-ne.*

● LIVIU NANU:

Interesantă inițiativa, vă urez succes!
„optimismul” bacovian m-a trimis la aceste versuri:

*Nu mai văd în păpădiile din grădină, gingașe
decât ochii uimiți ai fecioarei spânzurate-ntr-o seară
de un bec pâlپând apatic pe jurnalul ei de elevă
deschis la pagina șaispe, mângălită cu verde în guașe.
Eu simt otrăvuri suave cățărându-se-n mine. O sevă...
o boare ușoară.*

și acestea:

*mai tremură prin băătătură
icoana iernii care-a fost
s-a strîns în noi atîta ură
și-o molفăim din post în post*

*de vină este astenia
acestui anotimp banal
mă bîntuie de-o vreme-n vise
sinucigașul ideal*

*plouă de sus cu flori neutre
peste perechi de-ndrăgostiți
în jurul meu aceiași mutre
și-aceiași oameni ipocriți*

Fragmente din poezii mai vechi

Cu aleasă prețuire,

● MIHAI VIERU:

în lumina „Aer în iarbă”:

„Și cine știe dacă/ după tine/ va mai exista primăvară” Claudiu Komartin

în lumina constănțeană:

„cînd se luminează mă luminez” Andrei Peniuc

în lumina ploieșteană:

„cînd infinitul bîntuie/ soarele/ ne înfiază pămîntul” Ion Stratan

● DAN GRĂDINARU:

„o noua primăvară pe vechile dureri” (Bacovia); „Primăvară belalie” (Ion Barbu)

Vers „spontan” (ghilimele firești, din păcate...): „Primăvară, unde ești?” (George Topârceanu: *Rapsodii de primăvară*)

Cu drag,

● LIVIU IOAN STOICIU:

Un pseudo-răspuns la... pseudo-ancheta ta. Mulțumesc pentru „invitația sâcâitoare” (dar ai uitat, Ioane dragă, să dai un termen de răspuns celor cărora le-ai trimis invitația). Ai, atașat, răspunsul meu. Cu îmbrățișări (ii salut primăvăritic pe cei din redacție),

LIS

Scriu aici în 5 martie, în zi cu soare... Voi dezamăgi, dar „Vine, vine primăvara / Se așterne-n toată țara / Floricele pe câmpii / Hai să le-adunăm, copii...” mi-au venit primele versuri în minte. Știți urmarea? „Crește, crește iarba verde / Ciocârlița-n nori se pierde / Haideți s-ascultăm copii / Al ei cântec din câmpii. // Cucu, cucu strigă tare / Pitpalacul-n luncă sare / Miei zburdă pe câmpii / Haideți să-i vedem copii”. Sunt versuri scrise de Maica Smara, prietena lui Eminescu și a Veronicăi Micle (Maica Smara s-a născut în 1857 și a murit în 1944). Trec pe lângă bustul Maicăi Smara de câte ori traversez Parcul Cișmigiu (dus pe jos, dinspre Piața Unirii din București către sediul Radio România, unde sunt din când în când invitat, pe Cultural) și mă mir că n-a fost uitată. Maica Smara, scriitoare pentru

copii, în principal (și autoare de cărți de călătorie; a călătorit în întreaga lume), pe numele ei Smaranda Gheorghiu (nepoată a lui Duiliu Zamfirescu), cu părinți descendenți dintr-o familie de seamă din Focșani... Probabil vă așteptați să-mi fi amintit măcar de poeziile „didactice” („educatoare”) despre primăvară semnate de Vasile Alecsandri (de genul: „*A trecut iarna geroasă, / Câmpul iată-l înverzit. / Rândunica cea voioasă / La noi, iarăși a venit.*”) sau G. Coșbuc („*Vine ploaia, bine-mi pare! / În grădină am o floare, / Ploaia o va crește mare, / Vine ploaia, bine-mi pare!*”) și Șt. O. Iosif („*Înfloresc grădinile / ceru-i ca oglinda / Prin livezi albinele / Și-au pornit colinda.*”) sau G. Topârceanu („*După-atâta frig și ceață / Iar s-arată soarele. / De-acum nu ne mai îngheață / Nasul și picioarele!*”) și Ion Minulescu („*Primăvara, fată mare, / A sosit în sat la noi, / Ca un cântec de cimpoi / Într-o zi de sărbătoare...*”). Dar ce poet n-a scris despre primăvară? Să-i ridic în slăvi pe Bacovia („*Primăvară... / O pictură parfumată cu vibrări de violet. / În vitrine, versuri de un nou poet, / În oraș, suspină un vals de fanfără.*”) sau Lucian Blaga („*A cunoaște. A iubi. / Încă-odată, iar și iară, / a cunoaște-n seamnă iarnă, / a iubi e primăvară.*”)? De la înălțimea lor, orice anotimp e trecător...

● Orlando Balaș:

Trübsinn / Melancolie
de Georg Trakl

Și seara iar Saturn deasupra mea
Trimite mut o jalnică poveste...
Un câine sub un pom se învîrtește
Și desfrunzit se pleacă Cerul fără stea.

Traducere aproximativă a preafrumoaselor versuri:

*Am Abend wieder über meinem Haupt
Saturn lenkt stumm ein elendes Geschick.
Ein Baum, ein Hund tritt hinter sich zurück
Und schwarz schwankt Gottes Himmel und entlaubt.*

● V. LEAC:

*„Cînd vezi că ai o femeie
A cărei iubire se întărește ca buruiiana
Ce dă hrană vrăbiilor cîntătoare tot anul,
De ce ți-e ciudă pe băieții
Care în haită dau tîrcoale pe străzi toată noaptea
Ca să fie egalii fetelor
Zvelte și mîndre de care se tem?” (W.D. Snodgrass)*

Asta îmi trece prin gând atunci când stau în bucătărie, sprijinit de pervaz, fără urme de regret după bucuriile *moșului*, privind pe geam buruienile înalte și uscate din curtea vecinului.

● VASILE DAN:

Dar ceva *original* n-ar mere? Uite-l, și-l semnez:

Vasile Dan

Echinocțiu

*Primăvara e o altă boală a pubertății
Care îi bine dispune chiar și pe bătrînii noștri tot mai uscați,
Odinioară și ei copii,
Clătinători acum pe propriile lor picioare,
Corăbii bete și orbi pe jumătate, veseli
Cu lacrimi scăpărătoare în ochii adînciți,
Căci un foc alb și rece îi face să tremure imperceptibil
Sau poate-i doar o nouă lumină
Pe care le-o pune Soarele Dreptății
Drept în față.*

● ION MARIA:

Domnule Moldovan,
Mă grăbesc să vă trimit răspunsul la ancheta revistei...
Atenție, Tranströmer se scrie cu umlaut, adică doua puncte deasupra lui
O, nu știu să le pun, din păcate, văd greu revista și îmi pare rău, este una

Pseudo-ancheta *Familiei*

---

dintre cele mai bune si mai frumoase reviste din țară...
Vă doresc mult succes în tot ce faceți!

*„Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur;
Vis de-albastru și azur;
Te mai văd, te mai aud!*

*Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.*

*Dintr-un fluier de răchită,
Primăvară,
O copilă poposită la fântină
Te îngână
Pe câmpia clară...*

*Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur;
Te mai văd, te mai aud,
Vis de-albastru și azur.”*

Din poezii străini:

Tomas Tranströmer:

*„Ridică-te din mlaștină!
Peștii se zguduie de răs
când pinul bate miezul nopții”*

(Din volumul: Tomas Tranströmer: *Taina cea mare*, traducere Dan Shafran, Ed. Polirom, 2005)

● VIOREL MUREȘAN:

Întotdeauna, când februarie e mai primăvărat, mă tulbură versuri din balada *După melci* de Ion Barbu, ca și ceremoniile vegetale ale lui T.S.

Eliot. Misterele rămân întregi după fiecare lectură, iar versuri ca acestea:

*„Când Păresimi da prin lunci,
Cu pietrișul de albine,
Ne părea la toți mai bine:
Țânci ursuzi,
Desculți și uzi,
Fetișcane
Cozi plăvane
Înfășurate-n lungi zăvelci,
O porneau în turmă bleagă
Să culeagă
Ierburi noi, crăițe, melci...*

*Era umed în bordei
Și tuleam și eu cu ei.”*

aduc în mine o copilărie îndepărtată, care nici nu vrea, nici nu poate să moară.

● TOMA GRIGORIE:

Mi-am amintit niște versuri personale. Vi le trimit sperând să vă intereseze.

Să vă fie primăvara nedureroasă!

*„Primăvara și-a rostuit culcușul
în cuiburi. Soarele trece
dintr-o parte în alta,
picioarele înalte ale berzelor se înroșesc –
și domnul Heidegger care mă întreabă pe ce
cuvinte îmi întemeiez ființa.*

Eu îmi trag cămașa poeziei pe trup.”

1990

● NICOLAE COANDE:

Draga Ioane,
de versurile asta îmi reamintesc când vine primăvara (?i, ciudat, căci nu
am cântat vreodată acest cântec, ?i o rămășiță dintr-un poem al cărui
autor nu-l ?tiu, apărut ulterior ca imn fascist, citit cândva într-o carte al
cărei titlu îmi scapă: Giovinezza, giovinezza / Primavera di bellezza...).

Fragmentul meu:

T. S. Eliot, *Tărâmul pustiirii* (traducător, Mircea Ivănescu)

*„April e cea mai crudă lună, prășind
Liliac din țărâna moartă, amestecând
Dorința ș-amintire, stârnind
Rădăcini amorțite cu ploi de primăvară.
Iarna ne-a ținut de cald, acoperind
Pământul în uituc omăt, hrănind
O mică viață cu tuberculi uscați
.....
Citesc, mare parte din noapte, și plec în sud iarna
Ce-s rădăcinile ce-apucă, ce ramuri cresc
Din acest pietros gunoi? Fiu al omului,
Nu poți ști, sau ghici, căci tu ai doar
Un vraf de rupte-imagini, uitate în bătaia soarelui...”*

Cu bine,

● MIRCEA STÂNCCEL:

un vânt ce dezgheață

acum privesc către pictorii luminoși,
transparentți, care au noaptea coșmaruri,
ei știu cel mai bine să-i facă florii de măceș un anotimp;
cineva îmi pune fructul în vasul de cristal,
pe masa de lucru;
aștept de trei luni acest mecanism complicat,
dezoxidant,
să-mi încălzească celulele,

(femeia însă are muguri în aceste zile);

e vremea când poți să altoiești versuri sălbatice;
(să imiți un țaran interbelic, intrat apoi în opoziție);
însă buna mea tragică a murit de mult,
mâna caldă și-a uitat-o în mine;
dincolo de ocean, sub albastru fără nori, nepoata se naște,
peste alte trei luni ea va zâmbi;

prin livada cu meri e mult spirit acum,
a ieșit până și ariciul să se bucure;
am venit din depărtare să repar împrejmuirea spartă
de instinctul fiarelor născut pe banchize;

cu adevărat vântul ăsta dezgheață pagină cu pagină
cartea mea în lucru

05.03.2013

● LUCIAN SCURTU:

În prima parte a lui, versul bacovian este încă o dovadă a faptului că toți oamenii aspiră spre fericire, pentru ca în cea de-a doua să avem certitudinea faptului că toți oamenii sunt condamnați iremediabil la nefericire și durere.

Poetul anticipează superb cioraniana logică în virtutea căreia nu există suferință adevărată decât cea de lungă durată, prin urmare versul citat mă trimite instantaneu spre un poem superb al Annei Ahmatova, *Cîntecul ultimei întâlniri*, care elogiază cu voluptate iubirea sublimă și suferința purificatoare. Iată-l:

*„Sta pieptul gata să se frîngă,
De suflul tot mai înghețat.
Mănușa pentru mîna stîngă
Pe mîna dreaptă-am îmbrăcat.*

*Că sunt pe-o rîpă îmi păruse,
Și treptele erau doar trei...
«Hai, mori cu mine!» toamna-mi spuse
Dintre arțari bătrîni și tei.*

Pseudo-ancheta Familiei

---

*«Ursitele mi-au fost haine,
Și mă-nșelără zi de zi...»
Răspuns-am tristă: «Și pe mine!
Cu tine-odată voi muri.»*

*Aceasta-i ultima cântare.
Priveam spre casa de cândva -
Din dormitor, nepăsătoare,
Feștila-n lumînări ardea.»*

*29 septembrie 1911
Țarskoe Selo*

(traducere de Madeleine Fortunescu)

● IOAN F. POP:

însemnări pentru un poem (primăvărat) ce nu va fi scris

*vocea rătăcea prin ungherele părăsite,
foșnea ca o primăvară leneșă lăsată la marginea îndurării.
un moment de liniște, ca pentru o nouă facere, de unde vine, încotro se
duce?*

*nimeni nu-i spune un cuvânt de bun venit,
acolo, înăuntru, să audă toți neuronii pământului.*

*un lucru terminat e un lucru care nu există – spui.
apoi taci cu o tăcere de apă, cu una de foc.
rămășițele pămîntești trecute pe hîrtie,
pentru acele însemnări făcute în zadar,
pentru poemul care nu va fi scris, nici sub amenințarea cotropitorilor
muguri.*

*pentru acele primăveri care pun moartea iară și iară pe gânduri.
(apoi, între noi fie vorba, de unde „o nouă primăvară pe vechile
dureri”?).*

● DANIEL D. MARIN:

„Pseudo”, dar mai degrabă stranie. Care o fi deadline-ul? El o fi aproape sau deja a trecut? Care o fi, mai mult, întrebarea? Dacă a venit o nouă primăvară la mine? Dacă am sesizat vreuna prin jur? E cumva o metaforă? Poate de aceea n-ați precizat nici un deadline? Lăsați în aer totul până ce va fi venind ACEA primăvară? Și când va fi venind cum îmi voi da seama? Îmi voi aminti să răspund anchetei dumneavoastră? Sau nici n-ar fi nevoie? În fond, n-ați precizat nici un deadline. Trebuie rezolvat acum sau oricând? Care martie? O martie a mea, o martie a acestui an sau a oricărui altul? Versurile cui, ale mele sau ale oricărui altul? Trebuie să fie poet? Când va veni acea primăvară eu voi fi poet? Un poet vă va rezolva secvența? Un poet rezolvă? Mie nu îmi vine nici un vers în minte, ci chiar o zi de primăvară, nu știu dacă primăvara despre care mă întrebați, nici dacă rezolvă...

*era o zi însorită de primăvară
în aer plutea până departe mirosul amețitor al florilor
stăteam pe o bancă în parc
urmărind cu atenție și curiozitate doi gândaci acuplați*

*unul mergea repede într-o anumă direcție
spre o țintă doar de el știută iar celălalt
mergea și el în aceeași direcție dar cu spatele
străduindu-se să nu se piardă printre firele de iarbă*

*fără îndoială era un moment important
în efemera lor viață
și erau atât de caraghioși că m-am înduioșat
și le-am cântat încet o melodie
pe care o auzisem de atâtea ori pe la nunți*

*încet cât am putut de încet
să nu mă audă nimeni.*

● IRINA NECHIT:

Versuri obsesive -
Ileana Mălăncioiu, *Cântec de primăvară*:

*A venit primăvara, speranțele din iarnă s-au dus,
Acum se duc speranțele de primăvară,
Dar o să fie bine la toamnă,
Dar o să fie bine la sfârșit.*

Cu emoții, Irina N.

● OLIMPIU NUȘFELEAN:

Dragă Domnule Redactor-șef, încerc să răspund, dacă nu e prea târziu, invitației de a spune pe de rost versurile ce-mi vin în minte despre primăvară. Le atașez. Trebuiau și comentate?
Cu grațitudine și prietenie,

*„Veniți: privighetoarea cântă, și liliacul e-nflorit;
Cântați: nimic din ce e nobil, suav și dulce n-a murit.*

...

*Voind să uit că sunt din lume, voiesc să cred că sunt din cer..
Vestalelor, numai o noapte de fericire vă mai cer.”*

(Alexandru Macedonski, *Noapte de mai*)

● LUCIA NEGOIȚĂ:

*„Acuma când liliacul este în floare
Ea are o vază cu liliac în camera ei mare
Și absența încolăcește o tijă pe degete când vorbește
«O, prietene, dumneata nici nu știi ce înseamnă
Viața, viața asta, pe care o ții în palmă»
(Răsucind încet tijele de liliac într-o doară)
«O lași să-ți scape printre degete, o lași, se risipește,
Și tinerețea-i nemiloasă, ea n-are remușcări, surâde
Unor împrejurări pe care nici nu le înțelege.”
Eu surâd, se înțelege,
Și-mi sorb ceaiul, mai departe.”*

(T.S. Eliot, *Portretul unei doamne*, în traducerea lui M. Ivănescu)

● ANGELA FURTUNĂ

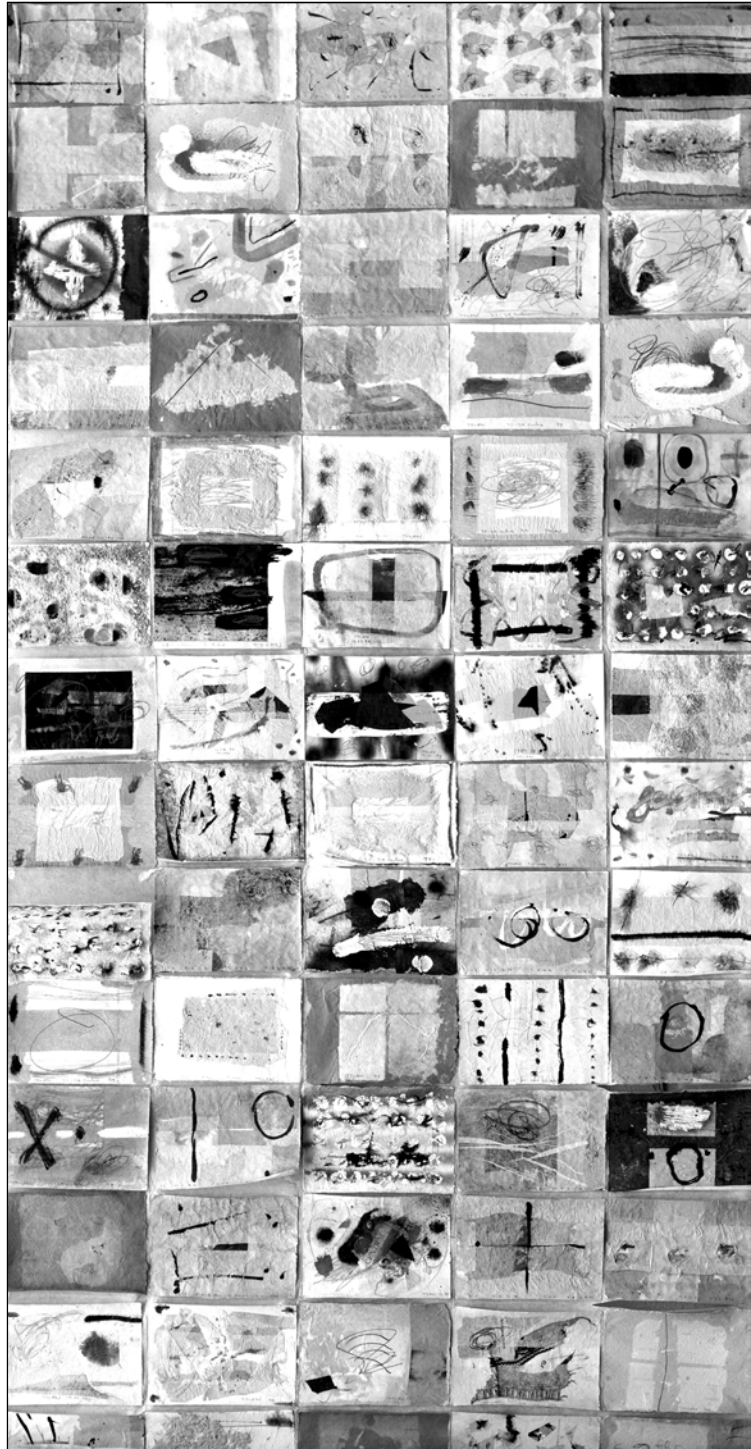
Dragă Ioan Moldovan,
Va trimit gândurile de primăvară pentru numărul din martie 2013, așa
cum mi-ați solicitat pentru Familia, mulțumindu-vă pentru atenție.

Cordial,

instantanee furate de la cei nevăzuți

*poți crede că toate încep acolo unde nimicul
se înfiripă din cuvinte pierdute
auzi numele unor oameni care au murit de inimă rea
în singurătate
în timp ce alții cântau bucuria de a avea încă un suflet la masă
în fiecare seară
petrecută împreună cu tot cartierul
sub un cort ponosit
dansuri și țipete de nuntă
aripi smulse din rădăcină
pentru a orna balcoanele cu pene stridente
voaluri așternute peste cadavrele de a doua zi
sau poate că fotografiile rupte călcate în picioare
cioburi care dansează singure
fecioare fără sâni bătucind argila cu gingiile
scene de fundal în care fumul primăverii
caligrafie leneșă
învăluie tălpile arcuite
iar degete se chircesc
șolduri îmbrăcate în șfori
fețe de femei bătrâne agățate de hohote de râs uscat*

la toate acestea mă gândeam în timp ce
scobeam pământul cu unghiile în căutarea unui fir de apă
doar piatră limpede
inimi furate celor care au trecut pe aici
înaintea mea
și m-au privit cum mă apropii

PRIVILEGII ÎN PURGATORIU

5 poeți româno-americiani

CLAUDIA SEREA

Claudia Serea a emigrat în Statele Unite în 1995. Scrie predominant în limba engleză, iar poeziile și traducerile ei sunt publicate în jurnale literare ca *5 a.m.*, *Meridian*, *Harpur Palate*, *Word Riot*, *Blood Orange Review*, *Cutthroat*, *Green Mountains Review*, și multe altele.

A fost nominalizată de două ori pentru premiile Pushcart și Best of the Net. Este autoarea volumelor *To Part Is to Die a Little* (Āervenă Barva Press), *Angels & Beasts* (Phoenicia Publishing, Canada, 2012) și *A Dirt Road Hangs from the Sky* (8th House Publishing, Canada), și a plachetelor *The System* (Cold Hub Press, Noua Zeelanda, 2012), *Eternity's Orthography* (Finishing Line Press, 2007) și *With the Strike of a Match* (White Knuckles Press, 2011).

Împreună cu Paul Doru Mugur și Adam J. Sorokin, a co-editat și co-tradus *The Vanishing Point That Whistles, an Anthology of Contemporary Romanian Poetry* (Talisman Publishing, 2011). A tradus de asemenea volumul Adinei Dabija *Beautybeast* (NorthShore Press, Alaska, 2012).

Ultimul care pleacă să stingă lumina

1.

Cînd o să mă fac mare o să emigrez,
cînd o să termin școala o să
emigrez cînd termin facultatea
o să emigrez cînd o să-mi caut
servici o să emigrez cînd
mă mărit o să emigrez cînd o să
fac un copil o să emigrez
cînd o să divorțez o să
emigrez cînd o să îmbătrînesc
o să emigrez cînd o să mor.

Ultimul care pleacă din România să stingă lumina.

2.

Nu sîntem un popor migrator.
Nu avem un ceas în creier
care să ne spună cînd e timpul să plecăm.

Cum știm că e timpul?
Gîștele sălbatice știu cînd vine toamna
cînd frunzele emigrează din copaci.

3.

Vrem să muncim mai mult
în altă parte,
vrem să nu ne vorbim limba
în altă parte,
vrem să nu vorbim deloc
în altă parte,
vrem să trăim pe sub pămînt
în altă parte,
vrem să trăim în rușine
în altă parte,
vrem să facem copii
în altă parte,
vrem să ne lăsăm în urmă copiii
ați ghicit: în altă parte.

4.

Țările sărace exportă fie fructe
fie mîinile care le culeg și le livrează,
spuse omul care livra
portocale într-un restaurant din New York.

5.

Căpșuni în Spania, în loc de castele de nisip.

Speranța e o femeie cu mîinile strîmbe
care scapără un chibrit undeva în Madrid
și fumează lîngă o fereastră.

Flacăra se vede peste mări și țări
și dă semnalul armatelor să plece.
E temporar, le spunem.
Pentru puțină vreme. Doar doi ani.

Privilegii în Purgatoriu

Vrem să muncim. Să strângem niște bani.
O să treacă repede.

6.

Eu zic că e o boală.
E o tumoare colectivă pe creier,
provocată de un regim alimentar sărac.
Fără lapte, fără carne, fără ouă, fără brânză.

Lipsa de proteine face poporul docil,
dar provoacă un inexplicabil dor de ducă.

Pentru o sănătate mai bună
și un control mai ușor al maselor—nu ne mai dați zahăr
și absolut nici un pic de unt.

Luăți-ne și pâinea și atunci toți o să vrem să emigrăm,
chiar și după cinci generații.

Efecte secundare posibile:
faianță albastră la baie,
un Logan nou,
o bucătărie modernă în apartamentul bunicilor
unde copiii cresc fără mamă,
dar cu destule play stationuri, delluri,
samsunguri și erikssoane.

Aparatura electronică: o măsură a fericirii.

7.

Căpșuni în Spania. Portocale în Grecia. Măsline în Italia.
Fruitele cresc și se coc de bucurie
știind că vor fi culese de mâini de român.

Între timp, via soacră-mii
e culeasă de grauri și de ciori.
Covoare de mere putrezesc sub copaci
în livada părinților mei.
Sînt prea bătrîni pentru atîta muncă
și n-au pe cine să angajeze.

În fiecare noapte, tatăl meu lasă lumina aprinsă
în caz că vin acasă.

Cel mai grozav oraș de pe pământ

1.

Orașul e viu și ne urmărește
cu ferestrele-i strălucitoare.

Noi suntem prada lui,
sîngele proaspăt,
carnea.

Cel mai grozav oraș de pe pământ
respiră greoi prin guri de canal,
expiră o duhoare de transpirație și de pișat,
și de untură putredă.

Orașul ne ține prizonieri,
chiar și reflecțiile noastre
sunt prizoniere în vitrine de sticlă,

versiunile noastre mai bune,
mai subțiri, mai tinere,
cu inimile pline de speranță
și capetele îmbîcsite de vise.

2.

Noi suntem copiii lui,
curajoși și înfrînți.

Orașul ne iubește,
ne ține strîns
într-o îmbrățișare mortală,

iar noi îl iubim la rîndul nostru,

Te iubim, mamă,
iți iubim ghearele, coama
și colții însetați.

3.

De ce să stai

Privilegii în Purgatoriu

---

cînd poți să mergi?

De ce să mergi
cînd poți s-alergi?

Fugi, fugi,
în ritmul tobelor,
repede, mai repede,
grăbește-te și tropăie
și calcă peste alții.

Fuga fuga fuga fuga
fuga fuga fuga fuga

mărșăluim pe străzi în fiecare zi,
o inundație gri.

4.

Iar tot ce construim
noaptea se dărîmă.

Construim din nou a doua zi
și totul se prăbușește din nou.

Construim, construim, construim,
și din nou totul se ruinează.

Sus, mai sus, tot mai sus,
și iar o luăm de jos de la capăt.

Și știm
că aceste turnuri nu vor sta în picioare

pînă cînd nu vom îngropa
dragostea noastră în ziduri,

tot ce avem noi mai de preț
va fi îngropat de viu
în aceste ziduri.

5.

Căci fără sînge proaspăt,

constructorii vor pleca.

Lipsite de munca emigranților,
restaurantele se vor închide.

Fortărețe de gunoi se vor ridica peste tot,
iar șobolanii îmbrăcați în soldați
vor cere buletinele
la fiecare intersecție.

Cel mai mareț oraș de pe pământ se va sfârși
mai întâi pe margini, pe lângă Battery Park.

Vor cădea cărămizii; bucăți de sticlă vor zbura,
iar Lincoln Tunnel își va căsca neputincios
gura crăpată.

Vântul va sufla ultimile pagini scrise
despre cel mai grozav oraș de pe pământ.

Amurgul va trage cortina întunecată
peste un Times Square pustiit
iar sfârșitul timpului va curge-n derivă
din orbitele goale ale neoanelor.

6.

Dar nu voi lăsa să ți se-ntîmple așa ceva,
frumosule oraș carnivor.

Dați tuturor de știre.

Iată-mă că vin, dulce New York,
iată-mi măduva proaspătă,
bună de supt.

Ia-mi viața și îngroap-o
în turnurile tale,

iar în schimb, să-nflorești peste zgârie-nori
o mușcată roșie și vie.

Natură moartă cu scînduri

Ardem oasele serii
pînă cînd numai mirosul rămîne.

Mama se-apeacă și ridică pe spate
bucăți dintr-un gard vechi ce vor fi puse pe foc

și le cară la deal
pînă cînd dispare sub copaci,

acolo unde tatăl meu o așteaptă
cu toporul în mînă,

să le taie în bucăți mici
care să-ncapă în sobă.

Pe fundalul cerului de lemn,
scîndurile rupte,

bucăți dintr-o cruce dezmembrată,
par aproape umane,

gura sobei pare
o gură de om,

hornul carbonizat,
ca un om,

părinții mei—
pietrificați

Pentru cei patruzeci de soldați ai Legiunii a XII-a Fulminata

Cerne făina de trei ori,
pentru frică, iertare, credință.

Fă un cuib în mijloc
și toarnă laptele.

Imaginează-ți înghețatul lac Sevasta
îmbrățișînd martirii.

Drojdia spumegă
și se desface într-o floare caldă.

Sparge ouăle.

Gîndește-te la gleznelor și genunchii
spărți cu ciocanul.

Adaugă coaja de lămîie,
strălucitoare coroane de sfinți.

Topește untul
ca gheața topindu-se pe pielea soldaților.

Amstecă cu ulei și frămîntă
pînă cînd aluatul vorbește și respiră.

Respiră.

Lovește și aruncă aluatul de o sută de ori.
Torturează-l.
Spune-i să renunțe la Dumnezeu.

Gustă.

Adaugă zahăr,
un praf de sare, de răbdare.

Lasă-l lîngă cuptor să crească, viu.

Formează cifre opt,
siluete omenești
cu capete și burți din aluat împletit.

Unge-i cu ou bătut.
Aliniază mica armată.

Cei patruzeci de soldați ai Legiunii a XII-a Fulminata
intră direct în foc.

Scufundă-i în miere,
presară-i cu nucă pisată.

Privilegii în Purgatoriu

Gîndește-te la cei uitați,
știuți sau neștiuți,

la neidentificați,
dați lipsă, dispăruți.

Cheamă-i pe numele nespuse.

Pentru ei, rupe din măcinici
o mușcătură din trupul moale,
aromat și dulce.

Cere iertare pentru rătăciți,
fugari, singuratici,

cei ce-naintea noastră au trăit
și s-au dus fără urmă,
s-au dus.

Aprecieri critice despre *Angels & Beasts (Îngeri și Bestii)*:

„Poemele în proză ale Claudiei Serea din volumul *Angels & Beasts* sunt tăioase ca șrapnelul unei bombe cu cuie. Ele te lasă devastat, însingerat și uimit că niște poeme atât de scurte pot fi atât de puternice.”

Howie Good, Ph.D., profesor de jurnalism la SUNY New Paltz

„În volumul *Angels & Beasts*, Serea reușește să îmbine perfect suprealismul imaginilor cu minimalismul expert al exprimării: frazele ei sunt construite cu o uimitoare atenție la detaliu, fiind țesute din același sînge, fructe și lacrimi despre care poeta scrie. Cînd ea spune «Perele erau lacrimi mici și roșii pe care n-aveam voie să le mîncăm», cititorul nu se poate abține să nu simtă că a devorat ceva interzis. Trupul îți este în extaz cînd o citești pe Serea.”

Lisa Marie Basile, MFA, editor al Patasola Press,
The Poetry Society of New York

„Este atât de mult de admirat în aceste focuri de artificii ale Claudiei Serea: eleganța simplă a limbajului poetic, mitologia viziunilor ei, arhitectura fiecărui poem, dar mai ales – ceea ce mi-a plăcut în mod deosebit – sfinșiturile surprinzătoare care ne învață să facem saltul din obișnuitul așteptărilor noastre și să vedem lumea cu ochi noi.”

Jeff McMahan, editor al *Contrary Magazine*, Lector în programul de Master of Arts in the Humanities, Committee on Creative Writing, The University of Chicago

Aprecieri critice despre *The System (Sistemul)*:

„Singurul mod de a onora victimele represiunii sponsorizate de către stat este de a spune poveștile lor cu sinceritate și cu ochii larg deschiși. *Sistemul* prezintă o viziune panoramică a unei națiuni și a unui popor cărora li s-a luat totul în afară de voința pură de a supraviețui. Este o colecție simplă, frumoasă, și impozantă.”

Matthew Guerruckey, Editor, *Drunk Monkeys*

„Frumoase, emoționante și curajoase, poemele Claudiei Serea spun o poveste a fricii și represiunii, dar și a speranței. Această colecție solidă protestează împotriva sistemelor represive din toată lumea cu un mesaj vital și o voce puternică.”

Victoria Hooper, Editor, *Polluto*

ȘERBAN CHELARIU

Data și locul nașterii: 30 septembrie, 1943, București.

Facultatea de Construcții Civile și Industriale, București, (1962-1967)

Data plecării din România: decembrie 1976, SUA

Volume publicate:

În umbra numerelor prime, Poezii și desene, Editura Paideea din București, 1998, 105 pagini; *Quadratura lunii*, Poezii și desene, Editura Paideea, București (2000); 132 pagini; *Praf peste pulberea inimii*, Poezii și desene, Editura Cartea Românească, București (2002); 243 pagini; *Noduri și cârlige*, Poezii, Editura Brumar, Timișoara (2005); 110 pagini; *Un părinte pentru eternitate*, Articole și Eseuri, Editura Timpul, Iași, (2008); 335 pagini

Traduceri: Sylvia Plath, Ezra Pound, Anne Carson și Stanley Jasspon Kunitz, publicate în seria *Poeți Americani ai Secolului XX*, *Poesis, Satu Mare (Sylvia Plath, Poesis, nr. 6, anul XII, nr. 135-136, Iunie 2001, pg. 74; Stanley Jasspon Kunitz, Poesis, nr. 9-11, anul XII, nr. 139-141, Septembrie-Noiembrie, 2001, pg.78)*

noduri și cârlige

ce plasă de păienjeni
ciudată
cuvintele
acestea
scrise

se-agață
de îndată
de toc
hârtie
vise

se întinde sub abisuri
dement
doar noduri și cârlige
iluzionist decent
urlând tăceri
săltate-n catalige

dă formei înțelesul ei
latent
cuprins în roua coaptă
metaforei
cărnosul ei prezent
să-l dăinuie
inaptă

se-ntinde de-o atingi
lipită rezonând
cotloanelor din gânduri
tresaltă de-o privești
tresaltă ani
și ani și ani și ani la rând
de-a rândul și de-a rânduri

îmbracă depărtări umbrite calm
de-o lună fără terră
scuipând matrici cu țoale de napalm
înveșmântându-și trupul
undă palpitând
când cub
când sferă

gălbenușul este și el un ou

gălbenușul este și el un ou
un ou cu gălbenușul gălbenuș
cu albușul gălbenuș
și cu coaja albuș

albușul este și el un ou
un ou cu gălbenușul gălbenuș
cu albușul albuș
și cu coaja de ou coaje de ou

coaja de ou este și ea un ou
un ou cu un gălbenuș de gălbenuș
într-un gălbenuș de albuș
cu albușul coaje de ou
și cu coaja de ou coajă de aer

aerul este și el un ou
un ou cu mult mai multe feluri de gălbenușuri
gălbenușuri de ou
gălbenușuri de clăbuci de săpun
gălbenușuri de bolovani
și așa mai departe
cu multe
multe gălbenușuri ce nu vă mai spun
dar cu un singur gălbenuș denumit
Pământ

Pământul este și el un ou
un ou cu gălbenușul de foc
cu albușul de pământ
și coaja de aer

coaja de aer este și ea un ou
coaja oului de aer este vidul

vidul este și el un ou
un ou cu mult mai multe gălbenușuri decât oul de aer
un ou cu albușul
vid
și coaje
deloc

Privilegii în Purgatoriu

---

delocul este și el un ou
un ou cu gălbenușul vid
cu albușul deloc
și cu coajă
nimic

nimicul este și el un ou
un ou cu gălbenușul vid și deloc
cu albușul nimic
și cu coaja nimic

există numai un singur ou de aer
există numai un singur ou de pământ
așa cum le știm
așa cum
cititorule
chiar acuma
le cânti
și le cânt

există nenumărate ouă de găină
dar numai ouăle de nimic
sunt cu adevărat nenumărate
prin al lor fel de a fi de nenumărat

peste care am mai venit și eu
cu oul aceasta de poezie
gălbenuș de cuvinte
albușul hârtie
coji de coperti

nimicuri
nimic

aș vrea să plonjez

aș vrea să plonjez
până dispar
de-a lungul axului optic
interstelar

să îmi arunc

lumina țărâniei ce-mi ard
sfere de jar
cu pumni de cenuși
prin mijlocul oului ochi
prăjit de big-bang
nevăzut gălbenuș
gălbenușul m-aude
și îmi strecoară prin corpul vitros
o otheadă de stea
scurtcircuitându-mi prin corpul cărnos
bolta chilei din trup
încă vuind
dangătul embrionar
cu bolțile eterului încă vuind
dangătul primordial

și plutesc printre membrane cu bolți
rezemate pe candela cerului
înălțată pe umerii altor lumini
fără să știe sau știu
și se prind
și mă pierd într-un joc
de-a nu mă uita
pe o gură de rai
neștiută
eterului
fără să fie sau fiu
pe care-l valsăm
întreaga noapte
a veșniciei
până în dimineața fermecătoarelor vieți
de puțin mai târziu

noi nu vedem luna

lui m.a.d.

noi nu vedem luna
privind-o
prietene

luna clipei de acum

noi vedem luna de acum câteva secunde

Privilegii în Purgatoriu

---

noi nu vedem soarele
privindu-l
prietene

soarele clipei de acum

noi vedem soarele de acum câteva minute

noi nu vedem andromeda
privind-o
prietene

andromeda clipei de acum

noi vedem andromeda
de acum câteva milioane de ani

tu nu mă vezi pe mine
privindu-mă
prietene

pe mine
cel din clipa de acum

tu îl vezi pe cel de acum
câteva miimi de secundă

eu nu te văd pe tine
privindu-te
prietene

pe tine
cel din clipa de acum

eu îl văd pe cel de acum
câteva miimi de secundă

nimeni nu știe cum arată
celălalt
în clipa acestei sfinte prezențe

diagonalele cerului

diagonalele cerului
nu sunt linii
nici elipse

ele sunt pur și simplu
așa cum sunt
lăsate să existe

dar când există
nu există continuu

există
doar când li se cere să lege
viitoarele
de trecutele
apocalipse

atunci
numai atunci
începe leapșa sferelor celeste
perfecte
pe eclipse

altfel
toate joacă șotronul
sărind
ba într-un picior
ba în două picioare

într-unul
în amintirea sferei perfecte
cu un singur centru

în două
în cinstea oului
sfera perfectă
cu două focare

jucăm și noi șotronul

Privilegii în Purgatoriu

---

sărind
ba într-un picior
ba în două picioare

într-unul
pentru întregul
întreg

în două
pentru întregul din fiecare

și când vine momentul
să ne jucăm leapșa
apar diagonalele
vine apocalipsa
și ne acoperă eternitatea
totală
cu eclipsa

Referințe critice:

Despre creația lui Șerban Chelariu au scris: Ștefan Stoenescu, Mirela Roznoveanu, George Băjenaru, Ion Cristofor, Traian T. Coșovei, Mircea A. Diaconu, Emil Manu ș.a.

Mircea A. Diaconu, „Șerban Chelariu: Danemarca din creier”, *Poesis*, 2000, Satu Mare
(*Fragmente*)

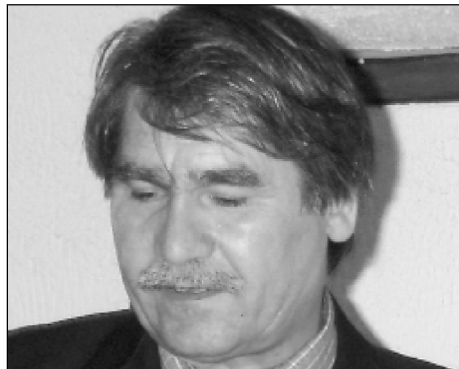
„Șerban Chelariu scrie, probabil, ca să se simtă mai aproape de Ion Barbu, Tudor Arghezi și de Nichita Stănescu, magiștrii săi, și ca să transforme inacceptabilul, mai ales moartea, în obiect al contemplației, dar mai ales ca să descopere în spatele realității un miez suficient de convingător care să-i ofere motive să trăiască... Șerban Chelariu știe să releve, din numai câteva cuvinte, fața hidoasă a lumii, într-un limbaj care asociază surprinzător termenii abstracți, uneori de maximă specializare, cu cei a căror plasticizare provoacă concrete senzații... Asocierile accidentale, dirijate de eufonii, rime, asonante și ritmuri nu sunt consecința hazardului, ci a unei voințe de a recupera din fragmente întregul... În poezia lui Șerban Chelariu vibrează pasiunile unui cerebral, care transformă în interogații impersonale ori în proiecții ludice, în scenarii arhetipale ori într-un limbaj geometrizat neliniștile din fața morții. Refuzând lamentația, poetul știe să se salveze prin discretă ironie și prin intelectualizare...

Ion Cristofor, *Șerban Chelariu și revolta împotriva timpului*, Poesis, 2005, Satu Mare.

(Fragmente)

„...Poezia lui Șerban Chelariu are concentrarea energiilor unui arc de oțel, ce se comprimă, se deschide sau zvâcnește energic, după voința artistului, capricios și imprevizibil în relația sa cu structurile versului. Avem de a face cu un poet ce dislocă mereu structurile osificate ale unei arte armonioase, clasice, optând pentru manierismul iregular, în care se confruntă deseori forțe divergente, într-o vie efervescentă spirituală, neobișnuită, până la virtuozitate. Versul înaintază adeseori aidoma unui saltimbanc pe o funie suspendată deasupra abisului, într-un echilibru precar, în care plutirea elegantă pe deasupra privitorilor uimiți pare mereu pândită de prăbușirea în gol. Sinteză uluitoare de calcul și hazard, poezia lui Șerban Chelariu are indiscutabil știința de a manevra geometria variabilă a versurilor, de a modula sonoritățile cu siguranță, bazată pe o ureche de muzician rafinat, și subtil”.

THEODOR DAMIAN

Profesor de Filosofie și Etică la Facultatea de Științe sociale, Metropolitan College of New York; Profesor de Filosofie și Literatură la Facultatea de Jurnalism și Comunicare a Universității Spiru Haret, București; Președintele al Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și al Cenaclului literar “M. Eminescu” din New York, Paroh al Bisericii Ortodoxe Române “Sf. Ap. Petru și Pavel”; Director al revistei de cultură și spiritualitate română *Lumină Lină. Gracious Light*, New York, director al revistelor *Symposium* și *Romanian Medievalia*, New York; Președinte al Filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România; scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România; ziarist, membru al Uniunii Zariștilor Profesioniști din România; membru în peste 20 de colegii de redacție de reviste literare și academice din România și SUA, precum și în numeroase asociații naționale (România, USA) și internaționale. A publicat peste 20 de volume în domeniile teologie și etică, critică literară și poezie.

Un înger literar botezând universul

Toți prietenii mei
s-au călugărit
implicit M.N.Rusu,
Aurel Sasu, Mihaela Albu,
Vasile Andru, Gellu Dorian,
Ioan N. Roșca și ceilalți
mi-au luat-o înainte
așa-mi trebuie
dacă am ales teologii
teologii se călugăresc ultimii
barba nu contează
la unii crește în afară
la alții înlăuntru
sau în ambele sensuri
problema e cum stai singur
în fața lui Dumnezeu
nu-i așa Gelule
Călugăria interioară nu-i utopie
M.N.Rusu știe asta de mult
Andrule, Andrule
cum o iei pe Mihaela
în isihia imperiului tău
poate ne spune Aurel
care e duhovnicul nostru
nealterat
de prejudecata lumii acesteia
el care pleacă cu îngerii
Veronicăi Balaj
la arat
sau poate Nelu Roșca
ce-și construiește filosofia
precum Kant
pe cerul infinit de albastru
ca-n visul neîmplinit
al Genovevei de Brabant

Prietenii mei călugăriți înainte-mi
piramide vii
navigând
prin galaxiile acestui eon

în curând voi da binecuvântare
de liturghie
și glasurile lor vor sfinți universul
Kirie eleison

Toți au sfințit cele din jur
fiecare în felul său
ca Adam după facerea lumii
dând nume fiecărui lucru
pentru a-l feri de cel rău

Fiecare prieten al meu
este un înger literar botezând
universul
și-l fac să crească
cum criticii ne cresc pe noi
poetii
și fac să ne scânteie versul

Așa ți s-a spus

Așa ți s-a spus:
aruncă darul acesta
închide ochii
și aruncă-l pe apa
Sâmbetei
ai muncit o zi
și ai cumpărat două pâini
le arunci
cum El Zorab striga
să-l arunce la câini

Bine, dacă trebuie
o să fac și asta
îți zici
dar unde-i apa Sâmbetei
că nici o geografie
nu ți-o arată
ea nu-i din partea asta
de aici
înseamnă că-i de dincolo

Privilegii în Purgatoriu

---

dar dincolo cum să ajungi
ce taină este aceasta
poate vikingii să te ajute
cei ce cunosc
al cincilea punct cardinal
și meșteșugul corăbiilor lungi

Tu pregătește-ți darul
să-l arunci pe apa Sâmbetei
pregătește-l cu grijă
ca fiica faraonului coșul
cu pruncul Moisi pus să plece pe ape
ca Maria și Marta
îmbălsămându-l pe Lazăr
de parcă știau
că va veni Iisus
să-l dezgroape

Încă mai cauți apa Sâmbetei
în lumea aceasta
dar regula este alta
întâi pregătește darul
și apoi caută
pentru că așa
te ajută și darul
când ești gata
închide ochii
și lasă-te dus
ca Maria Egipteanca în pustiul
în care soarele
niciodată nu a apus

Poate însuși darul
sapă albia apei
care leagă cele de jos
cu cele de sus

Ca să facă darul
lucrul acesta
pentru tine
o singură condiție se cere
să fie el munca ta

pentru pâinea
cea de toate zilele
singura pâine care te trece
de la moarte
la înviere
să fie pâinea făcută
din lacrima
trupului tău
de acolo începe apa
Sâmbetei
și izbăvirea de cel rău

Dans une taverne du vieux Londres

Dans une taverne du vieux Londres
acolo ne-adunam câțiva străini
cădea noiembrie peste noi
cu flori de gheață
le țineam în pumni cu uimire
așa cum ți în inimă
lacrima lunii
sperând să citești în ea
dacă după cele șapte zile
ale drumului tău
mai urmează o dimineață

Urmele mele clocotind

lui M.N.Rusu

Și cum spuneam
iar am plecat să văd
ce mai fac
Munții Carpați
de-o veșnicie aștept
să mă scald în apele lor
să le fulger peșterile cele frumoase
să le mângâi piscurile
înfometate
pe sub geografii de nouri

Privilegii în Purgatoriu

---

neexplorate

Din vârf în adânc
și invers
așa călătoresc
ca îngerul mesager
niciodată rătăcit
între pământ și cer

Munții au nevoie de mine
ca floarea de albină
le place umbletul pasului meu
și dorul care-i despică
în rădăcină

Și tu ai fost, Mircea, pe-acolo
ți-am recunoscut poemele
presărate prin peșteri
numele tău înscris pe strada mare
căci fiecare peșteră are
o stradă
și un punct de plecare

Acum urmele mele prin munți
clocotesc
fiecare peșteră adulmecând
cum năvalnic
în fața morții
îți fierbe sângele
în trup și în gând
așa clocotesc
ca într-un ritual în care se moare
ca albina îmbăindu-se-n floare

Există o singură țintă
peștera
indiferent unde mergi și cum
tot acolo ajungi
și chiar când nu mergi
ești deja în ea
cum vikingii se nasc și mor
în corăbiile lungi

Referințe critice (selecție):

O caracteristică semnificativă a noilor versuri scrise de Theodor Damian este îndoiala. Ar merita să fie citată poezia "Prin însuși sufletul tău". Nerecunoașterea lui Mesia este un păcat grav pentru credincios, dar o sursă valabilă de temeri, umilință și îndoieli pentru poet. "În pământul Împărăției", "Tată aple" sau "Adâncul" intră în aceeași categorie de o admirabilă expresie a îndoielii.

La fel de productiv poetic ... este spiritul ludic. Theodor Damian își dezvăluie în cartea lui înclinații, necultivate înainte, pentru lirica glumeață, adesea nichitastănesciană (din "În dulcele stil clasic") (...)

Theodor Damian e un poet în toată puterea cuvântului.

Nicolae Manolescu, Prefața la *Rugăciuni în Infern*, vezi *Biblioteca Bucureștilor*; Anul III, nr. 11, Noiembrie 2000, p. 17

Regele Midas - spune legenda - transforma tot ce atingea în aur. Theodor Damian transformă tot ce atinge în poezie.

Secvențe din viața străzii, peisaje, gesturi ale unor semeni, considerate în mod curent banale, își dezvăluie, sub privirea sa, frumusețea. Alți autori de azi fac poezie din poezie. Theodor Damian face poezie din realitatea de fiecare zi. Blazatul om al secolului douăzeci și unu are de învățat din această carte. Lectura ei îl poate ajuta să redescopere bucuria de a trăi. Este un exercițiu de înviere.

Alex Stefănescu, Coperta la *Exerciții de Înviere*, Universalia, București, 2009

Theodor Damian e un continuator al marilor lirici interbelici invocați ceva mai devreme. Teolog, dar unul trăitor în America, el își asumă propria experiență într-un verb a cărui sinceritate hrănește avânturi calme, temperate de prezența subliminală a învățăturilor, chiar atunci când sensul lor cuprinde și feroarea unor denunțări. În fond, printre contemporani, teologul trăiește sub amenințarea viziunilor nihiliste venite poate din cunoscuta teză nietzscheană, iar misiunea sa este să recupereze sensul credinței. Din această misiune plătită pe un real căzut se ivesc în poezia lui Theodor Damian tonalitățile expresioniste.

Mircea A. Diaconu, Prefața la *Nemțarnice*, Editura Dionis, Botoșani, 2005

Părintele Theodor Damian este un neastâmpărat al Duhului Sfânt. Te miri în care universitate nu a studiat, în care facultate nu are un curs, cărei bibliotecă nu i-a răvășit rafturile și pe care meridian nu i se aude vocea. Ți se pare anormal că poate să treacă o lună fără să-i întâlnești numele pe o nouă carte, pe un nou număr de revistă, pe un articol sau într-o constelație a universului Gutenberg.

Iată că ne pune în față o culegere de meditații pe marginea a două repere soteriologice: nașterea și învierea Domnului, pagini în care se întâlnesc, fericit, teologul și scriitorul. Tu vei zăbovi asupra-i, cititorule, în timp ce autorul ei și-a adăugat încă un popas între două urcușuri.

Bartolomeu al Clujului, Prefața la *Răsăritul cel de sus*, Ed. Lumea Credinței, București, 2006

Privilegii în Purgatoriu

În alte volume ale sale, Theodor Damian ne-a împărtășit cum se vede lumea dintr-un altar sau dintr-o agora americană sau de la catedra universitară sau din misionariatul său pe planetă – și acestea toate erau ipostaze privilegiate. Acum, în momentul de față, rostirea este ridicată la puterea experienței finale: cum se apropie ființa de marginea unui personal „mormânt al nestricăciunii”.

Moartea revizuieste viața. Esențializează, alege, reșează urmele lăsate de faptele noastre, de iubirea noastră, de cunoașterea noastră. Creează urgența unei revizuirii totale, odată cu aflarea adevăratelor priorități ale vieții. Purifică ritual trăitul și scrisul omului.

Toate converg spre o trăire de excepție: a liniștii văzătoare, isihia. Poetul repetă acest cuvânt, ca și cum i s-ar încredința pentru restul clipelor, anilor. Sub acest semn se încheie o scriere pe care o socotim cea mai împlinită a lui Theodor Damian.

Vasile Andru, din prefața la *Semnul Isar*; Ed. Paralela 45, București - Pitești, 2006

[...] Demersul poetic al lui Theodor Damian este unul misionar și prin aceasta cu atât mai important și mai relevant în plan estetic, acumulând limbajul poetic și ce cel mistic într-un filon expresiv filosofic de real rafinement...

[...] Poezia lui Theodor Damian, poet autoexilat, nu este un scop întru defularea stărilor sufletești așa cum se întâmplă în cele mai multe cazuri, ci este în înnobilare a acestora în forme artistice simple și comunicative. Ideatic, poezia lui Theodor Damian atinge nivelul cerut de lectorul deschis atât spre tradiție cât și spre inovație. Poetul știe cărui cititor i se adresează și în acest scop, își orientează mesajul poetic...

Poezia lui Theodor Damian este rezultatul unei sincerități lirice de reală autenticitate, fără să își propună răsturnarea vreunor tipare sau mode, deși poetul ar putea încerca și obține rezultate remarcabile în acest sens.

[...] Theodor Damian scrie o poezie simbiotică rezultat al unui misticism bine dozat în coabitare cu filosofile lumii de rând ajungând astfel la o poezie de o originalitate frapantă ... care dezvăluie clar profilul unui poet rafinat în spiritul esențelor estetice.

Gellu Dorian, „Plus. Theodor Damian”, în *Convorbiri literare*, August 1999, p. 28

Apofaze aduce o lirică necanonică în formă, dar canonică, teo-filosofică în substanță. Poetul elaborează un nou discurs liric, la limita dintre didahiile eclesiaste și limbajul modernității cognitive, exprimat în și prin bibliotecile Europei și ale Americii. Sunt impresionat de amplitudinea și adâncimea discursului său liric, aici concis, aici poesc, aici biblic, aici antic. [...] Theodor Damian, în *Apofaze*, își construiește propria sa catedrală nemuritoare.

Semnul Isar este o carte excepțională, o sinteză a viziunii lirice și filozofice a poetului, o carte pe care am prevăzut-o de mult că va apare când îi va fi dictată de Tatăl ceresc și îngerii săi. O carte aproape testamentară. S-a spus că *Semnul Isar* este cea mai bună carte a lui Theodor Damian dar eu adaug că e și cea mai importantă apariție editorială în climatul atât de arid și repetitiv al poeziei noastre contemporane.

M. N. Rusu

Realitatea poeziei lui Theodor Damian începe în noapte. O noapte care „cheamă spre somn” și care vindecă neputințele. Spre deosebire de alte conștiințe torturate (Arghezi, Blaga, Voiculescu) sfârșind în spectacolul sfâșietor al renunțării eul învierii se salvează prin invocarea ispitei, a demonului ca rătăcire imemorială și a credinței ca mântuire. Istoria și viața sunt întoarcere în timp, la ceea ce există și ni se revelează dincolo de timp. Metafora e deci un dramatic prezent al așteptării, o boală a purificării prin asumarea suferinței și bucuriei de a vorbi cu Dumnezeu despre patimile trupului și ale sufletului. [...] Apa vie din volumul *Dimineața învierii* (1999) este „ideea din idee” a celui ce contemplă cutremurat peisajul pustiu din valea oaselor uscate a profetului Iezechiil.

Aurel Sasu

VALERY OISTEANU

Valery Oisteanu este un scriitor și un artist cu parfum cosmopolit: născut în Rusia, școlit în România și stabilit în 1973 la New York, scrie în engleză de peste patruzeci de ani. Este autorul a 11 volume de poezie, o carte de povestiri și al uneia - în pregătire - de eseuri: *The AVANT-GODS*. În 2010 îi apare o antologie de poeme, *Perks in Purgatory*, în *Fly by Night Press*, New York. De zece ani este editorialist al publicației *New York Arts Magazine* și critic de artă pentru *Brooklyn Rail*. Publică în tot acest timp în reviste din Franța, Spania și România (*La Page Blanche*, *Art.es*, *Viața Românească*, *Observatorul Cultural* etc.). Ca artist plastic expune cu regularitate în galeriile newyorkeze, fiind de asemenea autor de coperti și ilustrator al mai multor cărți. În activitatea scenică Valery colaborează cu cântăreți de jazz realizând spectacolele numite, cu un joc de cuvinte, *Jazzoetry*.

PRIVILEGII ÎN PURGATORIU

Tango Barcelona

Liniștea spartă
De panorama muzicii Barcelonei
trenuri rapide și iahturi și avioane
prin toate deodată se scurge creierul Minotaurului
automobile pline de călători frângând lumina
baruri tenebroase pline de bărbați tenebroși
Sunetul chitarelor argentine
celule singuratice în Barcelona
Cine sunt eu acum?
Dali, Lorca, Gala?
Tango cu mustața lungă și întoarsă-n sus
pe un tricou de marinar
Picasso în Barcelona
încremenit pe Ramblas pentru 1000 de pesete
Arătând ca Dracula,
Columb sau legionar roman
cântând din nai
Barcelona pe acoperiș cu Robert Llimas
Tango Barcelona: un pas, doi, înainte, înapoi
Tangoul lui Che Guevara la un automat cu vânzare nocturnă
de prezervative, țigări
Barcelona? Barcelona singuratic?
Nici o șansă
Singur în Barcelona?
Oamenii dau în tine,
Îți fură portofelul
apoi te invită la tango
în acest păinjenis de artă și poezie
Un Barcelona conceptual de Joan Brossa
Un suprealist în Barcelona?
Dali, Bunuel, Granell
Miro-mirific pe zid
Miscă-ți curul gras la cursul de Picasso
Barcelona Gaudi-mania
La Pipas Club muzica explodează
Voci de slang de Buenos-Aires
amor y muerte, tabacumba, tabacumba
Arunca-ți pipa, ia o țigară de foi

ține-ți bine valiza
Chitarele sunt sincronizate
cu un torero de duminica după amiaza
Un bordel roșu plin cu frumoase negrese
Bar-ce-lo-nia, Babylonia
Tangoul Magic tocmai a început!

Vântul lagunei albastre (Mexico)

Cer cu perii cărunți în barbă
Uraganul suflă de-a curmezișul
ca un pirat mândros
apusul își pierde culoarea în ceașca mea de ceai
beat din nou, beat de vid
Vânt furtunos fără răspunsuri
și rare întrebări
Nimeni nu-i perfect strigă o fetișcană din Mexic
o orchestră de doișpe zguduie geamurile la Azucar
Clubul de noapte unde zece păpuși Barbie și bărbați cârnătoși
dansează în sunete de salsa
peste tigve
Tigve albe grămadă, de o înălțime de templu
piramidă ritualurilor de inițiere hedonistă
e timpul să sacrificăm o fecioară
În camera 239 un helicopter abandonat
cărat aici de un luptător sumo herculean
ce-și va tăia coaiele
și le va trimite prin mesager iubitei
În rada lagunei albastre
pescarii își dau nevestele pe pește de Atlantic
Și tequila
În piețele comerciale plouă
Plouă cu gustări și țigări
Kukulcan a fost odată un zeu maiăș faimos
acum e simbolul consumului demonstrativ
Adepții lui clădesc drumul spre avere rapidă
la dulce via în stil mexican
Dar uneori ce-i mare e amar
Amica mea Carmen se-ndrăgostește de o femeie
și o lasă gravidă
De vină e El Nino

Treizeci și cinci sateliți sunt în spațiu
pe orbitele inferioare ale Terrei
dar pagerii tot nu merg
Și nu-mi găsesc locul în centrul propriei vieți
vântul e cel ce îmi dezrădăcinează simțurile
în curând mă va duce la nebunie
vântul de lagună albastră nu se astâmpără niciodată.

Brâncuși (la New York)

Muza e o formă fără viață ce visează
dăltuită dintr-un alb cub de marmoră
o piatră ovală cu o umbră dedesubt
greutatea pietrii o ține-n loc
e aproape un ou indestructibil
Deodată deschide ochii și surâde
arcul sprâncenei ei inspiră poeți
goliciunea buzelor ei inspiră artiști
Pentru femei ea e măsura frumuseții
alunecând prin timp, ținând timpul în loc
albul e mai alb când visezi în întuneric
ea e o sculptură pentru orbi
Atinge muza adormită,
mângâie-o, dezmiard-o, sărut-o
E Sărutul da calcar, cântecul cocoșului de lemn
Un ciob de tors neterminat varsă o lacrimă
o fragedă pasăre cu vine sub piele se avânta în zbor
un zbor lucind ca aurul, mișcarea ca repaos
un cap abstract de femeie dansează
strigătele de durere ale unui nou-născut
Un miracol în mijlocul rotunde: foca albă
la Guggenheim o domniță pare un carici sculat
omul în fotoliu rulant nu-și crede ochii și se retrage
Ea e începutul și sfârșitul lumii
ea e piatra aspră îmbrățișând piatra șlefuită
e Prometeu, copil dormind, broasca țestoasă-n zbor
Demiurgul, plin de pulbere albă,
recrează lumea după cum a visat-o
Brâncuși se înalță-n ceruri pe o scară infinită

Bluesul Uraganului

Trezit de dimineață în trei metri de nămol
Văzut orașul cum se îneacă, iar belelele vin buluc
Nu casă, nu femeie, câine împotmolit în șanț
Nici o scăpare, Chevy-ul pe acoperiș
Plouă-ntruna, scârba ei de viață

Cer negru peste New Orleans, mereu și mereu
Orașul lui Louis Armstrong dus pe apa sâmbetei
În jur doar zoi și mucegai
Morți și moloz și miros de iad
Putoare, strigăte după ajutor

Supraviețuitori prinși cu ghearele și cu dinții
pe dinăuntru de acoperiș
ca să scape de apa cea neagră
i-am salvat pe copii , mi-am pierdut nevasta
împușcături, jaf,
șoseaua sub apă

Pușcăria pustie – nici un om
supermarketul jefuit și devastat
fundul paharul de wiskey secat
ultima pavăză a Sudului sălbatic
bande înarmate pe stradă

Stingere obligatorie, legea marțială, poliție ,
Prăpădul nemilos iscat de Katrina și Rita
trei dâmburi reparate, apoi la culcare
de dimineața – o luăm de la cap – dezastrul tot acolo

Trei dâmburi sparte, un, doi – hei- rup
New Orleans inundat din nou
De ce ne pedepsește Dumnezeu?
Vorbind cu morții fără nume
unde-i Dumnezeu cel sub care se află țara?
Unde-i muzica jazz-ului de pompe funebre?
Zarva de marțea grasă, de Lăsata Secului?

Oraș de strigoi, de cei morți parțial,
păsări ce latră, pisici ce latră

Privilegii în Purgatoriu

---

hoituri suprareale plutind peste ape
supraviețuitori ce latră, miasme ale morții
Nu știe nimeni calea de scăpare pentru săracii Americii
Putoarea se prelinge spre cei ce mor de foame
presează apele zoioase, ridică aburii apelor chimice
Apa moartă, toxine pompate-n lac omoară peștii
Vacile crapă de foame și sete
chiar morții sunt dezrădăcinați
apa duce sicrie și pietre funerare
spre fluviul Odihnei Eterne
cadavre plutitoare se îndreaptă spre destinație necunoscută -
damnațiune pe veci sau paradis cu aer condiționat
iar supraviețuitorilor Katrinai - ce le rămâne
decât beția otrăvită a televizorului
o viață masochistă de lăfăială în chin
de la răsplata ajutorului social
La Retro-evoluție
Să nu credeți că nu suntem în stare
salvează-ne spiritul nemuritor din New Orleans
salvează-ne de la Involuție
și salvează muritorii de la Bluesul uraganului

Anotimpul păsărilor (Colombia-Anul Cocoșului)

Prin Costa Caribe reverberează cântecele păsărilor exotice
Ecourile lor amintesc de avioanele de reacție la aterizare
Sunetul certurilor de păsări dimineața la Petropolis în
Barranquilla,
În palatul de sculpturi al Elsei și al lui Bruno,
Se contopește cu lipăitul ritmic al elicopterului
Natura se bucură de fluieratul zgomotos, pe jumătate al auto-
mobilelor,
pe jumătate al păsărilor
Zeus, labradorul cel negru, fugărește păsări în curte
și sunetele păsărilor/mașinilor claxonând neîncetat
Aerul Columbiei nu e niciodată liniștit.
Mîni de pasăre, capete de pasăre se poartă la tot pasul
oameni cu clonț defilează în Carnavalul Mileniului
Găini din toată lumea clocesc ouă
la Salinas del Rey, lângă țărnul bătut de vânturi,

un ONU al găinilor - japoneze, persane, spaniole
Păsări răpitoare, șoimii zburând pretutindeni
Pelicanii plonjând din cer în adâncul Mării Caraibelor
Trăim în mijlocul societății totale de păsări, un papagal în
fiecare curte
Cuști peste sânii femeilor: sutiene de aur

Privește oropendola în vârf de pom uscat în Sierra Nevada
Ruth și Val sunt adesea porecliți păsări călătoare
Suntem oameni-pasăre virtuali
pe vremuri zburam în Bali în fiecare vară
acum zburăm în Panama cu un avion mic iar de acolo în
Columbia
la viteza ucigătoare a râsului lui Bruno, în camionul lui
La fiecare colț de stradă ne salută câte o pasăre galbenă

Păsări matinale, păsări sculpturale în orice oraș
Pășările cascadelor Sierrei Nevada
Mariqui striga de pe capota
unui camion abandonat în mijlocul junglei
“Opriți poluarea mediului! Salvați eco-turismul!”

Vouă vă cânt, păsările Columbiei
o odă închinată vouă, prietenele mele penate, și ouălor și
cuiburilor
prindem păsările în plase, le inelăm
și le dăm drumul ca să le învățăm obiceiurile
Lângă Iazul albastru în Minka
Voi, păsările din rezervația naturală Tyron Park

Mă împiedic de stânci doar ca să vă fotografiez
la micul dejun mâncăm ouă organice
la cină mâncăm rață sălbatică
fără păsări suntem pierduți și flămânzi
Pășările Columbiei cântă cântecele paradisului pierdut.

Un tur prin Belgia „mon amour”

În noua capitală a Dezuniunii Europene
anunțurile sunt în două limbi
Bruxelles a fost întotdeauna un loc schizoid
ca și țara prin care avem norocul să călătorim

Privilegii în Purgatoriu

O tulburare numită dedublarea personalității:
Una pozitivă, tânără, înstărită,
Cealaltă deprimată, bătrână, vetustă
la răsărit, prin brutării se vorbește franceza vallona
după asfințit flămândă, prin cluburi de noapte în districtul
felinarelor roșii

Ambele popoare și un singur Dumnezeu peste ele:
Dumnezeul achizițiilor
toți în pas cu moda, eleganți dar arătând nemulțumiți
clădiri pătrate, înalte, incomode
străzi scurte, înguste, amenințătoare
Marii artiști au murit, muzeele trăiesc
Paul Delvaux și-a pictat compatrioții în chip de arbori
Magritte exprima realitatea lui în pietre de pavaj

Belgienii vor să fie poporul cel mai tolerant
reședința guvernului UE și Unesco
Dar nu se pot guverna ei decât printr-un rege

Belgienii ne-au dat vaffle, o bere minune,
Ciocolată, saxofon și cartofi prăjiți
care în restul lumii sunt numiți cartofi prăjiți franțuzești
Bruxelles a devenit un loc bizar
Sultanii kebabului au pus stăpânire pe berării
femei în valuri musulmane au umplut străzile

bărbații vorbind araba stăpânesc alimentarele
regele, una peste alta, e neputincios,
Regatul lui crapă în două
în timp ce noi, într-un autobus turistic,
ne uităm la belgieni prin aparatul foto
trecem pe lângă Atomium cu 9 atomi
uriași cât o casă, simbolizând cele 9 provincii.
Doamne, ocrotește-l pe rege
Dar mai ales miștile de Bruges.

București 1999

Trecând pe străzile capitalei nimeni nu zâmbeste
nimeni nu mai cântă pe lângă lac
schimbătorii de valută au invadat orașul ce odată a fost micul

Paris

până-n anul 2000 n-au rămas decât 160 de zile

Fiecare se târăște șontâc-șontâc spre secolul 21

nici unul nu râde, nimeni nu chicotește

Ajutați-mă va rog, spune un cerșetor vagabond trăgând pe nas
clei

Dați-mi niște bani spune un prozator agresiv

Editura mi-a pierdut manuscrisul

Salariu de o zi ajunge de o bere,

salariu de un an ajunge de un televizor

o cucoană-n trei picioare în fața oborului

vinde borcane de icre – contrabandă din Rusia

Vinde borcane de icre – contrabandă din Rusia

O fostă iubită nu-și poate plăti telefonul

și-n curând va fi dată afară din casă

Tineri căsătoriți sunt interogați

înainte de a pleca în voiajul de nuntă

le lipsesc documente suplimentare

Străzile au anunțuri: “Trecerea oprită”

Prostituatele sunt prea tinere și au rate negociabile

camioane monstru blochează centrul

ca să ajungem acasă încalcăm toate regulile de circulație

pentru a scăpa de toți câinii din România

Buticuri dadaiste se-nmulțesc

nu e loc de odihnă în cimitir

în cameră miroase a cauciuc ars

când iubita-mi scoate prezervativul

Un vânzător singuratic afară, cu un vechi cântar

le propune trecătorilor să-și măsoare greutatea

pășările refuză să cânte sau să zboare

peștii refuză să înoate sau să intre-n năvod

Iar eu refuz un pahar de apă de la un vechi prieten

pentru că mă tem că lucrează la SRI

și îmi oferă apă otrăvită

(Traduceri de Nadia BRUNSTEIN)

Referințe critice:

„Valery e un preot cu un cronometru, care trece prin lume, consacrand totul.

Valery „poet-filosofapologet” Oisteanu trăiește în trei secole și nouă continente dintr-o dată. Un sălbatic raconteur talentat, vis-cartograf și Zen Dada mare preot, Oisteanu este un ghid excelent pentru un tur prin New Jersey, București și Superioară Sub-minte. Valery Oisteanu este profesor titular la „Universitatea Buddha în spațiu.”

Sparrow (Poet)

„Valery Oisteanu este o comoară națională în viață, a unui Atlantis imaginal situat undeva între Tristan Tzara al României și beat-mythographical Lower East Side a New York-ului.”

Peter Lamborn Wilson (Poet, filosof, scriitor)

„*Privilegii în Purgatoriu* este un ciclu suculent umplut cu instantanee din retină de la o apocalipsă buf, un grup de scenarii de vis, întâlniri ireale și evenimente extraordinare. Oisteanu creează ritmuri magnetice, evocă forțe telurice, furtuni cu sentimente în diafragmă. Acest jongler Zen îl ia pe cititor într-un tur ca de vârtej de vânt, fără limitele exterioare, povești la fel de vechi ca Homer, și la fel de proaspete ca laptele.”

Max Blagg (Poet, redactor al revistei *Bald Ego*)

LIVIU GEORGESCU

Liviu Georgescu s-a născut la 7 aprilie 1958 la București. A absolvit Facultatea de Medicină Generală din București (1984). Medic în până în 1989. Din 1990, azilat politic în Statele Unite ale Americii, urmându-și soția care se refugiase politic din 1987. Publică poezie, proză, articole de medicină în România, Suedia, Noua Zeelandă și Statele Unite. Face rezidența în medicină internă la Montefiore Medical Center-Albert Einstein College of Medicine din New York și specializarea în reumatologie și boli autoimune la Hospital for Special Surgery, New York Hospital-Cornell University Medical Center din New York. Din 1997 practică medicina internă în cabinetul său din New York. Scriitor optzecist, membru al Cenaclului de luni condus de Nicolae Manolescu condus de , membru al "American College of Rheumatology" și "Arthritis Foundation".

Volumे în limba română

- *Călăuza*, Axa, Botoșani, 2000, (prefață de Nicolae Manolescu);
- *Solaris*, Universal Publishing House, New York, 2002, (prefață de Nicolae Manolescu);
- *Ochiul Miriapod*, Cartea Românească, 2003;
- *Orologiul cu Statui*, Dionisos, Botoșani, 2004;
- *Piatră și Lumină*, Paralela 45, 2005 (postfață Gheorghe Grigurcu);
- *Transatlantice*, Paralela 45, 2007 (postfață Daniel Cristea-Enache);
- *Nu am voie*, Paralela 45, 2008, (postfață de Al. Cistelean);
- *Domnul deputat se prăbușește*, nouă nuvele politice inedite, volumul colectiv, Tritonic Grup Editorial, 2009;
- *El*, Paralela 45, 2010;
- *Smulgerea zalei*, Paralela 45, 2010;
- *Sau dincoace de Stix*, Paralela 45, 2011;
- *Katanamorfoze*, Brumar, 2012 (postfață de Al. Cistelean);
- *Ziua de dinainte*, Paralela 45, 2012 (postfață de Mircea Martin).

Volumе în limba engleză

- *Hidden death, hidden escape*, editura Spuyten Duyvil din New York, 2003;
- *Recovered Confessions*, editura Watermark Press, Maryland, 2004.

Volume bilingve

● *Zbor în Cursa de Cristal/Flight inside a Crystal Trap*, editura Institutului Cultural Român, 2004, (prefață de Nicolae Manolescu);

● *"Born in Utopia"*, An Anthology of Modern & Contemporary Poetry, Talisman House Publishers, Jersey City, New Jersey, USA, 2006.

Traduceri din engleză în română în volumul "Locul nimănui", Antologie de poezie americană contemporană, Cartea Românească, 2005. Din română în engleză în volumul "Born in Utopia, An Anthology of Modern & Contemporary Poetry", Talisman House Publishers, Jersey City, New Jersey, USA, 2006.

O ființă se mișcă

o ființă se mișcă înlăuntrul visului, înlăuntrul limpezimii lui
ca apa curată, interiorul cu trandafiri japonezi,
mușcate și zarzări înfloriți

o încăpere fără cheie,
fără explicații

doar cei care se mișcă după el, voce fără gură,
vibrație fără mișcare
ardere fără foc

Lumi paralele

Amintirile se joacă precum iezii prin ierburi:
Mă feresc câteodată, să nu simt răceala cu care se-apropie
furtuna dinspre mare, cu ochi de marfar duduind
pe liniile sufletului.

Mă apropii de casa ta. Nu ești acasă.
Pe o placă metalică stă scris: "De vânzare".
Acum totul e de vânzare, totul e de pierdere,
de înstrăinare.

Am împins poarta și am intrat. Mă opresc.
Privesc o scoică firavă. Cerul s-a împreunat cu marea
în mijlocul nisipului. În perla stingheră.
Veacuri au trecut de-atunci.
Și inelul tău s-a stins printre ierburi.

În tufișuri de măceș s-a aprins muzica - încrustări
de fildeș și aur pe lemnul vechi, gata de odihna finală.
Acum totul e de vânzare, totul e de pierdere,
de înstrăinare.

Te găsesc lângă fântâna năpădită de mușchii verzi, de pădure.
Acolo apa-n adânc a înflorit cu speranță.
Tu te sprijini de nori. Mă privești. Îmi faci distrată cu mâna.

Vuietul nu înceta

vuietul nu înceta, se lărgea ca o pasăre-n zbor,
se lăbărta cu pofta calicului. numai de-ar veni o dată și el,
să ne-arate icoana, să ne spovedească.
vuietul nu înceta, se lărgea cu foame de vid,
nu știam de unde vine, din ce colț al universului,
din ce constelații prăbușite în sine.

un mare ecou și sinele său se rostogoleau prin trupul nostru,
zgomotul umbla pe picioroange să ne strivească.
și nu știam de unde vine răul. din stele sau din vintrele
noastre?

numai de-ar veni o dată și el,
să ne-arate icoana, să ne spovedească.

ne-am întors pe toate părțile și pe toate suferințele ne-am
întors,

ca bostanii la soare,
până când am dat de vuietul acela care venea de peste tot
cu mare avânt.
venea din adâncul nostru de apă și mâl, de nisip și licheni,
filtrate prin lumini și vorbe de duh.
venea cu mare viteză și noi speram înțețiți cu mântuire
că vine.

intra în țeastă ca urechelnița,
cobora pe firicelul de sânge până când nu mai putea
roade nimic, până când i se-nțepeneau cleștii pe nervii
noștri zdrențuiți, agățați de icoane
într-o pocăință disperată.

peregrinări

visul devine viziune în care trăim de-adevăratelea
în păduri umede în hățișul sentimentelor –
topite zăpezi peste noi
din care ieșim în primăvară să însămânțăm
gândurile pe care le-am ascuns atâta
în scutecul vremii

să umblăm prin rangurile albului călare
cu lumina înfășurată în hlamidele nobile
curgând prin alăute și flaute
cântecul care a răcorit piatra și-a întărit nisipul
ridicând zidurile mai înalte decât strigătul înfricoșetor

să umblăm prin mugurii răsăriți din pământ
după ploile grele
și inorogii vor nunti iarăși trăgând la care mortuare
prin înfloririle stâncii
cu dăruire
peste pânze de păianjen
și sigilii aurite

să umblăm îmbrăcați în straiile vântului de sus
pentru că libertatea nu-i trădare
și incertitudinea nu e trădare
și necompromisul nu-i trădare
și pentru că nepăsarea a fost și va fi trădare

să umblăm nu aproape de tărâmul morții
de ținutul prăpădit în copitele cailor
de pământul risipit în vasalele vânturi
unde înșelătoriile sunt visele doagelor
și frunțile se-amestecă-n țărână ca zarurile
unde buzele așteptând iubire sunt sfărâmate de bolovani
și inundate de revărsările tulpinilor strâmbe
primind din mâna mortului pietrificarea

goală și pustie e marea
să umblăm nu aproape de trâmul morții
unde timpul hămesit înghite astrele căzătoare
hrănind vioriul venin oboiului veșnic

să umblăm în fălcile constelațiilor
cu sceptre încrucișate
și-n pacea dincolo de înțelegere

în ferestrele sparte de stele
te voi întâlni dogorind de mireasmă amară
în cenușile pline de sevă
în ruga aprinsă
o Doamne tu mă smulgi mă tragi afară
dintr-un refugiu scobit în dorință
cu șoptiri din trandafirul amurgului
înveșmântat în miresme
cu moartea pe ape-n furtună
pietrificând iubirea

scări întortocheate

scări întortocheate în aerul putred
forme înșurubate în dezastru
stângăcii ale necuratului
zumzetul de jos nu se potrivește
cu freamătul de sus
iată ce nu ai presimțit
disperarea și speranța
scări învechite în vârtejuri
trepte înfundate în gura unui pește bătrân
zburător în apele tulburi

într-o goană spre capătul scării
mai mult mort decât viu
mai mult din inimă decât din încredere
prin fantele din pereți vezi departe câmpiile inundate

din spinul înflorit se desprind săruturi calde
se învârtesc în loc
sunete colorate
în pântecul fructului
sub părul fluturând peste el ca o privire divină

între verdele adânc și violetul învechit în frisoanele morții

îmi presar cuvintele
lacrimile vii
să rodească-ntr-un soare etern la capătul scării

viziune

printre cămile înrăite
nu ne-am înveșmântat cu odoare colorate
și-am rezistat furtunii
și nu ne-am desfăcut pieptul degeaba
când luna strălucea mai tare
și mai amețitor
înebunitor
lupii se-auzeau hămesiți
și iarba se legăna ca niște turnuri cuprinse de cutremur
megaliți de magie
se legănau în vântul lunii
strălucind din ce în ce mai amețitor
ca o apă pe care se pregătise o aterizare străină

apropiere

în câmpii lângă fluvii adânci
ierburile sclipesc ireal sub luna născând
se aude-n văzduh colțul de stea
zgâriind nevăzutul
și apele se tulbură la auzul temător
al flăcărilor

plouă din lumină plouă din oase de sfinți
potopul divin în mințile noastre
transformate în clopote
peste inimi de vis și cristal
în care au înflorit pecetele stelei -
daniei aprinse

cine s-a cuibărit între noi

veștile s-au înmulțit
și printre trunchiuri tinere auzi
zornăitul oaselor din mal în mal
și zvonul râsului
peste fețele plânse
aici lângă fluviul unde am stat
cu capul în mâini
au venit dimineața când dormeam
cu spada trasă și lancea lustruită
nu știam nimic plini de somn
și invadați de vise
totul se petrecea în lipsa noastră

dormeam de mii de ani înfundați în vise
fără să știm cine umblă pe-afară
și cine s-a cuibărit între noi

masacrul continua de mii de ani
și pe figurile noastre îmbibate de sudoare
pâlpâiau umbrele flăcărilor din torțele roșii
în muțenia pietrei ce domnea împrejur
fulgurată de țipete și gânduri ascunse
de tunete încinse

dormim de mii de ani înfundați în vise
fără să știm cine umblă pe-afară
cine e mort
și cine zace în pat lângă noi

aburi de piatră

oameni umpluți cu câlți
plângând unii pe umărul altora
voci uscate fără înțeles și fără ecou

când un cap de păpușă
se umple cu vid
printr-o țeavă albastră

vântul nu se aude între perdele
cum nu auzi picioarele târătoarelor
peste sticla pisată

formă și umbră fără culoare
încercând paralizate să intre-n mișcare
s-o umple cu ceva consistent

cum o stea cade prin visul morții
nu ne distingem
în solemnitatea apusului

cu sufletele ce n-au trecut nicăieri
prin ținutul înflorit cu cactuși
de piatră

unde mâna mortului întinsă
unde buzele sărutului
se roagă stâncii trăsnite

nu e privire în valea stelelor căzătoare
goală golită golașă
așternută peste maxilare sfărâmate

ființe dispărute prin foita mileniilor
în valurile fluviului tumefiat
de explozii solare

în orbirea ce nu cunoaște ochi
și vede doar dizolvate orhidee
în nisipuri mișcătoare

ochii care-ar fi fost
soare pe stâlpii spârți
înhămați la pielea corbului

vocea nu se mai distinge în vaietul vântului
mai depărtat și mai solemn decât
respirația întinsă pe-altare

poveri

trenurile sfâșie cerul
poverile întunecă orizontul
încărcătura se îngreunează cu fiecare stație
cu fiecare exercițiu de zbor

faguri și gârle negre curg prin trupul meu
perforat
de păsări ascuțite

florile rupte nu mai au nici un înțeles
cad pe străzile pustii

urc pantele prin târșuri rele și vreascuri
de aură moale

țintesc vârful muntelui cu stelele pline
cad prin inimă stâncile înaltului
cad caprele moi cu glezne de smirnă
și povara se evaporă ca sufletul din piatră

fluturi de picur

lângă copac aud tânguiala lemnului în pânda morții
mă uit dincolo prin transparența cojii amestecată
cu umbra ce-și caută sensul
văd inima mielului
în singurătate

cu tâmpla lipită de peretele ei simt înălțarea la cer
și vârful muntelui începe să sclipească
ne-afundăm genunchii-n lumină
și ne lăsăm purtați

apele se roagă în genunchi
peisajele zboară în nemișcare
orizontul se topește și dilată ferestrele
timpul băntuie oasele
și candeli se aprind peste tot
și se văd la lumina lor oameni treierând

departe în câmpuri
și fumurile jertfei ridicându-se mai sus decât norii

chipuri de nisip peste plante mumificate
vânturate peste pietrele înecate în soarele blând
prind viață și carne și suflu
și fructele prind sevă tânără și plină de faceri

Nedezlegare

când ești în depărtare te iubesc
când ești aproape nu te găsesc
aură abstractă
niciodată dezlegat de tine
sărutat de tine în conuri de umbră
și-n luminișuri de stele

când ești în depărtare te iubesc
aură abstractă
niciodată îndestulată de lucruri tari și concrete
legate cu ițe nevăzute de tine

când ești aproape nu te aud
atârând spânzurat de strălucirile tale
legănat în vânt de tine ca de niște crăci
târât în apa adâncă precum sperietoarea de ciori
prin nisip și stâncă înmiresmată

O dată și fără urmare

în golul absenței iubirea de plumb stă tolănită pe-o rână în
trup,
niciodată sfârșit. dar nici un recviem nu se-aude, nicio
mașină
de tocat carne. doar respirația ca un hârșăit de picioare
betege,
la sute de kilometri, doar o proiecție a unui viitor iminent,
a unei toamne reci când mirosul de mâncare e dulce
printre lumânări aprinse,
beteală și vis de crăciun te-așteaptă cu globuri

Privilegii în Purgatoriu

---

printre fotografiile înrămate cu negru,
gânduri frânte aleargă de colo-colo, de la un capăt
al lumii la altul,
lovește obiecte străine, coapsele lungi, lunare,
mătrăgune și cozi de mătură, mârâieli și privirile goale,
gânduri care nu se transformă în aur
și nici vorbele reci în prescură. și nici timpul în gând.

viața-i încercuită de sârmă ghimpată, retrasă ca o salamandă
între două strigări suspendate pe cataligele memoriei.
în scâncetul somnului se odihnește mirarea pe cearcafurile
albe

ca marmora străbătută de daltă.
și fiecare respirație stârnește ninsoarea. ninsoare
de început și sfârșit de lume.

în golul absenței amorul de plumb stă tolănit pe-o rână în
trup
fără să se-agăte de nimic, fără putința de-a se întoarce cu fața,
plumb fără de lipici și fără de ghimpi, fără mamă și tată,
fără întunecimi și detalii,
stăm îmbrățișați
printre mecanisme și tuburi, țevi și roți înțepenite,
aseptice ca seringile bolii. scrâșnitul din dinți dă tonul unui
oratoriu

perpetuu,
întregul absoarbe imagini trecute și imagini de-acum,
prezențe și-absențe, vorbe gata să plângă,
deznădejdea speranța dragostea uimirea și frica
și ceea ce se închide-n muțenie –
lucruri rămase nespuse, tăvălite, imposibil de spus,
rostogolite pe foița de indigo între nostalgii și chemări,
cu noi încurcați în verigi.

și deodată soarele alungă somnul și ne trezește pe toți.
auzim tânguiala soarelui greu –
prin străvezimile morții sunt viziuni de la facerea lumii –
privite o dată și fără urmare.

Tatăl nostru care ne ești în ceruri

numele tău sfințit ne cheamă la el să ne dea nume,
să ne dea ființă, să ne-arunce în lume printre pietre și munți
și mări cu valuri de stea.
tatăl nostru care ești în cer faci-se voia ta și prefă-ne în suflu
să ne pătrundem de tine cu răsucirea nașterii în adâncul de
piatră.
să fie iarba și gândul înalte precum în cer așa și pre pământ.
să fie iubirea înaltă cum numai tu o înalți și botezi cu ea
adormirea.

tatăl nostru care ești în ceruri dă-ne nouă pâinea cea de toate
zilele
și iubirea cea de toate zilele să dăm rod în aproapele nostru
și-n cei ce-au greșit greșiților noștri și i-am iertat de păcate
înainte ca tu să ne ierți. înainte să fie duși în ispită.
și păzește-ne pre noi de răul ce poate fi numai în noi
viclean și neizbăvit. amin!

REFERINȚE CRITICE:

Nicolae Manolescu: "Liviu Georgescu e unicul optzecist raportabil la Arghezi. În primul rând, printr-un vocabular patetic, prin tăietura netă a frazei lirice, prin cadența gravă. În al doilea rând, prin perspectiva fiziologică a vizionarismului. Un univers pe cât de viguros, pe atât de măcinat lăuntric, consistent și fragil, inform-auroral și crepuscular, fastuos și declinant. Nimeni n-a construit mai energic la noi, din mucegaiuri, bube și noroiuri decât Arghezi. Liviu Georgescu iese din același aluat. Un remarcabil debut la maturitate deplină, această tarkovkiană *Călăuza*, puternic, original și profund." (*Călăuza*); "Poezia lui Liviu Georgescu e un cumulard de imagini teribile, stranii, puternice, șocante. Nu vreau să stric surpriza celor care vor avea în mână volumul poetului român, stabilit de ani buni chiar în orașul pe care-l descrie cu o forță greu de întrecut." (*Zbor în cursa de cristal/ Flight inside a Crystal Trap*). „Liviu Georgescu este, probabil, ultimul optzecist care debutează editorial (*Călăuza*, 2000). Volumul *Solaris*, unul dintre cele mai bune, conține, în definitiv, un singur poem, un fel de *Apocalypse now*, o viziune stranie și înspăimântătoare a sfârșitului lumii... Radu G. Țeposu l-ar fi atașat neoexpresioniștilor din generația optzeci. Gh. Grigurcu vede în el un suprarealist. Lirismul pletoric trimite la Liviu Ioan Stoiciu, violența limbajului la Elena Ștefoi, vizionarismul la Mariana Marin. În fond, originalitatea lui Liviu Georgescu constă în puternica lui înclinație către eschatologic." (*Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*);

Gheorghe Grigurcu: „Meritul lui Liviu Georgescu consistă în curajul de-a relua filonul escatologic al poeziei noastre, părăsit prea adesea de emulii d-sale optzeciști, și de a-i infuza o energie personală de netăgăduit, o capacitate de a-l retrăi pe o amplă claviatură stăpînită cu virtuozitate, de la ritualul malefic al blestemului pînă la cel paradoxal opus, al plenitudinii „esteticii urîtului”, care, numind Răul, îl exorcizează.” (*Călăuza*); „Noul volum de versuri al lui Liviu Georgescu înfățișează același discurs revărsat, convulsivat pe care ni l-a oferit debutul d-sale, discurs în pasta căruii își dau întâlnire materiile cele mai felurite, plasat la intersecțiile expresionismului cu avangarda. Imaginarul balansează între nostalgia geometriei (formă de asceză lirică) și imprezizibilul voluptuos al mixărilor metaforice (stare orgiastică). Fiu fidel al unui răstimp istoric, Liviu Georgescu înfățișează aspectele unei panorame ce cuprinde „epoca de aur” și dramatica ei abolire”. (*Ochiul Miriapod*); „De la Voronca n-am mai cunoscut o asemenea avalanșă de imagini, o asemenea precipitare a percepțiilor poetice, convergente doar într-o prezentă necurmat intensă a rostirii. Aproape fiecare vers aduce un gust al irealului grefat pe un concret senzațional, fiecare factor raportîndu-se nostalgic la celălalt precum la un absolut sui generis. E un soi de contemplație activă ce mediază între natura obiectului captat și nesațiul de sine al subiectului. Și totuși o asemenea poetică dezlănțuită tînjește după formă.” (*Orologiul cu statui*); „Optzecist” (mult) întîrziat, deoarece a apărut la suprafață abia în zorii acestui veac, Liviu Georgescu e un talent robust, de fapt unul din cei mai înzestrați exponenți ai pleiadei căreia cronologic îi aparține. (*Piatră și Lumină*).

Al. Cistelean: „Liviu Georgescu a sărit direct în scrierea de apocalipse, ca și cum ar fi fost teleportat nu la New York, ci la Patmos. Un apocaliptic și genuin și integral, reportînd „o revelație a sfîrșitului lumii” (N. Manolescu), e Liviu Georgescu în *Solaris*. Imaginarul apocalipsei bate întotdeauna în pregnantă imaginarul genezei. Singurul care-i mai poate face față este imaginarul iluminării, pe care poetul îl apelează și-l convoacă de îndată ce e agresat de cel al damnării.” (*Solaris*). Liviu Georgescu e același poet de scenarii arhetipale care se străvîd acut prin plasa cotidienele și pe care el le rememorează, le developează sau le consemnează cu o imaginație mereu în clocot sau tulburată de solicitările simultane, reciproc exasperante, ale angoasei și iluminării, desfășurări ce merg pe principiul totalității, al panoramei integrale; scenariul biografic sare numaidecît în scenariul general al evoluției și istoria lumii defilează ca secvențe ale propriei deveniri, amestecată indistinct în cosmologic. Identitatea e un palimpsest. Geneza e o poveste, destrămarea, o experiență.” (postfață, *Nu am voie*).

Mircea Martin: „Volumul *Ziua de dimaine* reprezintă o cotitură în poezia lui Liviu Georgescu. Liviu Georgescu este un maximalist atît prin privirea generală aruncată asupra lumii, cît și, mai ales, printr-o acută sensibilitate morală. În măsura în care este prezent în poemele sale, cotidianul e proiectat negreșit într-o ordine cosmică. Într-un context poetic dominat de luciditate ironică, deriziune și autoderiziune, Liviu Georgescu își permite să dez-

volte netulburat în fața noastră „viziuni”, iluminări încrezătoare, pasionate, fie că ne invită la elevație spirituală, la „înălțare”, fie că ne face martori ai prăbușirii cosmice și ai nimicniciei omenești.”

Alex Ștefănescu: „Poet român stabilit la New York. Pe pereții cabinetului pot fi văzute nenumărate diplome (inclusiv una semnată de primarul New York-ului) care omagiază competența și cinstea medicului originar din România. În timpul liber (pe care și-l creează stînd treaz pînă noaptea tîrziu), pictează, cîntă la pian și scrie versuri. În toate domeniile este la fel de valoros. Participă, ca un profesionist, la expoziții și la concerte de înaltă ținută artistică și publică volume de poezie densă, intelectualizată, care se bucură de atenția unor critici importanți din România” (*Evenimentul zilei*) “La frumusețea poeziei sale se ajunge cu multă răbdare și cu un efort de participare intelectuală. Dar satisfacția este cu atât mai mare. Cititorul victorios are sentimentul că surprinde, după o lungă așteptare, înflorirea unui cactus. Prin volumul *Ochiul Miriapod*, 2003, Liviu Georgescu demonstrează spectaculos, că poezia sa, desfășurată în general într-un registru al abstracțiilor, poate fi și o cronică (hiperrealistă pînă la onirism) a evenimentelor istorice și a moravurilor din România. Instantanee ale revoluției din 1989 și ale stilului de viață postcomunist apar, sub forma unor străfulgerări în amplele poeme din această carte.” (*Istoria literaturii Române contemporane, 1941-2000*)

Dorin Tudoran: „Am citit primele poeme semnate de Liviu Georgescu în 1987 sau 1988 și am fost fascinat de scriitura optzecistului nebintuit de graba înregimentărilor lirice, poet care frecventa tăcut Cenaclul de luni condus de Nicolae Manolescu [...] Scriitor, muzician și medic reputat, Liviu Georgescu trăiește în New York și întruchipează un set de valori exemplare. Dacă la mulți dintre cei pripiți să fie immortalizați într-o etichetă «definitorie» formula lirică sare în ochi imediat, la Liviu Georgescu se simte ceva mai profund: o formulă de viață, raportarea ei la imaginea lumii și la misterul existenței. E vorba de Weltanschauung.”

Dan Cristea: „Poemele lui Liviu Georgescu nu seamănă cu nimic din ceea ce se scrie astăzi în poezia românească. Din acest punct de vedere, *Ochiul miriapod* ar aminti mai degrabă de tradiția americană a poemului lung (“long-poem”), începută o dată cu Whitman, a poemului, așadar, compus secvențial, precum o rapsodie, cu înaintări și reveniri muzicale, cu teme care se repetă (“leitmotive”) și mișcări epice de flux și reflux ale discursului. Fragmentele poemului, care trebuie considerat ca un întreg rostit dintr-o singură suflare, alcătuiesc un traseu autobiografic, cu o cronologie fluentă și nesistematică, acesta fiind supus, la rîndul său, atât cunoașterii, cât și alegerilor de momente de viață semnificative pe care le produce “ochiul interior” (“the inner eye” la Whitman). De la început, e evident faptul că Liviu Georgescu este un poet extraordinar al materiilor primordiale, al metamorfazelor elementare, al trupului aflat în mizerie și suferință, în boală și moarte. Poetul are darul de a sugera prin imagini colosale un dezastru cosmic.” (*Ochiul Miriapod*).

Mircea A. Diaconur: "După *Călăuza* și *Solaris*, volume care-i atrăgeau atributul de „optzecist atipic”, Liviu Georgescu abandonează în *Ochiul miriapod* viziunile cosmogonice, fiorul teluric, teribilele experiențe ale imaginației, adică toate acele construcții vizionare, viguroase și apocaliptice, care-l apropiau deopotrivă de suprarealism și de expresionism, în favoarea imediatului, concretului istoric și realității biografice... Cred că cel mai bine ar fi să numim *epopei* scrierile lui Liviu Georgescu, aceste ample arhitecturi, monumentale, ornate vizionar, edificate dintr-o perspectivă aurorală asupra lumii, în care imaginarul aparent suprarealist pulsează ritmic și muzical pe o angajare de factură romantic-expresionistă..." (*Nu am voie*).

Daniel Cristea-Enache „Liviu Georgescu i-a luat prin surprindere pe cronicarii literari, puțin nedumeriți în fața acestui gheizer liric de ultimă oră. Surpriza descoperirii fiind dublată de o savuroasă indecizie clasificatoare. *Călăuza* este un volum conceput ca un întreg, o carte de maturitate creatoare. Autorul are, așa-zicând, o călcătură lirică grea, făcând din aproape fiecare poem un spațiu al tensiunilor existențiale și metafizice. E chiar o vocație a luminii în *Călăuza* aceasta. Autorul volumului de față dă senzația unei poetizări fără limite și fără efort: un gheizer fierbinte țâșnit în plan vertical, după o lungă perioadă de comprimare.... Liviu Georgescu este un liric profund și original, cu un vizionarism neseecat și un mare proteism al reprezentărilor.” (*Nu am voie*).

Cristian Livescu: "Suprarealismul lui Liviu Georgescu nu este unul oniric sau al automatismelor verbale, dimpotrivă, este lucid și imagistic, șocant prin fantasmalele incredibile pe care le așterne. Aș spune că vizionarismul de acest fel duce mai departe cuceririle școlii lui Breton, Vinea și Gherasim Luca, „regizorul” de montaj al imaginilor obsesionale nemaifiind un ludic sau un „transcriptor” de năluciri interioare, ci un sintetizator de figuri grotești, agresive prin transfigurarea sensurilor... Iar pe acest fundal devastat se insinuează un dialog între lumi paralele, între ființări distanțate în evuri sau între omenesc și spectralitatea ideilor (efectul *Solaris*)... Se explică astfel unda de mister pe care o capătă poemele lui Liviu Georgescu, cu vertijul imagistic structurat pe o semnificație, pe o simbolistică utopică susținând originalitatea proiectului. *Solaris* reprezintă una din cele mai interesante și mai eruptive cărți de poezie apărute la noi în ultimii ani. (*Solaris*) "Cu *Ochiul miriapod*, Liviu Georgescu realizează, în stilul sau vizionar-apocaliptic, panoramând marile prăbușiri ale lumii, o epopee a revoluției române din decembrie 1989, la care a participat anonim, pe străzile Bucureștiului."

Cronica teatrală

Mircea Morariu

Călătoriile lui Don Juan

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca-
CINA FESTIVĂ A LUI DON JUAN; După
Tirso de Molina, scris cât pe-aci de Mo-
lière, cu un strop de Mozart și da Ponte,
precum și de Georges Bataille; Versiune
scenică de Matthias Langhoff și Biró
Eszter; Regia și decorul: Matthias
Langhoff; Costumele: Carmencita Broj-
boiu; Dramaturgia: Biró Eszter; Muzica și
conducerea muzicală: Incze G. Katalin;
Mișcarea scenică: Sinkó Ferenc; Cu:
Hatházi András, Biró József, Kató Emöke,
Viola Gábor, Szücs Ervin, Köllő Csongor,
Laczkó Vass Róbert, Pethő Anikó, Varga
Csilla, Bodolai Balász, Bereczky Gergő,
Orbán Attila, Buzási András, Imre Eva,
Sigmond Rita, Marosán Csaba, Balla
Szabolcs, Renata Burcă; Data premierei:
6 martie 2013

Molière a scris *Dom Juan* (aceasta
este grafia preferată de ilustrul drama-
turg) în vremea nesfârșitei și obosi-
toarei lupte pentru *Tartuffe*. Din câte se
pare, a făcut-o din două motive. Mai
întâi, pentru a surmonta o criză finan-
ciară acută prin care trecea compania
pe care o conducea, pe urmă, spre a
răspunde solicitărilor *vedetelor* trupei
ce își doreau roluri *grase*. Unele mărtu-
rii din epocă ne lasă să înțelegem că
Dom Juan nu i-a fost o lucrare chiar
foarte dragă autorului său de vreme ce
acesta a fost de acord să o scoată din

repertoriu după numai cincisprezece
reprezentări. Nu știm foarte sigur dacă
atunci când a creat *Dom Juan*, Molière
chiar cunoștea scrierile unor predece-
sori importanți ce au abordat *tema se-
ducătorului* și au făcut și prin contri-
buțiile lor astfel încât să o metamorfo-
zeze în mit (e vorba despre Tirso de
Molina, Cicognini, Giliberti) ori îi erau
familiare doar operele francezilor Dori-
mond și Villiers.

Dacă citești piesa în limba franceză,
e imposibil să nu îți sară în ochi incon-
secvențele ei ideatice. Dublate de repe-
tatele schimbări de stil. Când s-a apucat
să o scrie, Molière și-a dorit ca prioritară
să fie semnificația morală, aproape filo-
sofică. Mai încolo, în timpul elaborării,
tragi-comicul a cedat locul comicalui.
Pare-se că, pe măsură ce fiecare dintre
cele cinci acte era gata, eclerajul de
ansamblu suferea modificări de sub-
stanță, unele de-a dreptul spectacu-
loase. Așa se face că primul act e centrat
asupra criticilor formulate de Sgana-
relle stăpânului său, Dom Juan. Cel de-
al doilea e un fel de arlechiniadă. Ceea
ce face ca agitația și vivacitatea să fie do-
minante. Al treilea act capătă o tentă
complet diferită, râsul și buna dispozi-
ție nu sunt complet eliminate, însă do-
bândesc un anume caracter prevestitor.
Se simte că o primejdie plutește în aer.

Actul al patrulea se petrece în palatul protagonistului, iar Molière recurge la o altfel de cromatică amplificând numărul de fețe ale personajului principal. Actul al cincilea cu greu mai provoacă râsul, aproape că uităm că avem de-a face cu o comedie. Lucrul ne este reamintit de către Sganarelle, numai că el vorbește despre *parodie*.

De fapt, Molière pendulează, voit sau ba, între farsă și dramă. Nu-i pasă deloc de separația, de *puritatea genurilor*. În realitate, e foarte puțin interesat de toate regulile și dă de pământ cu restricțiile clasicismului. Până și cea mai cunoscută dintre ele, cea a celor trei unități, e ignorată. Despre unitate de loc nici nu poate fi vorba de vreme ce acțiunea se petrece în cinci spații diferite. Nici unitatea de acțiune (nu, nu mă gândesc la *acțiunea unică*, ci la *acțiunea unificată*) nu mai e respectată. La urma urmei, e vorba despre o suită de episoade care se acumulează asemenea mărgelilor pe o ață. În general, acest amestec, dar și sincopele determinate de el grevează asupra punerii în scenă. În spectacolul montat la Teatrul Maghiar din Cluj de Matthias Langhoff, ele sunt privite și asumate ca avantaje, cel mai adesea concretizate ca atare. Molière a făcut din piesa lui un amestec între comic și grav, între miraculos și realism, care amestec, iarăși sunt destule indicii în acest sens, ia fost pe plac regizorului. Molière a dat o piesă barocă în 1665, adică atunci când barocul le părea tuturor o erezie, Langhoff ne propune și el un spectacol baroc în 2013, adică într-o vreme în care impuritatea, *irregularitatea*, imprecizia, amestecul sunt la ordinea zilei. Sunt, cum se zice, *trendy*.

Ar fi de semnalat în primul rând un baroc al textului de spectacol. Așa, în

această cheie, a fost el conceput de regizor în colaborare cu Biró Eszter. Un baroc devenit marcă de înregistrare a unui amestec, a unui intertext, partituri molierești, care rămâne ingredientul de bază, asociindu-i-se fragmente decupate din Tirso de Molina, din da Ponte și din Georges Bataille. Numele unor personaje sunt modificate prin raportare la cele din lista lui Molière (de exemplu Pierrot devine Juan), altele dispar de-a binelea (Gusman). Don Carlos nu e fratele Elvirei, așa cum indică lista de personaje din scrierea molierescă, e fostul logodnic al acesteia. Apar personaje cu încărcătură simbolică (Spirit, Timpul), gândite în același spirit al barocului. Respectivul text, poate prea amplu, dar și faptul că partitura dramatică e aseasonată cu muzică, adică cu arii din *Don Giovanni*, unele cântate excelent performera absolută e Kató Emöke, de altminteri și foarte buna deținătoare a rolului Elvirei, cu numeroase acțiuni extra-text, formula însăși de spectacol, care e fundamentată pe un amestec de *teatru în teatru* și de *brechtianism* măresc și măresc poate prea mult durata reprezentație. Iar patru ore e cam multșor pentru obiceiurile spectatorului de teatru de la noi.

Revenind însă la amestecul de teatru în teatru și de brechtianism invocat mai sus, să spunem că, de pildă, atunci când chelnerul (Buzási András) îl va părăsi pe Dom Juan, el i se va adresa mai curând interpretului acestuia, spunându-i că e onorat că *a jucat* în compania sa. Avem de-a face însă cu un brechtianism mult mai discret, mai puțin agresiv decât cel la care a recurs același Matthias Langhoff cu ocazia anterioarei sale colaborări cu Teatrul

Maghiar de Stat din Cluj (în anul 2010 regizorul a montat aici în respectiva cheie, o cheie ce a șocat pe mulți, *Măsură pentru măsură*).

Având în vedere că, din felurite motive, acumulate și cumulate, așa cum se întâmplă uneori în Teatru și la teatru, la ora premierei, unele detalii nu erau îndeajuns puse la punct, că titularul rolului principal, Hathazi András, a jucat înfrângându-și o stare de sănătate precară, dar a jucat și a jucat chiar și în aceste condiții foarte bine, montarea mi s-a părut uneori trenantă, câteodată chiar târăgănată. Au existat și merite să fie semnalate destule secvențe vioaie, foarte bine realizate. Le-aș menționa îndeosebi pe cele dintre Juan (Bodolai Balász) și Charlotte (Pethő Anikó) ori dintre Dom Juan și Domnul Dimanche, compus cu un grotesc de foarte bună calitate de Orbán Attila. Don Juan e o ființă complexă. Nu e răul, nu e perversul prin definiție. E parcă *blestemat* să îi placă femeile, e *condamnatul* la infidelitate. Își simte povara și îi dă expresie într-un monolog excelent rostit de Hatházi András. Se simte bine când își bate joc de cei pe care îi socotește proști (Dimanche). Își urăște tatăl și cel puțin la nivel verbal îi dorește moartea. Înfruntă Divinitatea, dar se teme cu o frică fizică atunci când simte că i-a venit sorocul. În momentele sfârșitului se ghemuiește parcă pentru a se apăra. În chip bizar, se manifestă ca salvator al celor aflați la ananghie. E un maestru al vorbelor și al înșelăciunii. Complexitatea personajului e cu inteligență evidențiată de interpret.

Dincolo de defecte, de căderile de ritm pe care viitoarele reprezentații e foarte posibil să le atenueze, mai im-

portant de remarcat mi se pare barochismul spectacolului. Matthias Langhoff și-a asumat și conceperea decorurilor, decoruri ce se constituie într-un element de bază întru sublinierea acestui barochism. Ne confruntăm cu un decor a cărui piesă de bază e reprezentată de un plan înclinat, ondulat, gândit astfel încât să permită vizualizarea orchestrei, mai exact a unui grup muzical numit *Woltband*, din care fac parte Balla Szabolcs, Renata Burcă, Viola Gábor, Laczkó Vass Róbert, Sigmond Rita, Marosán Csaba. *Woltband* interpretează melodii compuse de Incze Katalin, dar și adaptări ale unor pagini mozartiene. În prelungirea lor ori în complementaritate cu ele, auzim, ca leit-motiv al întregului spectacol, felurite interpretări ale celebrului tango *La Paloma*. Unele clare, altele recepționate cu greu, de la un radio vechi ori de la un difuzor. Decorul acesta de bază e completat cu elemente suplimentare destinate să precizeze succesivele schimbări de spații, schimbări semnificând peregrinările *prin lume* ale lui Dom Juan și ale servitorului său, Sganarelle. Ele devin pendantul *peregrinărilor literare și artistice* ale mitului, peregrinări evidențiate tocmai de mixtul textual și sonor invocată în rândurile anterioare. Spectacolul începe, exact cum începea *Măsură pentru măsură*, cu o scurta secvență filmată, în ianuarie 2013 (data e precizată pe film), în zona centrală a Clujului, mai exact în fața Muzeului de Artă. Pătrundem îndată în interiorul respectivului așezământ de cultură, vedem secvențe dintr-o manifestare artistică și ascultăm fragmente din *Dans ungar* de Brahms. Mai încolo, când filmul se va fi terminat, cineva, un actor

(Balla Szabolcs) ne va cere la microfon, ca și cum am fi la un megashow, să îl primim cu aplauze pe Hathazi András, numit ca atare, care ne va cânta ceva. Îndată după ce acest moment se va fi consumat, intrăm abrupt în textul lui Molière și ascultăm bizarul elogiu adus tatunului de Sganarelle, un Sganarelle cam de un leat cu Don Juan, un Sganarelle ce își află în Biró Jozsef un interpret destoinic. Actorul va ajunge la marea performanță către sfârșitul reprezentației, atunci când, după moartea exemplară a lui Don Juan, personajul se va comporta asemenea unei marionete, în secvența în care se întreabă cine îl va plăti de acum încolo. Discursul despre tutun se va produce în prezența lui Alonso, fratele Elvirei, (Szücs Ervin) și al fostului logodnic al tinerei femei (Viola Gábor) și se va topi la fel de abrupt în dialogul plin de reproșuri pe care aceiași Sganarelle îl poartă cu stăpânul său.

Cred că partea a doua a montării e mai elaborată, mai provocatoare de surprize. Vedem o Statuie imensă a Comandorului, iar atunci când acesta va

da, în sfârșit, curs invitației la cină, rolul va fi interpretat de un copil ce va repeți de câteva ori că e invitatul la cină al lui Don Juan. Don Luis, tatăl lui Don Juan, e desenat de Köllő Csongor ca un dandy ce își spune dojana la adresa fiului cu o oarecare indiferență, ca și cum ar fi un *text cumoscut*, a cărui rostire e parcă, dacă nu impusă, oricum devenită obișnuită. E și el, asemenea lui Don Juan, dar și aidoma lui Sganarelle, un *discoureur*, iar faptul că poartă cizme albe de cauciuc (costumele: Carmencita Brojboiu) ne îndeamnă să vedem în el încă o întruchipare a *călătorului*. Moartea lui Don Juan va fi asistată de spectrele femeilor pe care le-a înșelat (jucate de deja menționatele Kató Emöke și Pethő Anikó, lor alăturându-li-se, cu prezențe riguros conturate Varga Csilla, Imre Eva și Sigmond Rita. De altminteri, toți interpreții își îndeplinesc foarte bine sarcinile artistice formulate de regizor, celor deja amintiți trebuind să îi adaug pe Márosan Csaba și pe Renata Burcă. Ceea ce nu e puțin lucru.

La dublu

Teatrul Național din Cluj-Napoca- CEI DOI GENTLEMENI DIN VERONA de William Shakespeare; Scenariu de Ada Lupu după o traducere de Codruța Popov și Gianina Jinaru-Doboș; Un spectacol de Ada Lupu; Decorul: Adrian Damian; Costumele: Alina Lățan; Muzica originală: Cári Tibor; Lighting design: Lucian Moga; Cu: Ramona Dumitrean, Romina Merei, Cătălin Herlo, Cristian Grosu, Matei Rotaru, Miron Maxim, Adrian Cucu, Dragoș Pop, Anca Hanu, Adriana Băilescu, Radu Lărgeanu, Cătălin

Codreanu, Dan Chiorean, Silviu Iorga, Cristian Rigman, Patricia Brad; Data reprezentației: 10 martie 2013

Cei doi gentlemen din Verona, piesă jucată la Teatrul Național din Cluj-Napoca într-un spectacol de Ada Lupu, e scrierea cunoscută în spectacologia românească sub numele *Doi tineri din Verona*. Ada Lupu, care e și alcătuitoarea scenariului dramatic, probabil că și traducătoarele Codruța Popov și Gianina Jinaru-Doboș, au preferat un

alt titlu de afiș decât cel consfințit de uzaj, aceasta ca un indiciu al respectului față de Shakespeare deoarece da, e adevărat, în originalul englezesc despre gentlemen e vorba. În fapt, după cum bine observa cu ceva vreme în urmă regretata Magdalena Boiangiu comentând spectacolul de la Teatrul de Comedie montat de Felix Alexa, Proteus și Valentin sunt gentlemen și nu prea. Fiindcă unul înșală în dragoste și în prietenie, celălalt devine, pentru un timp, nu chiar terorist, ci doar un fel de haiduc modern.

Iar dacă e să fim drepți, respectul și fidelitatea dorite de Ada Lupu se cam opresc la titlu. Pentru că altminteri textul e intens contemporaneizat, spectacolul se joacă în veșminte de azi (autoare: Alina Lățan), adică în blugi, haine *casual*, asemănătoare celor ce pot fi găsite la prețuri exorbitante prin magazinele zise *de fițe* (*Zara*, *Bershka* și altele asemenea), ori rochii luxoase (unele frumoase, altele nu tocmai) și într-un decor somptuos și costisitor, amestec de construcție de sorginte antică și plexiglas (autor: Adrian Damian). Nu aici trebuie căutată originalitatea, atâta câtă e, a montării. Și nici în parada personajelor dar și a costumelor cu care începe reprezentarea. Cu adevărat original ar fi fost, poate, din acest punct de vedere, un spectacol jucat în costume de epocă, așa cum nu am mai văzut, cred, de pe vremea când Televiziunea Română difuza *Integrala Shakespeare* produsă de BBC. *O tempora, o mores!* și o, *Televiziune Română!*, politizată, adusă în faliment și condamnată la moarte de manageri nepricepuți precum Alexandru Lăzescu și Elvis Săftoiu!

Ada Lupu a observat existența în piesă a unor personaje aflate ba în dis-

tribuție complementară, ba în distribuție contrastivă. Adică a sesizat existența perechilor, la urma urmei una dintre constantele comedii shakespeariene. Nu doar Proteus și Valentin funcționează asemenea unui binom, ci și Iulia și Silvia. O realitate, nu singura, ce i-a determinat pe critici, pe istoricii literari și teatrali, să plaseze piesa, una a începuturilor, cu destule stângăcii, în vecinătatea unei capodopere așa cum e *A douăsprezecea noapte*. Regizoarea s-a gândit să amplifice *dublul* și a hotărât ca unele roluri să fie împărțite între doi actori. Așa că Speed e jucat de Matei Rotaru și Miron Maxim, Panthino de Radu Lărgeanu și Cătălin Codreanu, Eglamour de Silviu Iorga și Cristian Rigman și, *last but not leest*, adică ceea ce ar fi cireașa de pe tort a spectacolului, Launce, personaj *gay*, apăsat și tare pe placul publicului răzăreț interpretat gros, dar nu scandalos de gros, nicidecum obscen de Adrian Cucu și Dragoș Pop. În schimb, Irina Wintze devine cumulară grațioasă a două roluri, Lucetta și Gazda, ambele interpretate profesionist, riguros, minuțios, cu imens respect față de profesiune și față de spectatori, așa cum ne-a obișnuit actrița. Ramona Dumitrea (Iulia) și Romina Merei (Silvia) sunt și ele bune în rolurile încredințate, jocul lor surprinde complementaritatea acestora, iar Anca Hanu e exactă, precisă, impecabilă, atentă la nuanțe, interpretând-o pe Ducesă. Cred că o actriță așa cum e Anca Hanu ar merita o atenție mai mare, roluri mai generoase de natură să îi pună în valoare calitățile. Căci, după cum bine poate să vadă cine are ochi de văzut și urechi de auzit, Anca Hanu nu doar cântă bine, așa cum ne-a dovedit în *Insula* și nu numai. Cristian Gro-

su e plin de energie, de viață, își dă până și sufletul pe scenă și e un Valentin mai mult decât posibil, în vreme ce Cătălin Herlo în Proteus mi se pare pur și simplu o eroare de distribuție și de distribuție, eroare pe care, cu toată bunăvoința și strădania lui evidente, actorul nu a izbutit să o repare. Inspirat distribuit și bine înfipt în rol, Dan Chiorean (Thurio) își face foarte bine datoria. Contribuții utile au și Cătălin Codreanu, Adriana Băilescu, Patricia Brad. Haig Acterian, unul dintre foarte bunii exegeți români ai lui Shakespe-

are, observa că piesa nu își dezvăluie adevărata valoare la lectură, ci numai și numai atunci când e pusă în scenă. Numai aceasta îi evidențiază vioiciunea, vivacitatea, ritmul, energiile. Însușiri în care nu încapе îndoială că Ada Lupu crede. Sa gândit să le marcheze scenic printr-o goană continuă, prin niciodată întrerupta muzică de scenă compusă de Cări Tibor, prin light design (Lucian Moga). Poate ca erau de dorit și era loc și pentru mijloace un pic mai subtile și nițel mai inedite.

Simțind sfârșitul unei lumi

Opera Națională Română din Iași-TROIENELE după Euripide; Muzica: Liz Swados; Regia: Andrei Șerban; Regizor secund: Daniela Dima; Costumele: Doina Levintza; Director muzical și orchestrator: Lucian Maxim; Spațiul scenic și lumini: Andrei Șerban; Maestru de balet: Dorina Cotorobai; Cu: Simona Tititeanu, Andreea Chinez, Marinela Nicola, Ana Maria Donose Marcovici, Jean Kristof Bouton, Octavian Dumitru, Marcu Șerbănuță, Victor Zaharia, Andrei Fermeșanu, Daniela Burlacu, Marinela Nicola, Angelica Mecu Solomon, Alice Todică, Daniela Ciocan, Oura Chihiro, Kotomi Hoshino, Mizuka Suzuki, Chika Matsumura,, Natusuki Oshima, Eduard Sveatevici, Tudor Florența, Muzuka Suzuki, Andrei Apreotesei, Alexandru Savin, Daria Bârzu, Karla Hrebenciuc, Viviana Șaga, Karina Pop, Corul și Orchestra Operei Române din Iași; Data reprezentației: 19 februarie 2013

Nenumărate și contradictorii lucruri mi s-au spus despre *Troienele* după Euripide, spectacol montat la Opera Națională Română din Iași de Andrei Șerban și oferit publicului în premieră

la începutul lunii decembrie a anului 2012. Ba că ar fi ceva cu totul extraordinar, o experiență umană și teatrală unică, ba că, dimpotrivă, nu e decât reluarea uneia dintre părțile celebrei *O trilogie antică*, montare cu care, practic, în septembrie 1990, începea nu doar o nouă pagină din istoria Teatrului Național din București, ci și un alt capitol din istoria teatrului românesc. Acela al teatrului în libertate. E doar o reluare, spun unii, însă o reluare cu o mică modificare care, de fapt, se dovedește că nu e tocmai mică, ba dimpotrivă, deoarece în spectacolul de acum poate fi auzită integral muzica anume compusă de Liz Swados în 1974. Muzică interpretată de soliștii, corul și orchestra Operei Naționale Române din Iași, ceea ce iarăși reprezintă o noutate, în primul rând pentru interpreți, fiindcă actorilor de teatru dramatic din spectacolul de la București le luau acum locul artiști de teatru liric. Care artiști aveau și de rostit vorbe în greaca veche, o limbă cu o structură, cu o intonație complet diferită de cea a limbilor italiană,

germană sau română în care sunt obișnuite ei să se exprime în partea de teatru dramatic din spectacolele lor.

Ascultând ceea ce mi se povestea și încercând să pun ordine în ceea ce auzeam, să discern ceea ce putea fi adevărat de ceea ce era fals, ceea ce era fals din naivitate, din candoare, din inocență de ceea ce era fals din răutate și rea-voință, parcă mă întorceam în urmă cu 22 de ani. Îmi amintesc foarte bine că și atunci, încă de când s-a auzit că Andrei Șerban, proaspăt rechemat în țară de noul ministru al Culturii, Andrei Pleșu, și poftit să preia conducerea Naționalului bucureștean, are de gând să monteze *Trilogia*, unii îngrijorați de serviciu au tras semnale de alarmă. Un critic altminteri valoros, unul dintre cei mai buni pe care îi aveam la acea vreme și unul dintre cei mai buni pe care am avut șansa de a-i cunoaște, a scris, pripit, un articol, apărut, dacă nu mă înșel în primăvara lui 1990, care se intitula, cred, *Începem cu reluări?* Alții erau îngrijorați că sărmanii de noi, spectatori români, nu vom înțelege nimic din textul rostit în greaca veche și în latină.

Am ajuns să văd *Troienele* de la Opera Națională Română din Iași la vreo două-trei luni de la premieră. Am avut șansa ca, înainte de spectacol să mă întâlnesc cu directoarea Operei, Beatrice Rancea. Aceași Beatrice Rancea care, în 1990, se numea Beatrice Bleonț, nu era încă regizoare, era balerină și a jucat, acum se zice *a performat*, în *O trilogie antică*. Ea era cea al cărei trup aluneca pe planul înclinat din partea finală a *Troienelor*. O Beatrice Rancea îmbrăcată tot în negru, așa cum o știu de vreo 20 de ani, dar mai caldă ca niciodată. Vi-o puteți imagina pe Beatrice Rancea zâmbind? Ei, uite, eu am avut

această șansă. Ca și șansa de a fi condus prin labirinturile spațiului de joc tot de ea. Asta până când m-am pierdut.

Am întrebat-o pe directoarea de acum de ce, cum, pentru ce i-a venit ideea de a-l invita pe Andrei Șerban să însceneze *Troienele*. Mi-a spus că nu a făcut-o din nostalgie, nu fiindcă ar fi dorit să plece *à la recherche du temps perdu*, ci fiindcă i s-a părut firesc să încerce să le arate oamenilor de acum, celor ce au avut dar, mai cu seamă, celor ce nu au avut șansa de a vedea montarea de acum 22 de ani, măcar *ceva*, un *ceva* desigur totuși *altfel* din ceea ce a fost un miracol. Cred că a procedat bine. Mai cu seamă dacă punem la socoteală detaliul că o anchetă a revistei *Yorick* a desemnat *Trilogia antică* drept cel mai important spectacol al ultimilor 20 de ani.

Troienele de la Iași se desfășoară într-o sală superbă, complet renovată, redată circuitul teatral în toamna lui 2012. O sală cu *roșu și aur*. Însă doar ultima parte a spectacolului se petrece cu artiștii pe scenă și cu publicul așezat la parter. În rest, parcurgem catacombele Teatrului, stăm pe scenă, acolo le vedem jucând și le auzim cântând și vorbind pe Simona Titeanu (Hecuba), pe Andreea Chinez (Cassandra) și pe Marinela Nicola (Andromaca), acolo vedem desfrâul și pedeapsa Elenei (Ana Maria Donose Marcovici), acolo îi vedem și auzim pe Achille (Jean Kristof Bouton) și pe Menelaus (Octavian Dumitru), acolo *trăim* sacrificarea lui Astianax (Marcu Șerbănuță). Trăim și simțim, la lumina torțelor, înconjurați de artiști, câteodată agresati de vecini.

Troienele e un spectacol ce se adresează trăirii și simțirii. Nu înțelegării, nu inteligenței. *Troienele* nu e un

spectacol ce trebuie explicat. Ar fi greșit să fii preocupat, atunci și acolo, adică în acel *hic et nunc* al spectacolului, să descâlcești chiar tot ceea ce se întâmplă în decursul acestui fenomen de trăire individuală, dar și colectivă. Să îți formulezi drept temă compararea a ceea ce știi din lecturile din Euripide cu ceea ce se petrece alături de tine, cu ceea ce împărtășești. Important e să pătrunzi în ritual, să simți starea de grație, să fii încercat de primejdia inerentului sfârșit, să fii presat de sentimentul că sfârșitul e nu doar în lumea troiană, ci și în tine, în noi, în ființa noastră, în civilizația noastră. Să fim încercați de *milă și de groază*, să resimțim *catharsisul*. Să credem că e a noastră sufocanta opresiune din *Troienele*.

După ce am ieșit din *starea de grație*, din *starea de spectacol*, putem foarte bine să recapitulăm momente, să ne reamintim părți, să comparăm ceea ce am văzut cu ceea ce știam dinainte, să spunem cât de frumoase sunt costumele create de Doina Levintza. Dacă avem și puțină pregătire muzicală putem să judecăm și munca, după mine, ca neofit, extraordinară, a lui Lucian Maxim ori să apreciem cum au cântat solistele și soliștii. Să ne întrebăm dacă teatralitatea *Troiienelor* e una de esență sau una de tip generic. Adică de teatru sau de operă. Facem asta dacă vrem cu orice preț să spulberăm *trăirea*. Ceea ce, după mine, reprezintă o enormă greșeală.

Două dorințe și jumătate

Teatrul Regina Maria din Oradea- A DOUĂSPREZECEA NOAPTE de William Shakespeare; Traducerea: Mihnea Gheorghiu; Regia artistică: Alexandru Măzgăreanu; Decoruri: Sorana Țopa; Costume: Alexandra Boerescu; Coregrafia: Baczó Tünde; Muzica originală: Alexandru Suciu; Cu: Richard Balint, Răzvan Vicoveanu, Sorin Ionescu, Ion Ruscuț, Andrei Gliga, Sebastian Lupu, Pavel Sirghi, Ioana Dragoș Gajdo, Andrian Locovei, Alin Stanciu, Mihaela Gherdan, Anda Tămășanu, Ciprian Ciuciu, Eugen Neag, Radu Tudor și Florian Chelu, Alexandru Szuz, Marian Boboia; Data premierei: 17 martie 2013

Oferta de titluri shakespeareiene din repertoriul Teatrului "Regina Maria" din Oradea s-a mai împlinit de puțină vreme cu unul. E vorba despre spectacolul cu piesa *A douăsprezecea noap-*

te, montat de foarte tânărul regizor Alexandru Măzgăreanu. O piesă scrisă în jurul anului 1600, "nou refugiu în comedie al lui Shakespeare", după cum nota Haig Acterian, și în care, după părerea aceluiași exeget "câteva din temele unor comedii anterioare sunt reluate în forme mai precise și îmbinate într-o singură acțiune. Siguranța meșteșugarului îmbracă întâmplările mai vechi într-o broderie de amănunte noi, izbutind o capodoperă".

Capodopera aceasta are, după cum bine se știe, mai multe titluri, iar respectiva bogăție e departe de a reprezenta un capriciu. Piesa se mai cheamă *Noaptea Regilor* (titlul acesta a fost preferat de Andrei Șerban pentru spectacolul montat la începutul anilor '90 pe scena Teatrului Național din București). Se numește și *Noaptea de la spartul târgului* (unul dintre titlurile pentru care

a optat Silviu Purcărete, atunci când a înscenat piesa în anul 2004, la Teatrul Național din Craiova). Un titlu a cărui semnificație este foarte apropiată de cel devenit cel mai popular căci “noaptea de la spartul târgului” e, conform unei socoteli simple, a douăsprezecea după cea a Crăciunului. E noaptea de Bobotează, noaptea ce marchează sfârșitul sărbătorilor de iarnă. Noaptea în care te desparti, cu oarecare melancolie, poate chiar cu puțină tristețe de ospete și de sărbătoare și te întorci în cotidian. Noaptea care ar trebui să fie și cea mai veselă, mai plină de peripeții, de umor și de bună dispoziție, tocmai fiindcă, pentru moment, e *ultima*. Înseamnă punctul culminant al carnavalului. De altminteri, avanpremierea primei montări a textului ar fi trebuit să aibă loc la 6 ianuarie 1602. Din câte se pare, din felurite motive, avanpremierea a fost amânată. În fine, piesa mai deține un titlu, tradus la noi fie *Ce doriți*, fie *Ce ați dori*, care iarăși apărea pe afișul spectacolului datorat lui Silviu Purcărete.

Acest *Ce* sau *Cum ați dori* e socotit de criticul polonez Andrzej Żurowski a fi cel mai important. Și aceasta deoarece el scoate la iveală mai multe piste. “Ce doriți, adică: ce alegeți. Exact-ce anume alegeți?. Care atitudine vă este mai apropiată? A lui Sir Belch sau a lui Malvolio? Sau poate a Violei sau a lui Cezario? Dar totodată trebuie să apelăm și la alte semnificații ale sintagmei. *What you will?*- la ce visați? Ce vă doriți în adâncul sufletelor voastre? Și atunci se dovedește că ceea ce doriți sau ceea ce sunteți nevoiți în cele din urmă să acceptați nu trebuie neapărat să fie și acel ceva la care ați visat”.

Așadar, ce a doriți, ce a visat să facă cu textul acesta atât de frumos, atât de

generos în oferte Alexandru Măzgăreanu? Prima intervenție a lui Orsino, dar și prima replică a piesei glăsuiește în felul următor: “Dacă e adevărat că muzica/ E hrana dragostei, cântare dați-mi/ Să-mi satur dorul ăsta fără sațiu, Și-atâta să-l îndop încât să moară”.

E limpede. Alexandru Măzgăreanu s-a situat de partea lui Orsino. Regizorul și-a dat și sieși, ne-a oferit și nouă, un spectacol muzical. Sau aproape muzical. A recurs la o orchestră (formată din Florian Chelu. Alexandru Szuz, Alex Stîngu și Marian Boboia), plasată undeva în fundul scenei, pe care o vedem printr-un fel de ecran cvasi-transparent, marcat și de prezența unei corăbii în miniatură, simbol al ambarcațiunii al cărei naufragiu s-a aflat la originea întâmplărilor din piesă. Unul dintre componenții orchestrei, foarte tânărul și, după părerea mea, excelentul chitarist care e tânărul Alex Stîngu, apare și *la vedere*, spre *a commenta* dar și *a a contrapuncta* prin muzică melancolia de extracție bahică a Ducelui, bine jucat de Richard Balint, dar care mi se pare încă și mai bun, mai transmițător de *mesaj*, de împlinire în momentele finale ale reprezentației. Mai exact. Actorului îi iese foarte bine sugerarea transformării sub imperiul dragostei adevărate, nu din capriciu, a personajului. Richard Balint poartă foarte bine costumul. Regizorul i-a făcut pe plac orchestrei și i-a oferit și șansa de a fi văzută *cu totul* în deschiderea părții a doua a spectacolului. Uvertura respectivă dă impresia unui moment în sine, a unui microcital, a unei *spargerii* nu, nu a târgului, ci a convenției, cu atât mai mult cu cât în această a doua parte orchestrei îi revin sarcini mult diminuate.

Directorul de scenă l-a lăsat pe Feste, interpretat destul de inegal, când mulțumitor, când mai puțin bine de Alin Stanciu, un tânăr actor cooptat anume pentru acest spectacol în trupa orădeană, să cânte mult. Excesiv chiar. Sunt melodii pe care Alin Stanciu le cântă mai bine, sunt altele care sună mai puțin bine. Muzica originală îi aparține lui Alexandru Suci. Cred că se putea renunța fără probleme la acelea ce produc disconfort și interpretului, și spectatorului, cu atât mai mult cu cât, interpretate în limba engleză, ele nu prea completează și nici nu subliniază în chip decisiv semnificațiile spectacolului. Iar dacă orchestra aproape că dispăre în a doua parte a spectacolului, dispar și intervențiile solistice ale lui Alin Stanciu.

Tot în prima parte, Feste se dovedea omniprezent. El era cel ce *supraveghea* acțiunile tuturor celorlalți personaje. E drept, aceste apariții se consumau câteodată și în unele locuri ce nu puteau intra în câmpul vizual al tuturor spectatorilor. După pauză, aceste apariții sunt uitate în cvasi-totalitatea lor. Îmi scapă rațiunea unei atare decizii. O văd pur și simplu ca o inconsecvență.

Alexandru Măzgăreanu și-a dorit deopotrivă un spectacol marcat de onirism. De aspirația, de visul regăsirii dintre Viola (Anda Tămășanu) și Sebastian (Răzvan Vicoveanu). Drept pentru care directorul de scenă a introdus în spectacol numere coregrafice, scăldate în fum, numere ale căror protagoniști sunt cei doi frați, dar și *lorzi, călugări, marinari, ofițeri muzicanți și alți curteni*, aceștia din urmă interpretați de actorii Ciprian Ciuciu, Andrei Gliga, Eugen Neag, Radu Tudor. Momentele dansante cu pricina au fost

create de Baczó Tünde, însă mă tem că nu au fost îndeajuns repetate. Oricum, foarte pregnante nu sunt. În părțile de teatru dramatic Răzvan Vicoveanu e exact dar nu mai mult (nici nu prea avea să fie cum, având în vedere redusele posibilități de îmbogățire a partiturii pe care i le acordă ponderea aparițiilor sale în economia, altminteri destul de puțin economicoasă a spectacolului ce durează aproape trei ore). În schimb, Anda Tămășanu marchează apariții proeminente, foarte bine elaborate și structurate, remarcabil paginate scenic. E limpede, venirea ei în trupa orădeană reprezintă un câștig pentru aceasta. Așa, cel puțin, mă lasă să cred și să sper această primă apariție consistentă a actriței într-un spectacol al Teatrului "Regina Maria".

Bănuiesc că regizorul a intenționat să monteze la Oradea și un spectacol de comedie, așa cum, de altminteri, impunea piesa shakespeariană. Peștișorul de aur i-a împlinit regizorului doar pe jumătate această a treia dorință. ?i aceasta fiindcă *A douăsprezecea noapte* se arată a fi un spectacol de comedie numai în a doua sa parte. Atunci când e deparazitat de surplusuri, când devine mult mai suplu, mai inventiv, mai cuceritor. Atunci când vedem un Malvolio remarcabil jucat în travesti de Ioana Dragoș Gajdo, deși nu îmi e din cale afară de limpede de ce personajul trebuie să fie un Malvolio...ungur. Atunci când devine funcțională una dintre componentele cuplului Sir Toby - Sir Andrew. E vorba despre cea de-a doua, concretizată prin evoluțiile de efect ale lui Pavel Sârghi. Din păcate, Sir Toby nu i-a prea "ieșit" lui Sebastian Lupu. Atunci când felul cum și-a gândit rolul Lucia Rogoz (Maria) dă în pârg.

Mihaela Gherdan e o Olivia rece, elegantă și distantă atunci când asta îi cere partitura, palpitând de pasiune cu greu ținută în frâu când rolul îi impune acest lucru, luminoasă, fericită și grațioasă când încurcăturile se descâlcesc. Sorin Ionescu (Antonio), Ion Ruscuț (Un căpitan de navă) și Andrian Locovei (Fabian) își îndeplinesc conștiincios datoria.

Dacă montarea ar fi fost mai atent calibrată, dacă dimensiunile celor două

părți ale ei ar fi fost mai drastic cumpănite, dacă ar fi intrat în vederile regizorului echilibrul dintre ele (prima parte durează aproximativ 110 minute, cea de-a doua 50), dacă..., dacă..., Teatrul "Regina Maria" din Oradea ar fi dobândit un spectacol foarte bun. Decorul gândit de Sorana Țopa și costumele imaginate de Alexandra Boerescu prezintă tot atâtea argumente în acest sens.

Cartea de teatru

Mircea Morariu

Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți

Mircea M. Ionescu,
Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți,
2011, Editura Play

Primesc și scriu în consecință cu o oarecare întârziere despre cel mai recent volum de teatru al lui Mircea M. Ionescu. Se intitulează *Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți*, a apărut în anul 2011 la Editura Play și conține patru piese care, într-un fel sau altul, în registrul comediei acide, savuroase ori în cel al comediei tragice, dau seama despre realitatea românească a unei lungi, obositoare, săcâitoare și costisitoare din punct de vedere uman tranziții. Fiindcă, la urma urmei, chiar și pastişele liber asumate sau exercițiile de stil din *Cănuță la Bacalaureat*, în fond o sumă de variațiuni pe seama unor binecunoscute pagini caragaliene, de la *Cănuță, om sucit* la *Un pedagog de școală nouă* sau *Lanțul slăbiciunilor*, tot incursiuni satirice în realitatea românească de azi sunt, probând ceea ce se cheamă, cu o sintagmă amenințată de pericolul de a se toci ori de a deveni lemnosă, *modernitatea clasicului I.L. Caragiale*. Grupate sub titlul mai sus menționat, ele dovedesc că nu doar comunismul, cum spunea Bellu Zilber, se va consuma în România sub însemnele marelui dramaturg, ci și acel ceva, *indistinctul* ce a urmat după.

În contextul precizat mai sus, *Pușlamaua de la etajul 13*, indiferent în ce cheie ori în ce mod ar fi citită sau jucată, ca monodramă sau ca piesă cu mai multe personaje, didascalii lăsând liberă opțiunea, este, cred, textul cel mai corosiv, cel mai acuzator din volum. Ghinionistul număr 13 apare de mai multe ori și în mai multe ocurențe în piesă și aceasta fiindcă adolescența care e personajul principal al textului a avut ghinionul să se nască într-un loc nepotrivit, într-un timp nepotrivit, într-o lume nepotrivită.

Monologul ei, intersectat de multiple voci venite din afară (Mama, Tata, Bunica, Diriga, Judecătorul, Antrenorul, Sora șefă, Medicul), e nu numai discursul unui om revoltat, al unui *tânăr furios* din secolul al XXI-lea care se descoperă singur și, în realitate, abandonat de toți și de toate, ci și un act de acuzare la adresa unei societăți prost croite, dar care parcă nici nu face nimic spre a-și ameliora condiția. Care se sufocă, sufocându-și viitorul. Piesa constată la modul acut și dureros eșecul unui vis, al unor aspirații și victoria indiferentismului, a falselor judecăți într-o lume obosită și plictisită cum e lumea românească a tranziției. Povestea, spusă pe un ton ce ar trebui să ne dea fiori și să ne pună pe gânduri din *Pușlamaua de la etajul 13*, e povestea unui tânăr sacrificat. Drama, tragedia subliniată de piesă e că adolescența pură și deopotrivă nărașă din piesă nu e singura sacrificată din România de azi.

Sevilla, port la Dunăre e o piesă construită pe jocul abil dintre trecut și prezent. Vorbește despre deonturile neașteptate și oarecum bizare ale trecutului în actualitate. O primă serie de evenimente s-a consumat în „magica seară de 16 mai a anului 1986”, cum se spune adesea, atunci când echipa *Steaua* a câștigat Cupa Campionilor Europeni. Dar, atenție, piesa nu e deloc una cu conținut sportiv, deși e scrisă de un dramaturg binecunoscut în calitate de comentator de fotbal. Doi bărbați s-au gândit să profite de seara cu pricina, au crezut că atenția grănicerilor va fi atunci ceva mai redusă, au mizat pe faptul că meciul se transmite la televizor și chiar și oamenii însărcinați cu misiunea de a nu îngădui nimănui să părăsească Raiul ceaușist vor fi mai puțin vigilenți și au încercat să fugă din țară. Au vrut să vadă și ei „cum arată libertatea”, să fugă în America. Au trecut de paza românească, dar au căzut în plasa grănicerilor iugoslavi. Au fost retrimiși în România. Și au fost pedepsiți de personajul simbolic al *Grănicerului*. Ceva mai încolo *Tăcutul* a izbutit să plece, *Fugarul*, nu.

O a doua serie de fapte se desfășoară în prezent. Mai exact în anul de grație 2011. *Tăcutul* îl reîntâlnește pe *Grănicer*, un profitor al tranziției, azi bine situat, dar și pe *Fugar*. Acesta din urmă e un om care trăiește în trecut, precum americanii uitați în Vietnam și care zeci de ani după ce s-au încheiat ostilitățile, nu știau că s-a terminat războiul. *Fugarului* care nu știe că a căzut comunismul, i s-a spălat creierul. Și asta fiindcă *Grănicerul*, îmbogățit din traficul cu petrol din vremea războiului din fosta Iugoslavie, a intrat în politică, a devenit europarlamentar și, firește, nu vrea să i se cunoască trecutul. L-a mai sacrificat, așadar, o dată pe *Fugar*. Care pe neașteptate se trezește într-o Românie malformată, absurdă, care îl înspăimântă. Și pe care o refuză. La fel cum refuză Italia, Spania sau America.

Materia dramatică e bine ținută în frâu, jocurile temporale solid controlate, povestea e mai mult decât tensionată și interesantă. Scrierea se arată a fi una de o teatralitate certă. Piesa ar merita cu prisosință încercarea scenei.

Nu mor pescărușii când vor porcii mistreți, scrierea ce dă titlul volumului, e, până la un punct, o piesă cu *subiect de natură estetică*. Unul dintre personaje, numit *Actorul*, e noul pescăruș. Jocurile și aberațiile lumii post-decembriste au făcut ca teatrul în care a lucrat ani de zile să fie închis. Așa că *Actorul* a rămas fără slujbă. Vechiul teatru e cumpărat de o *femeie cu bani* din zilele noastre (în text e numită *Patroana*), persoană dură, *directă*, needucată, care vrea să rentabilizeze spațiul. Actorul încearcă să o convingă să investească într-un teatru de proiecte. *Patroana* nu a fost în viața ei la vreun spectacol, dar e sigură că teatrul e pe moarte. „Cui îi mai trebuie teatru în zilele noastre, când ai teatru în fiecare minut? Pe micul ecran, în nesfârșite talk-show-uri, în Parlament, în puzderia de partide?”. De fapt, crede femeia, e chiar foarte bine că teatrele sunt desființate fiindcă nu produc nimic. *Patroanei* îi pică din cer o afacere veroasă, vrea să deschidă o agenție de pariuri, dar are nevoie de ceva care să mascheze jocurile necinstite. Se gândește la o *afacere teatrală*. Urmează falimentul. Și astfel succesiunea de lovituri de teatru pe care e construită piesa mai e completată de una. Femeia falită își caută de lucru.

CAIETE SILVANE

Numărul pe luna martie al *Caietelor Silvane* găzduiește un grupaj de articole dedicat poetului Viorel Mureșan, care a împlinit pe 1 aprilie vârsta de 60 de ani.

Cosmin Perța se folosește de ocazie pentru a mai pune o dată în discuție (falsa) problemă a optzeciștilor postmoderni sau nu, fie ei „în blugi” sau „la costum”. Din analiză se desprinde o concluzie destul de limpede: „Poetica lui Viorel Mureșan este până la urmă una a comprimării, a senzațiilor concentrate, a imaginilor percutante create din cuvinte puține. O poetică a unei atmosfere mai mult decât a descrierii unui spațiu, a unei viziuni fulgurante, abia schițate, cutremurătoare și sfâșietoare prin acuitatea detaliului, mai mult decât a amplerelor viziuni superflue.” În aceeași linie se înscrie și comentariul lui Ioan Moldovan: „Respingând sporovăiala din poem și practicând, cu delicia dexterității și rafinamentului, o poetică a sugestiei, a ambiguității, deseori a jocului combinativ al acestora, într-un regim de brevilocvență controlată, Viorel

Mureșan preferă vegetațiilor încâlcite ale verbalizării retorice o sărăcie a elementelor de compoziție și a aranjamentelor lirice amintind de ikebana niponă.” Mai semnează în acest grupaj festiv Ștefan Manasia și Adrian Popescu, acesta din urmă remarcând straniețea ermetizantă a versurilor lui Viorel Mureșan.

CONTEMPORANUL

„Cultura română vie – acasă” – așa se intitulează un articol scris de Aura Christi, publicat în februarie, întâi online și reluat apoi în numărul 2 al *Contemporanului*. Nu ne-am putut dumiri în niciun fel despre care cultură română ar fi vorba în text, căci nu ni se spune cât e de vie (ori moartă, Doamne ferește, în coteț) și nici unde s-ar putea afla ea acasă. De nu cumva autoarea plasează această cultură la care trimite titlul în epubretele redacționale ale noii *Tribune*, acolo unde noul manager al revistei e pe cale de a obține piatra filosofală. Căci întreg articolul e dedicat apărării lui Mircea Arman, cel care are a stârni o adevărată furtună în lumea literară prin pretențiile sale reformatoare. Ni se dau citate copioase din opera

editorialistică programatică a noului tribun transilvan iar contestarii săi sunt trimiși la plimbare din câteva trăsături viguroase de condei. Se constată existența în viața literară românească a unor găști care se sfășie între ele, în timp ce, vai, adevărații autori dispar din cetate. Apariția lui Mircea Arman și a *Tribunei* sale de nouă direcție e așadar de salutat, onoarea culturii române e salvată, e vie – și devreme acasă.

TRIBUNA

TRIBUNA

N-am apucat noi să ne întrebăm prea mult care or fi fost motivele subitei îndrăgostiri a Aurei Christi de tribunul transilvan Mircea Arman, că ne-am pomenit sub nas cu primul număr din aprilie al *Tribunei*, care, ce să vezi, e doldora cu texte de și despre Aura Christi. Dragostea e așadar reciprocă, spre maxima fericire a tuturor (și a lui Nicolae Breban). Și în timp ce scandalul de la revistă e în toi, redactorii intrând ba în grevă, ba publicând articole protestatate prin alte publicații, *Tribuna* cea revoluționar-culturală găzduiește cu generozitate în paginile sale un mega-interviu cu Zoe Petre și ample extrase din opera conferențiară a lui Andrei Marga.

STEAUA

STEAUA

Dacă nu ești pe Facebook nu exiști! Fie din convingere, fie sub presiunea acestei amenințări cu posibile efecte devastatoare, numărul scriitorilor care și-au făcut cont pe rețeaua de socializare a lui Zuckerberg a crescut exponențial în ultimul timp. Facebook-ul a făcut ravagii în special printre scriitorii mai tineri, care pun adesea atât de multă pasiune în manifestările lor virtuale încât te întrebi dacă nu cumva își secătuesc în acest fel potențialul creator. „Facebook este heroină pură, LSD, marijuana and Co. Se îngerează cu seringă în vene, cu pipeta în ochi și în gură ori se aspiră direct cu nările”, constată Ruxandra Cesereanu în articolul introductiv din numărul 1-2 al revistei *Steaua* la amplul grupaj despre Fenomenul Facebook, din care este publicată doar prima parte. Intervențiile pe acest subiect sunt fie entuziaste, fie distant-ironice, se bat cap în cap sau reiau obsesiv aceleași idei, dar toată lumea pare să fie de acord: Facebook dă dependență, indiferent de poziția pe care o adopți față de el – de aprobare sau respingere. T.O. Bobe își începe chiar așa intervenția: „Bună ziua!

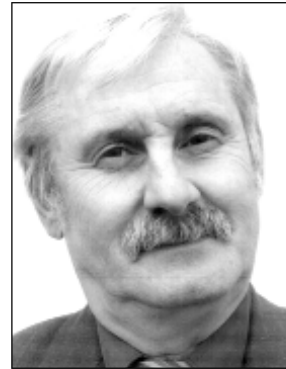
Mă numesc Teodor și sunt dependent de facebook.” Radu Vancu, care privește în sens aristotelic prietenia de pe rețeaua lui Zuckerberg, comuniunea putând fiind tradusă prin *share*, recunoaște deschis că e facebookist compulsiv. Cei drept, nu toată lumea e la fel de împătimită, ba unii se împotrivesc din toate puterile. Ca Ștefan Manasia, care declară: „dac-ar fi să mă înscriu vreodată pe Facebook, dacă voi avea chef sau, pur și simplu, voi fi așa de deprimat încât să o fac – ei, bine, fiți siguri, o voi face numai din naivitatea și nonșalanța aia cu care uneori te alături rudelor, frățiorilor sinucigași.” Alții tot încearcă să se lase, fără succes (Cosmin Perța, Vasile Gârnet). Însă dincolo de implicațiile psihologice (nu puține) ale acestui drog social, principala chestiune luată în discuție este modul în care utilizează scriitorii rețeaua de socializare. Cei

mai mulți, e limpede, îl folosesc ca instrument de promovare, de marketing. Cosmin Perța are însă îndoieli în privința eficienței acestei metode: „Dar dacă măcar 30% dintre prietenii virtuali ai autorilor care încă mai activează pe facebook le-ar cumpăra cărțile am asista la un fenomen magnific: tirajele acelor autori s-ar epuiza în câteva săptămâni. Dar lucrul acesta nu se întâmplă, pentru că lucrul acesta ar trebui să se întâmple în real, iar facebookul, așa cum este el acum, este cu totul distinct de real.” Mihai Vakulovski constată că rețeaua a marginalizat blogurile personale și culturale. Felix Nicolau împinge lucrurile și mai departe, fiind de părere că Facebook-ul e o asemenea provocare pentru literatură încât nu vede cum ar mai putea trăi creatorii într-o epocă post-FB...

(Al. S.)

Parodia fără frontiere

Lucian Perța

AUREL PANTEA

* *

(din „Familia”, nr. 4/2013)

Tot pentru Cis și tot pentru Baciul Ioan Moldovan

Se ridică în această după-amiază în noi
conștiința datoriei
poetice, în noi, tustrei, de aceea
vă vorbesc la persoana a III-a,
de aceea, în numele poeziei,
vă critic cu simpatie

* *

Torna, torna frates Cis et Moldovan,
in nomine poesis, mai o dată,
in nomine Discobolis, spero no in van,
i pak dau vouă de știre :
sloboziți-vă familia la vatră !
(Tălmăcire în latina târzie cu deja influențe slave)

Poemul de pe coperta patru

AUREL PANTEA

Pentru Cis și pentru Baciul Ioan Moldovan

***

Cade adînc în noi grăuntele conștiinței morții,
tu și eu sîntem tare departe și privim
lanurile întinse și secerătorii,
în moartea mare, crește desfrînarea,
floarea prăduitoare

***

Conscientiae mortis in nos alte incidit faba,
tu egometque altius sumus et prospectamus
arve tensa messorisque,
in magna morte crescit intemperantia,
praedatrix flos

(Tălmăcire în limba latină de
Marcela Ciortea)
